

Marianne Alme Ibabao

Universitetsbibliotek og folkeforskning

**En casestudie om universitetsbibliotek som aktive
bidragsytere til åpen forskning**

Masteroppgave Våren 2022

Master i bibliotek- og informasjonsvitenskap

OsloMet — Storbyuniversitetet, Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag

I SAMMENDRAG

Denne oppgaven har som formål å se på åpen forskning, med et fokus på folkeforskning, og universitetsbibliotekets rolle i dette, gjennom prosjektet MusicLab.

Oppgaven presenterer én måte der universitetsbibliotekene kan være aktive bidragsytere til å både kommunisere, tilgjengeliggjøre og formidle forskning gjennom en utadrettet (åpen) formidlingsaktivitet, og har som mål å kunne inspirere andre universitetsbibliotek til å se mulighetene som finnes i bibliotekenes arbeid med åpen forskning, gjennom folkeforskning.

Med dette til grunn ser oppgaven på følgende problemstilling;

Hvordan kan universitetsbibliotekene aktivt bidra i feltet åpen forskning i form av folkeforskning, eksemplifisert gjennom prosjektet MusicLab?

Undersøkelsen er bygget opp som en case studie, der det har blitt tatt i bruk kvalitativ metode gjennom observasjon og intervjuer.

Resultatene av undersøkelsen viser blant annet at viktige faktorer som skal til for at et universitetsbibliotek aktivt skal kunne bidra i åpen forskning gjennom folkeforskning, i stor grad handler om å involvere seg i forskermiljøene, definere sin posisjon som bibliotek og tilrettelegge for en synlig forskningsformidling. Dette er med på å styrke universitetsbibliotekenes arbeid med åpen forskning, og gir økt kompetanse til utvikling av blant annet forskerstøttetjenester.

II ABSTRACT

The purpose of this master thesis is to look at Open Research, with a focus on Citizen Science, and the University Library's role in this, through the MusicLab project.

The thesis presents one way in which university libraries can be active contributors to both communicate, make available and disseminate research through an external (open) dissemination activity, and aims to be able to inspire other university libraries to see the opportunities that exist in libraries' work with Open Research, through Citizen Science.

With this in mind, the thesis looks at the following research question;

How can university libraries actively contribute in the field of Open Research in the form of Citizen Science, exemplified through the MusicLab project?

The study is structured as a case study, where a qualitative method has been used through observation and interviews.

The results of the study show, among other things, that important factors that are necessary for a university library to actively contribute to Open Research through folk Citizen Science, are largely about getting involved in the research communities, defining its position as a library and facilitating visible research dissemination. This helps to strengthen the university libraries' work with Open Research, and provides increased competence for the development of, among other things, research support services.

III FORORD

Da jeg begynte på bachelorstudiet i Bibliotek- og informasjonsvitenskap i 2017, var det aldri med noen tanke om å skulle hive meg på en masteroppgave i samme slengen. Når jeg nå likevel sitter her fem år senere, helt på tampen av et fullgått løp, er jeg glad for at det var hit veien førte meg.

Det har vært en bratt læringskurve, men jeg har ikke angret på at jeg i voksen alder besluttet å gå tilbake til skolebenken, for å utforske nye muligheter for arbeidslivet.

Først og fremst vil jeg takke min veileder Jannica Heinström for gode råd, skarpe betraktninger og ikke minst motiverende ord, når frustrasjonen stod på som verst.

En takk må også gis til Solveig, som presenterte hele ideen om MusicLab som en inngang til en masteroppgave, og for den tilliten jeg ble vist da jeg besluttet å ta for meg dette prosjektet som en case til min oppgave. Det samme gjelder informantene som har bidratt i denne undersøkelsen og gitt meg verdifulle innsyn og innspill om MusicLab og om åpen forskning.

En stor takk går til mamma, Berit, som alltid støtter meg i de veivalgene jeg tar, og som heier fra sidelinjen. Og sist, men ikke minst vil jeg rette en stor takk til Line og Grete, som er utholdende nok som venner at de har orket å høre meg snakke om studier sammenhengende i fem år, og selvfølgelig til alle gode kollegaer som har backet meg opp de siste månedene. Jeg hadde ikke klart dette uten dere.

Tusen takk!

Marianne Alme Ibabao

Oslo, 12. juni 2022

Innhold

1.	INNLENDING.....	3
1.1.	Bakgrunn og motivasjon for oppgaven.....	3
1.2.	Hvorfor folkeforskning?	4
1.3.	Case: MusicLab.....	4
1.4.	Problemstilling og forskningsspørsmål.....	5
1.5.	Avgrensning og begrepsavklaring.....	7
1.6.	Bias.....	8
1.7.	Oppgavens oppbygning.....	9
2.	TEORETISK GRUNNLAG.....	10
2.1.	Åpen forskning.....	10
2.2.	Folkeforskning.....	14
2.2.1.	Definisjonen på folkeforskning.....	15
2.2.2.	ECSAs prinsipper for folkeforskning.....	21
2.2.3.	Folkeforskning som vitenskapelig tilnærming.....	23
2.2.4.	Deltakere i folkeforskning.....	24
2.2.5.	Bruk av app i folkeforskning.....	26
2.2.6.	Etiske problemstillinger i folkeforskning.....	26
2.3.	Universitetsbibliotek og åpen forskning.....	28
2.3.1.	Universitetsbibliotek og folkeforskning.....	30
2.3.2.	Åpen forskning i strategier.....	32
3.	METODE.....	34
3.1.	Vitenskapsteoretisk perspektiv.....	34
3.2.	Forskningsdesign.....	34
3.3.	Observasjon.....	36
3.3.1.	Gjennomføring av observasjon.....	37

3.4.	Intervjuer.....	38
3.4.1.	Informanter: utvalg og relevans.....	39
3.4.2.	Intervjuguide.....	41
3.4.3.	Transkribering.....	42
3.5.	Analyse av datamateriell.....	42
3.6.	Reliabilitet og validitet.....	45
3.7.	Forskningsetiske vurderinger.....	47
4.	RESULTATER OG FUNN.....	49
4.1.	Informanter.....	49
4.1.2.	MusicLab.....	50
4.2.	F1: Realfagsbibliotekets argumenter.....	52
4.3.	F2: utfordringer og hindringer?.....	56
4.4.	F3: Gjennomføring – hva må til?.....	66
4.5.	F4: Styrket relevans?.....	69
5.	DRØFTING.....	74
5.1.	Åpen forskning i universitetsbibliotekene.....	74
5.2.	Argumentasjon til nytte for motivasjon.....	79
5.3.	Utfordringer.....	80
5.4.	Hva må til?.....	83
5.5.	Universitetsbibliotek som aktive bidragsyttere til åpen forskning.....	85
6.	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON.....	88
6.1.	Konklusjon.....	89
6.2.	Forslag til videre forskning.....	90
7.	LITTERATURLISTE.....	91
	VEDLEGG I.....	96
	VEDLEGG II.....	102

1. INNLENDING.

1.1. Bakgrunn og motivasjon for oppgaven.

Idéen om å ta utgangspunkt i folkeforskning (Citizen Science) og MusicLab i forbindelse med masteroppgaven oppstod i anledningen av et studiebesøk på Realfagsbiblioteket, som er en del av Bibliotek for medisin og realfag, ved Universitetet i Oslo (UiO) i 2020, der MusicLab-prosjektet ble presentert. Bibliotekaren med ansvar for bibliotekets deltakelse i prosjektet la frem forslaget om et mulig samarbeid for en masteroppgave, og dette var interessant. For å finne en relevant bibliotek- og informasjonsvitenskapelig vinkling ble det i samarbeid med to av de ansatte ved Realfagsbiblioteket lagt frem flere ulike forslag. Mange av temaene var store, for store og omfattende for en masteroppgave, og noen gikk langt forbi selve MusicLab-prosjektet. Fordi det var et ønske å bruke MusicLab som en del av oppgaven, falt valget på en vinkling som forhåpentligvis både kan være med på å besvare noen spørsmål som ligger litt åpent og ubesvart der ute, men som også kan være med på å belyse en relevant problemstilling i forhold til universitetsbibliotekenes fremtid.

Denne undersøkelsen ser derfor på åpen forskning (Open Science), med et fokus på folkeforskning, og universitetsbibliotekets rolle i dette, gjennom prosjektet MusicLab. Ifølge Forskningsrådet er arbeidet med åpen forskning, eller mer åpenhet i forskningen, avgjørende for hvordan ny kunnskap spres både i forskermiljøene, men også ut til resten av samfunnet. Dette handler i stor grad om hvordan forskningen skal kommuniseres ut, hvordan den skal tilgjengeliggjøres, men også hvordan den skal synliggjøres gjennom forskningsformidling, slik at ny kunnskap kan genereres og at denne kunnskapen kan tas i bruk (Forskningsrådet, 2020, s. 16). Oppgaven presenterer én måte der universitetsbibliotekene kan være aktive bidragsytere til å både kommunisere, tilgjengeliggjøre og formidle forskning gjennom en utadrettet (åpen) formidlingsaktivitet, og har som mål å kunne inspirere andre universitetsbibliotek til å se mulighetene som finnes i bibliotekenes arbeid med åpen forskning, gjennom folkeforskning.

Åpen forskning rommer en rekke elementer, der folkeforskning er en av pilarene (Ayris & Ignat, 2018, s. 3). Begrepet «folkeforskning» er den oversettelsen Forskningsrådet benytter for Citizen Science (Forskningsrådet, u.å.), og benyttes også som oversettelsen for denne

oppgaven. Fordi MusicLab involverer «vanlige» borgere utenfor forskningsgruppen, og dette fremdeles er lite utbredt i de akademiske bibliotekene, falt avgjørelsen på å se nærmere på dette. Mye er skrevet og gjort i forhold til hvordan de akademiske bibliotekene kan og skal bidra til for eksempel åpen tilgang (Open Access), lære opp egne forskere om datahåndteringsplaner og hvilke egenskaper en bibliotekar må inneha i forbindelse med dette «skiftet» i arbeidsoppgaver, men det er ikke like mye å finne om hvordan universitetsbibliotekene selv kan være aktive bidragsytere til åpen forskning, ikke bare gjennom digitale tjenester og opplæring, men å vise åpen forskning i praksis, gjennom for eksempel folkeforskning. Det har riktignok kommet flere publiseringer om dette i løpet av de siste to årene, men da planleggingsfasen for denne masteroppgaven startet opp i 2020, var det lite litteratur å finne om folkeforskning i universitetsbibliotekene.

1.2. Hvorfor folkeforskning?

I boken *The Science of Citizen Science* (2021), beskrives folkeforskning i bred forstand som «the active engagement of the general public in scientific research tasks» (Vohland et al., 2021, s. 1). Dette betyr at «vanlige» borgere aktivt bidrar til forskningen, enten gjennom egen kunnskap eller ved bruk av egne ressurser, som for eksempel å være gjenstand for undersøkelsene. Det hevdes videre at folkeforskning er en stadig voksende gren, der forskere og borgere samarbeider om å utvikle kunnskap for både vitenskapen og samfunnet generelt. Folkeforskning har fått en økt anerkjennelse innenfor vitenskap og utdanning, og har gradvis etablert seg som et felt innen forskning, noe som igjen betyr et økende behov for både innsyn, standarder og retningslinjer for metoden (Vohland et al., 2021, s. 1-2).

I biblioteksammenheng vil det være nyttig å se på folkeforskning gjennom et vitenskapelig-, utdannings- og arrangementsadministrerende perspektiv.

1.3. Case: MusicLab.

MusicLab er et innovasjonsprosjekt initiert av RITMO (Senter for tverrfaglig forskning på rytme, tid og bevegelse), som er et Senter for fremragende forskning (SFF) ved UiO og Realfagsbiblioteket ved UiO. Prosjektet har som mål å utforske Open Science-konsepter innen forskning, forskningsformidling og forskningsbasert utdanning, og blir organisert rundt arrangementer. Arrangementene består av en konsert på et offentlig sted, som er gjenstand for selve studien, og inneholder også et element av edutainment (utdanning og underholdning) i form av paneldiskusjoner med verdensledende forskere og kunstnere. Det

hele rundes av med "data jockeying" i form av direkte dataanalyse av innspilte data (Universitetet i Oslo [UiO], u.å. a). MusicLab utforsker nye måter å formidle hvordan forskning utføres og gjennomføres, og fungerer som en forsøksarena for åpen forskning. Dette betyr en åpen forskningsprosess, der publikum kan delta i innsamling av data, får ta del i dataen og får innsikt i hvordan dataene analyseres. Innsamling av forskningsdata foregår blant annet gjennom bruk av ulike sensorer, som kobles til frivillige deltakere. Disse sensorene registrerer for eksempel muskelaktivitet når forsøkspersonene blir utsatt for ulik lyd og musikk (UiO, u.å. b). I MusicLab vol. 1 ønsket forskerne blant annet å måle om kroppen reagerer ulikt dersom man sitter i grupper, eller dersom man er plassert i nærheten av eller langt unna musikken som fremføres (Gonzalez et. al., 2018).

MusicLab hadde sitt første arrangement i 2017, og har siden den gang blitt gjennomført åtte ganger (UiO, u.å. a).

- MusicLab vol.1: Biophysical Music
- MusicLab vol.2: Breath
- MusicLab vol.3: Rhythm
- MusicLab vol.4: Utopia
- MusicLab vol.5: Lockdown Rave
- MusicLab vol.6: Human-Machine Improvisation
- MusicLab vol.7: MusicLab Copenhagen: Absorption with The Danish String Quartet
- MusicLab vol.8: Synaesthesia

1.4. Problemstilling og forskningsspørsmål.

For denne undersøkelsen er det formulert en hovedproblemstilling og fire forskningsspørsmål.

Problemstilling:

- *Hvordan kan universitetsbibliotekene aktivt bidra i feltet åpen forskning i form av folkeforskning, eksemplifisert gjennom prosjektet MusicLab?*

Forskningsspørsmål:

- F1: Hvilke argumenter har Realfagsbiblioteket for å aktivt bidra til folkeforskning gjennom prosjektet MusicLab?

- F2: Hvilke utfordringer eller hindringer har Realfagsbiblioteket møtt som aktive bidragsytere til åpen forskning gjennom folkeforskning?
- F3: Hva må til for at et universitetsbibliotek skal kunne drive aktiv forskningsformidling gjennom folkeforskning?
- F4: Kan involvering i folkeforskning bidra til å styrke universitetsbibliotekets relevans innenfor åpen forskning? I så fall hvordan?

Gjennom disse spørsmålene ønsker undersøkelsen å se nærmere på hvorfor og hvordan universitetsbibliotekene kan arbeide med åpen forskning i form av folkeforskning, hvilken relevans dette har for det vi i dag kjenner som et universitetsbibliotek, og potensielt hvilken relevans det vil ha for fremtidens universitetsbibliotek. Ved å benytte fenomenet folkeforskning som en case, eksemplifisert gjennom MusicLab, vil oppgaven se på hensikt og relevans, og undersøke om universitetsbibliotekene gjennom aktiv deltagelse i åpne forskningsprosesser bidrar til å fremme åpen forskning.

Forskningsprosjektets nytteverdi ligger blant annet i å kunne se på utviklingen av fremtidens bibliotek, særlig innenfor universitetsbibliotekene, og biblioteket som en bidragsyter til åpen forskning. I artikkelsamlingen *Open Access and the Library* (2019), forklarer Anja Oberländer og Torsten Reimer, begge bibliotekarer med Open Access som et av sine spesialfelter, at;

Libraries are places of learning and knowledge creation. While this mission has been the same for centuries, the way it is delivered is constantly evolving. Over the last two decades, digital technology—and the changes that came with it—have accelerated this transformation to a point where evolution starts to become a revolution. (Oberländer & Reimer, 2019, s. 1)

Dette er i tråd med Realfagsbibliotekets begrunnelse for hvorfor et bibliotek skal være involvert i forskningsprosjekter og åpen forskning, slik de er med MusicLab. Dette gir de selv uttrykk for når prosjektet forklares til publikum blant annet under MusicLab vol. 3.

Bibliotekarene som er pådrivere fra biblioteksiden for MusicLab forklarer dette med at det kan ses på som en forlengelse av universitetsbibliotekets rolle, og altså neste generasjons bibliotek. Mens bibliotekene har gått fra å være lagringsplasser for dokumenter, til å være et sted der du kan lære og få tilgang til læring og ressurser, vil neste generasjons bibliotek være et sted for aktivitet og et sted der brukerne aktivt kan delta i forskning (UiO

Realfagsbiblioteket, 2018, 1:12). Bibliotekenes relevans krever at bibliotekene utvikler seg, og universitetsbibliotekene som aktive deltakere i forskning følger, kan hende, som en naturlig del av denne utviklingen.

I 2017 inviterte Paul Ayriss og Tiberius Ignatius 180 biblioteker, forskere og forfattere av folkeforskningsstudier til å svare på en undersøkelse som omhandlet bibliotekets rolle i folkeforskningsprosjekter. De mottok en svarprosent på under 5%, og trakk derfor en foreløpig konklusjon om at den lave responsen kunne tyde på et manglende engasjement blant bibliotekene til å involvere seg i folkeforskning (Ayriss & Ignatius, 2017, s. 18). Selv om denne undersøkelsen allerede har begynt å bli noen år gammel, er det lite i litteraturen som tyder på at folkeforskning er noe bibliotekene i særlig grad fokuserer på, men fordi folkeforskning er et av kjerneelementene i åpen forskning, er også noe med målet i denne masteroppgaven å rette et fokus tilbake på folkeforskning, og forhåpentligvis kunne være et bidrag til å skape et større engasjement rundt dette elementet i åpen forskning, hos universitetsbibliotekene.

1.5. Avgrensning og begrepsavklaring.

I dag har vi 10 universiteter i Norge, ved siden av 5 høyskoler og 6 vitenskapelige høyskoler, som er underlagt Kunnskapsdepartementet (Kunnskapsdepartementet, u.å.) Og selv om denne undersøkelsen definerer universitetsbibliotek som sitt utgangspunkt, betyr ikke dette at det ikke vil være en overføringsverdi til høyskolebibliotekene, eller andre fag- og forskningsbiblioteker, men er kun ment som en avgrensning for oppgaven. I og med at MusicLab er et prosjekt som er knyttet til et universitetsbibliotek, falt det mest naturlig å avgrense oppgaven til dette.

I enkelte tilfeller vil også ordet *bibliotek* bli benyttet, i tilfeller der det ikke er behov for å definere type av bibliotek, men der bibliotek omtales i generelle ordlag.

Oppgaven er også begrenset til å ta for seg en enkelt case, og det vil derfor ikke være noen form for sammenligninger med andre tilfeller av samme fenomen. Undersøkelsen ser på folkeforskningsprosjekter gjennom erfaringene fra universitetsbibliotek og forskergruppe, og utøvere og folkeforskernes perspektiver er ikke undersøkt i denne sammenheng.

Til sist er det tre begreper som gjentas gjennom oppgaven, og som er sentrale for denne undersøkelsen; *aktiv bidragsyter*, *relevans* og *åpen forskning*. Nedfor følger en kort

begrepsavklaring, slik de er ment forstått i denne oppgaven, slik at disse settes inn i riktig sammenheng for leseren.

Aktiv bidragsyter:

Både problemstilling og forskningsspørsmål i denne oppgaven nevner universitetsbibliotek som en *aktiv* bidragsyter til åpen forskning. Aktiv peker her på en form for deltakende medvirkning, der universitetsbibliotekene er involvert i forskningsprosessene og ikke bare fungerer som forskningsstøttetjeneste.

Relevans:

Relevansbegrepet, slik det er benyttet i F4, knytter seg til relevans som i «*betydning*» eller «*posisjon*», og går ikke dypere inn i en begrepsdefinisjon enn dette.

Åpen forskning versus åpen vitenskap:

For denne oppgaven har Open Science gjennomgående blitt oversatt som *åpen forskning*. Åpen vitenskap blir ikke benyttet i denne teksten, fordi det fremstod mest ryddig å benytte seg av én oversettelse, og fordi *åpen forskning* som begrep gir en bedre forståelse av at fenomenet tar for seg hele forskningsprosessen, fra planlegging, gjennomføring og til avslutning.

1.6. Bias.

For all forskning som gjennomføres vil det være nødvendig å reflektere over eventuell bias knyttet til gjennomføringen. Bias innebærer skjevheter eller feilaktige slutninger knyttet til forskningsresultatene, noe som kan komme av blant annet ytre påvirkning, misforståelser i tolkninger eller et snevert dekningsgrunnlag (Grønmo, 2020). I denne masteroppgaven er det derfor viktig at det innledningsvis påpekes at det i perioden fra oppgavens tema og valgte case ble besluttet, til ferdigstilling av oppgaven, oppstod en relasjonsendring mellom student og det undersøkte fenomen. Høsten 2021 ble jeg ansatt ved Bibliotek for medisin og realfag, UiO, og var ikke lenger like nøytral til undersøkelsens utgangspunkt som jeg opprinnelig var. Dette kan ha ført til en viss bias i resultatene, uten at dette kan avgjøres med sikkerhet. Det er derfor lagt stor vekt på oppklaring av analysemetode av datamaterialet i underkapittel 3.5. og 3.6., for å sikre best mulig pålitelighet til resultatene som kommer frem i denne undersøkelsen.

1.7. Oppgavens oppbygning.

Denne masteroppgaven er bygget opp på 6 kapitler, der dette kapitlet, kapittel 1, tar for seg en innledning til oppgaven, der bakgrunn og motivasjon for prosjektet ble beskrevet. Deretter fulgte en kort innføring i folkeforskning og MusicLab-prosjektet, som står sentralt i denne oppgaven, før problemstilling og forskningsspørsmål ble presentert, i tillegg ble oppgavens avgrensning og eventuell bias avklart.

I kapittel 2 presenteres det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Dette kapitlet gir en oversikt over sentrale teorier og definisjoner innenfor åpen forskning spesielt og folkeforskning generelt, og tidligere forskning på disse områdene. Til sist i kapitlet knyttes universitetsbibliotek og åpen forskning sammen. Det teoretiske grunnlaget vil siden trekkes inn i oppgavens kapittel 5 og drøftes i sammenheng med undersøkelsens resultater og funn.

Kapittel 3 gir en oversikt over oppgavens forskningsdesign og undersøkelsens metodevalg, som danner utgangspunktet for å kunne besvare oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Det vitenskapsteoretiske perspektivet presenteres sammen med beskrivelse og fremgangsmåte for de kvalitative metodene som er benyttet; observasjon og intervju. Siden følger en beskrivelse av den analysemetode som er benyttet på innsamlet datamateriale, samt refleksjoner rundt undersøkelsens reliabilitet og validitet, og avsluttes med forskningsetiske vurderinger for prosjektet.

Kapittel 4 tar for seg de resultater og funn som ble avdekket gjennom analysen av innsamlet datamateriale, og presenterer disse i sammenheng med oppgavens forskningsspørsmål.

I kapittel 5 blir resultater og funn drøftet i sammenheng med oppgavens teoretiske grunnlag, presentert i kapittel 2, og gjør rede for hvordan resultatene kan besvare oppgavens problemstilling.

Kapittel 6 gir en oppsummering av undersøkelsens funn, og en konklusjon på problemstillingen. Oppgaven avrundes med å se på eksempler på videre forskning som kan ses i forlengelsen av denne undersøkelsen.

2. TEORETISK GRUNNLAG.

For denne oppgaven har det vært nødvendig å både sette seg inn i de overordnede prinsippene for åpen forskning og hva tidligere forskning og undersøkelser sier på dette feltet, samtidig som det har vært nødvendig med en grundig gjennomgang av hva som finnes av litteratur og forskning som tar for seg folkeforskning. Det teoretiske grunnlaget for oppgaven tar derfor for seg åpen forskning generelt, og folkeforskning spesielt, samtidig som universitetsbibliotekets rolle plasseres i konteksten. Dette kapitlet vil derfor gi en nærmere gjennomgang av prinsippene for og tidligere forskning på åpen forskning, men med et særlig fokus på folkeforskning, og avsluttes med et teorigrunnlag tilknyttet åpen forskning i universitetsbibliotek eller fag- og forskningsbibliotek, og hva som har blitt funnet av tidligere forskning på dette.

2.1. Åpen forskning.

På sitt aller enkleste handler åpen forskning om restriksjonsfri tilgang til offentlig finansierte forskningsresultater. Men det handler om mye mer enn bare dette, og i det store og hele innebærer åpen forskning betydelige endringer av forskningssystemet. Gjennom 2000-tallet har åpen forskning dukket opp som et sentralt tema i både strategier og retningslinjer som omhandler forskning (Sikt, 2022 a). Åpen forskning er et begrep som kan sies å favne bredt, og Forskningsrådet beskriver to ulike tilnærminger til en forståelse av dette begrepet. For det første kan åpen forskning betraktes som en kritikk av det eksisterende forskningssystemet, der det reflekteres over hvilken effekt forskningen innehar, og et ønske om å gå i en retning der transparens, deling, medvirkning og samfunnsansvar blir en mer naturlig del av forskningssystemet. En annen måte å tilnærme seg begrepet på er å se på åpen forskning som en anledning til å bidra til økt verdiskapning og økonomisk vekst, ved at en økt åpenhet rundt deling av forskningsresultater vil føre til gunstige samfunnsmessige effekter (Forskningsrådet, 2020, s. 5). Åpen forskning er bygget opp på grunnleggende forskningsetiske normer, og skal bidra til å sikre en forskningsmessig kvalitet der samfunnet har tillit til forskningen som utføres og de forskningsresultatene som presenteres. Begrepet betegner blant annet åpen tilgang til publikasjoner, åpen kildekode og programvare, deling av forskningsdata, en åpen fagfelleevaluering, at forskningen bygger på åpne metoder og ressurser, og en ansvarlig involvering av befolkning og brukere. Dette innebærer at åpen forskning handler om;

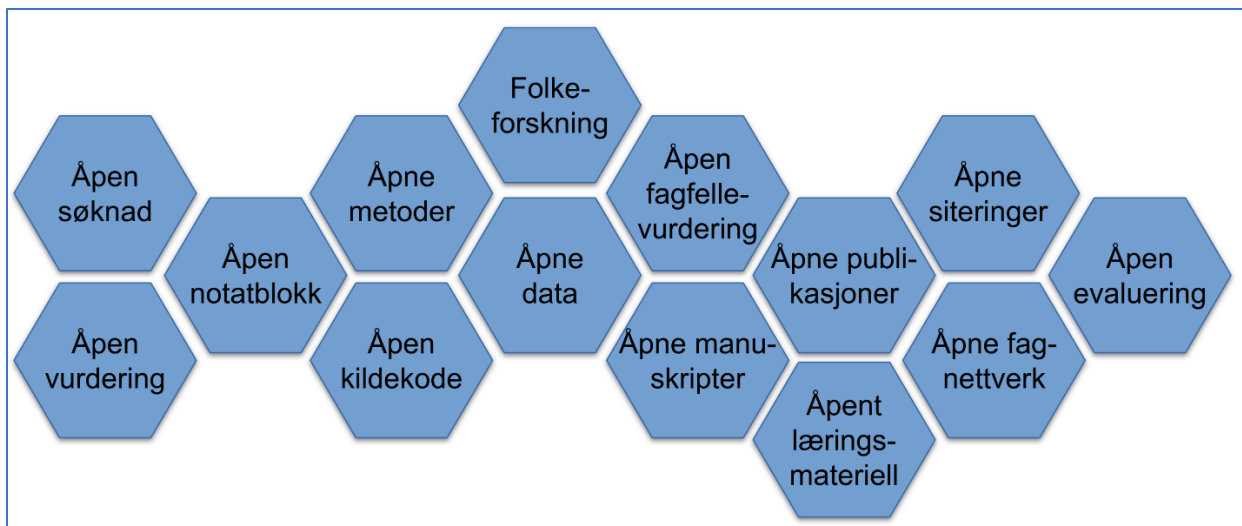
- Enklere gjenbruk av forskningsresultater
- Å åpne opp alle deler av forskningsprosessen
- At forskningspublikasjoner ikke skal ligge bak dyre betalingsmurer
- Transparent forskning som er enklere å etterprøve
- Åpen programvare og kildekode
- Å åpne opp for nye tilnærminger og metoder i forskningen
- Hvem som skal få tilgang på forskningen og under hvilke premisser
- Hvordan vi skal ivareta personvern og opphavsrett i forskningen
- Å inkludere befolkningen i forsknings- og innovasjonsprosesser
- At forskning skal stimulere til verdiskapning i samfunnet
- Å legge til rette for nye kunnskapsprosesser
- Å stimulere til tverrfaglighet og nye samarbeidsformer
- At forskning og forskningsprosesser skal være «så åpne som mulig, og så lukkede som nødvendig» (Forskningsrådet, 2020, s. 4, 7).

I åpen forskning ligger det dermed en forventning om blant annet høyere kvalitet og økt etterprøvbarhet på forskningen, en forskning som gir bredere samfunnsmessig verdiskapning og en mer innovativ forskning (Sikt, 2022 a).

Med dette til grunn, og på bakgrunn av definisjoner formulert av Europakommisjonen, FOSTER Plus (Facilitate Open Science Training for European Research) og OECD (Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling), har Forskningsrådet formulert en kortfattet definisjon for åpen forskning;

«Åpen forskning vil si vitenskapelig praksis hvor prosesser og resultater er åpent tilgjengelige under vilkår som fremmer deling, utnyttelse, samarbeid og samfunnsansvar» (Forskningsrådet, 2020, s. 7).

Åpen forskning er som man kan se et sammensatt begrep som favner om både forskningsprosessen, forskningsformidling og en utvikling av forskningssystemet. For å danne seg et oversiktsbilde av hva åpen forskning innebærer, kan det være fint å se til RITMOs Alexander Refsum Jensenius sin illustrasjon av sammensetninger i åpen forskning, da den gir et systematisk bilde av ulike komponenter som omfavnes i åpen forskning. Illustrasjonen er gjengitt i figur 1.



Figur 1: Åpen forskning puslespill av [alexarje](#) lisensiert under [CC BY 4.0](#).

FAIR-prinsippene er viktige elementer i retningslinjene for åpen forskning. Prinsippene tar for seg datahåndteringen i forskningsprosessen og skal sørge for at dataene gjøres forståelige for andre. FAIR står for *findable, accessible, interoperable* og *reusable*. I en norsk oversettelse betyr dette at dataene skal være *gjenfinnbare, tilgjengelige, samhandlende* og *gjennbrukbare*. Prinsippene omhandler ikke kun data, men også verktøy, algoritmer og arbeidsflyten som leder til data, og skal bidra til å sikre transparens og mulighet for reproduksjon av forskningsdataen (Sikt, 2022 b; Wilkinson et al., 2016).

Fordi åpen forskning omhandler et bredt spekter av både forskningsprinsipper og aktiviteter i en forskningsprosess, omtales det gjerne som et paraplybegrep, og hvilke elementer som inkluderes er gjerne avhengig av hva som blir vektlagt. Med dette menes hva som er tenkt at skal være åpent for hvem, og av hvilke grunner. I de tilfeller der inkludering av allmennheten er et viktig fokus vil det være naturlig å definere folkeforskning som en del av åpen forskning, mens dersom reproduksjon av forskningen står i sentrum, vil det være naturlig å vektlegge en transparent forskningsprosess og åpne data (Sikt, 2022 a).

Forskning som ser på konseptet eller begrepet åpen forskning finnes det en del om. Mye av denne litteraturen tar for seg i hvilken grad forskere er klar over hva åpen forskning innebærer, hvordan de forholder seg til dette i sin egen forskning og eventuell motivasjon for å bidra med åpen forskning. I denne undersøkelsen er ikke målet å se på hvilket kunnskapsnivå ulike forskere innehar når det kommer til åpen forskning, eller i hvor stor grad de kjenner til rutinene i egen institusjon, men denne litteraturen har likevel vært viktig

å kikke på, for å danne et generelt overblikk over forskningen på fagfeltet, hvor fokuset har vært og hva som ikke er undersøkt i like stor grad.

Av en mer generell karakter har Ruben Vicente Saez og Clara Martinez Fuentes sett på ulike måter å betrakte åpen forskning som fenomen på, og forklarer at flere studier viser at begrepet oppfattes uklart for mange, fordi det ikke har vært noen god, entydig definisjon. Gjennom systematiske litteraturstudier har de derfor forsøkt å komponere en dekkende definisjon; «Open Science is transparent and accessible knowledge that is shared and developed through collaborative networks» (Saez & Fuentes, 2018, s. 434). Dette innebærer et premiss om at åpen forskning skal være transparent, tilgjengelig og delbar.

Artikkelforfatterne beskriver hvordan deres definisjon kan være med på å etablere et teoretisk rammeverk for forskning som ser på feltet åpen forskning, og denne definisjonen kan jo sies å være svært nærliggende Forskningsrådets definisjon på åpen forskning.

I forlengelse av dette kan det være hensiktsmessig å trekke frem Benedikt Fecher and Sascha Friesike. Gjennom sine litteraturstudier har de avdekket det de mener er fem ulike skoler eller retninger innen studier av åpen forskning. Dette er **den offentlige skolen** (Public School) som argumenterer for at forskning må være tilgjengelig for offentligheten, **den pragmatiske skolen** (Pragmatic School) som argumenterer for at kunnskapsoppbygging blir mer effektivt dersom forskerne jobber sammen, **den demokratiske skolen** (Democratic School) som mener at tilgang på kunnskap er skjevt fordelt, **måleenhetsskolen** (Measurement School) som argumentere for at vitenskapelige bidrag trenger alternative måleenheter for å måle innflytelse og slagkraft, og til sist **infrastrukturskolen** (Infrastructure School) som hevder at effektiv forskning er avhengig av tilgjengelige verktøy og applikasjoner (Fecher & Friesike, 2014, s. 17-19).

Saez og Fuentes har gjort omfattende litteraturstudier innenfor forskning på åpen forskning. De beskriver feltet som et fremvoksende forskningsfelt, men som foreløpig ikke har dannet en klar teoretisk retning i akademia. I sin forskning har de derfor konstruert sitt teoretiske rammeverk ved å identifisere at åpen forskning kan konseptualiseres som **kunnskap** (Knowledge), som **transparent kunnskap** (Transparent knowledge), som **tilgjengelig kunnskap** (Accessible knowledge), som **delt kunnskap** (Shared knowledge) og som **kunnskap utviklet gjennom samarbeid** (Collaborative-developed knowledge), og de mener at deres funn kan bidra til å definere fremtidige teorier for denne vitenskapen (Saez & Fuentes, 2018,

s. 428-429, 434). Denne undersøkelsen vil se på åpen forskning gjennom teoriene som fokuserer på åpen forskning som *delt kunnskap*, og som *kunnskap utviklet gjennom samarbeid*. MusicLab er et tverrfaglig prosjekt, der målet er åpenhet rundt forskningsprosessen og deling av kunnskap.

Fecher og Friesike sin inndeling av ulike retninger i forskningen på åpen forskning tjener også som et teoretisk grunnlag i oppgaven. Undersøkelsen kan knyttes til åpen forskning konsentrert rundt retningen som omhandler *Den offentlige skolen*, da folkeforskning kan sies å falle inn under denne paraplyen. Denne tilnærmingen til forskning på åpen forskning er opptatt av å argumentere for at forskning skal være tilgjengelig for et bredt publikum, da teknologien både tillater forskerne å åpent dele sin forskningsprosess, men også gjøre denne disponibel for den eller de som vil være interessert i den utenfor fagmiljøene, i tillegg til at en tidligere ekskludert borgergruppe nå kan være en aktiv del av forskningsprosessen (Fecher & Friesike, 2014, s. 19, 23).

2.2. Folkeforskning.

Som nevnt i oppgavens innledning, underkapittel 1.2, kan folkeforskning i bred forstand beskrives som «vanlige» borgeres aktive bidrag til forskningen gjennom kunnskaps- eller ressursdeling, eller ved å være gjenstand for en undersøkelse (Vohland et al., 2021, s. 1), noe som innebærer å involvere folk uten forskerbakgrunn i forskningen gjennom et samarbeid med forskere eller forskningsinstitusjoner (Forskningsrådet, 2020, s. 15), og selv om det kan sies at former for folkeforskning har eksistert i flere århundrer, så ble det engelske begrepet *Citizen Science* ikke tatt i bruk før på 1990-tallet, og det har vært en populær term de siste tre tiårene (Vohland et al., 2021, s. 1). Når det gjelder den norske betegnelsen *folkeforskning*, så kan det se ut til at dette begrepet gjør sitt inntog som den norske oversettelsen for Citizen Science hos Forskningsrådet i 2019. Oversettelsen har blitt kritisert som en svak oversettelse, og varianter som *medborgerforskning*, som er mer i tråd med den svenske oversettelsen *medborgarforskning*, har blitt foreslått. Dette begrepet omfavner også ordet *citizen*, som oversatt betyr borger, i større grad (Norsk institutt for bioøkonomi [NIBIO], 2019, s.14). Når valget likevel har falt på folkeforskning, argumenterer Forskningsrådet med at denne betegnelsen har oppstått både med hjelp av innspill fra og i dialog med ulike forskningsmiljøer, men også gjennom konsultasjoner med Språkrådet (Forskningsrådet, 2020, s. 15). Det kan derfor være hensiktsmessig å anta at det er denne

betegnelsen som vil stå seg som den gjeldene for det norske språket for fremtiden, og at det derfor er denne oversettelsen som er relevant å benytte også for dette masterprosjektet.

2.2.1. Definisjonen på folkeforskning.

Slik situasjonen er i dag, eksisterer det ikke en entydig definisjon på hva folkeforskning som forskningsfelt innebærer, og det finnes flere titalls ulike definisjoner. I stedet for å konkludere med en definisjon, har diskusjonen i større grad tatt for seg hvordan praksisen for folkeforskning skal være, og hvilke typer aktiviteter den skal dekke. Definisjonen på folkeforskning blir derfor kontekstavhengig og det er utfordrende å kunne formulere en uttømmende definisjon som skal dekke alle områder (Haklay et al., 2021, s. 13-14). I dette avsnittet vil ulike definisjoner på folkeforskning presenteres, for å kunne illustrere kompleksiteten i begrepet, avgjøre hvilken definisjon som er egnet for denne oppgaven, og for å videre kunne plassere MusicLab og folkeforskning i universitetsbibliotek inn i definisjonskonteksten.

Blant de mange ulike definisjonene på folkeforskning er det spesielt én ting som går igjen, nemlig en forvissning om at det innebærer borgere som deltar i en aktivitet betegnet som vitenskapelig forskning. Utover dette er definisjonene i mange tilfeller både upresise og åpne for tolkning. Det som likevel er tydelig, i en gjennomgang av ulike definisjoner, er at en definisjon på folkeforskning bør gjenspeile de mål som forventes av aktørene og omfanget av borgernes engasjement i de ulike prosessene som genererer vitenskapelig kunnskap. Dette innebærer igjen at folkeforskning som begrep og de definisjoner som den omfattes av må inneha en bredde og åpenhet i forståelsen av det mangfoldet ulike forskningspraksiser kan ha, og det store spekteret av mulige deltakende aktiviteter som kan oppstå, i det mennesker som ikke har forskning som en del av sitt daglige virke blir involvert i en slik prosess. Et slikt mangfold av definisjoner er betydningsfullt for hvordan folkeforskning som forskningsmetode utvikler seg, både med tanke på hvilke muligheter det innebærer, hvilke rammer eller premisser som legges til grunn og behovet for å definere folkeforskning med tanke på ulike bruksområder (Haklay et al., 2021, s. 14). Dette kan blant annet være relevant i forbindelse med søknader om forskningsstøtte, der det kan være aktuelt å gå nærmere inn på hvordan ulike aktører definerer folkeforskning, slik at rammene for forskningsmetoden faller inn under de definisjoner som legges til grunn for eventuell støtte. Den store utfordringen som følger av mangelen på en enhetlig definisjon er forvirringen som kan

oppstå når mennesker som ønsker å lære seg mer om folkeforskning som forskningsfelt skal forsøke å avgjøre hva det innebærer, eller når det skal opprettes finansieringsprogrammer eller gis politisk støtte til noe som ikke er helhetlig definert. På den andre siden kan risikoen for en enhetlig, men mangelfull, definisjon, være at den ikke evner å dekke hele feltet, og på denne måten ekskluderer det mangfoldet av aktiviteter som ligger under folkeforskning og begrenser utviklingsmulighetene for fremtiden (Haklay et al., 2021, s. 19).

Haklay et al. fremstiller i kapittel 2 i boken *The Science of Citizen Science* (2021) en liste over 34 ulike definisjoner på Citizen Science (folkeforskning). Denne listen består av definisjoner blant annet beskrevet i oppslagsverk, globale multinasjonale organisasjoner, folkeforskningsforeninger og hos Europakommisjonen, og er ikke en uttømmende oversikt over definisjonene som finnes. I denne oppgaven vil ikke alle disse definisjonene bli tatt for seg, men et utvalg er plukket ut for å kunne presentere noe av det omfanget av definisjoner som er tilgjengelig, og for å kunne gi noen holdepunkter for hva et universitetsbibliotek som ønsker å involvere seg i folkeforskning kan ta utgangspunkt i. Utvalget er lagt til 14 definisjoner, som representerer spekteret av aktører og mangfoldet i innholdsbeskrivelsene, og som kan tjene som et representativt bilde av definisjonsbredden. Definisjonene, med egen oversettelse, presenteres i tabell 1.

	Kilde:	Definisjon:	Oversettelse:
1.	Oxford English Dictionary (2014)	<i>Scientific work undertaken by members of the general public often in collaboration with or under the direction of professional scientists and scientific institutions.</i>	Vitenskapelig arbeid utført av medlemmer av allmennheten ofte i samarbeid med eller under ledelse av profesjonelle forskere og vitenskapelige institusjoner.
2.	National Geographic Encyclopedia	<i>Citizen science is the practice of public participation and collaboration in scientific research to increase scientific knowledge. Through citizen science, people share and contribute to data monitoring and collection programs.</i>	Folkeforskning er praksisen med offentlig deltakelse og samarbeid i vitenskapelig forskning for å øke vitenskapelig kunnskap. Gjennom folkeforskning deler folk og bidrar til dataovervåking og innsamlingsprogrammer.

3.	European Citizen Science Association	<i>Citizen Science – the participation of the general public in scientific processes (...) an open and inclusive approach, for example, by supporting and being part of the exploration, shaping, and development of the different aspects of the citizen science movement, its better understanding, and use for the benefit of decision-making.</i>	Folkeforskning – allmennhetens deltakelse i vitenskapelige prosesser (...) en åpen og inkluderende tilnærming, for eksempel gjennom å støtte og være en del av utforskningen, formingen og utviklingen av de forskjellige aspektene ved folkeforskningsbevegelsen, bedre forståelse og bruk, til fordel for beslutningstaking.
4.	Group on Earth Observations Citizen Science Working Group	<i>Citizen science encompasses a range of methodologies that encourage and support the contributions of the public to the advancement of scientific and engineering research and monitoring in ways that may include co-identifying research questions; co-designing/conducting investigations; co-designing/building/testing low-cost sensors; co-collecting and analysing data; co-developing data applications; and collaboratively solving complex problems.</i>	Folkeforskning omfatter en rekke metoder som oppmuntrer og støtter offentlighetens bidrag til fremme av vitenskapelig og ingeniørvitenskapelig forskning og overvåking på måter som kan inkludere samidentifisering av forskningsspørsmål; samdesigne/gjennomføre undersøkelser; samdesigne/bygge/teste rimelige sensorer; saminnsamling og analyse av data; samutvikling av dataapplikasjoner; og i samarbeid løse komplekse problemer.
5.	UNESCO (2013)	<i>The participation of a range of non-scientific stakeholders in the scientific process. At its most inclusive and most innovative, citizen science involves citizen volunteers as partners in the entire scientific process, including determining research themes, questions, methodologies, and means of disseminating results.</i>	Deltakelse av en rekke ikke-vitenskapelige interessenter i den vitenskapelige prosessen. På sitt mest inkluderende og mest nyskapende involverer folkeforskning frivillige innbyggere som deltakere i hele den vitenskapelige prosessen, inkludert å bestemme forskningstemaer, spørsmål, metodikk og metoder for å formidle resultater.

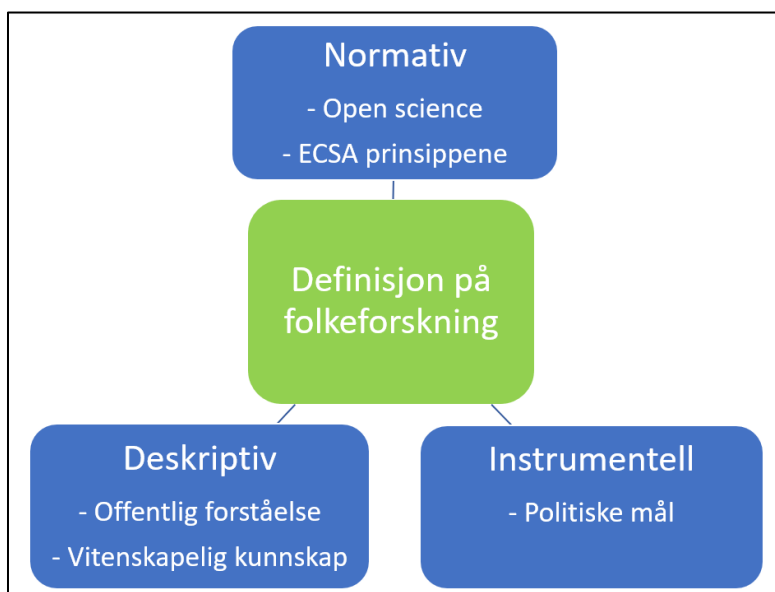
6.	The US National Aeronautics and Space Administration (NASA)	<i>Citizen science is defined as a form of open collaboration in which individuals or organizations participate voluntarily in the scientific process in various ways. This policy define citizen science projects as science projects that rely on volunteers.</i>	Folkeforskning er definert som en form for åpent samarbeid der enkeltpersoner eller organisasjoner deltar frivillig i den vitenskapelige prosessen på ulike måter. Denne policyen definerer samfunnsvitenskapelige prosjekter som vitenskapelige prosjekter som er avhengige av frivillige.
7.	Scoientize (2014)	<i>Citizen science refers to the general public engagement in scientific research activities when citizens actively contribute to science either with their intellectual effort or surrounding knowledge or with their tools and resources.</i>	Folkeforskning refererer til allmennhetens engasjement i vitenskapelige forskningsaktiviteter når innbyggere aktivt bidrar til vitenskap enten med sin intellektuelle innsats, kunnskapen rundt seg eller med sine verktøy og ressurser.
8.	EU (2016)	<i>Inclusion of non-institutional participants, in other words the general public, in the scientific process.</i>	Inkludering av ikke-institusjonelle deltakere, med andre ord allmennheten, i den vitenskapelige prosessen.
9.	OSPP (2018)	<i>Broadly defined, citizen science is «scientific work undertaken by members of the general public, often in collaboration with or under the direction of professional scientists and scientific institutions». Citizen science is an already very diverse practice, encompassing various forms, depths, and aims of collaboration between academic and citizen researchers and a broad range of scientific disciplines. Civic participation in research can range from short-term data collection to intensive</i>	Bredt definert er folkeforskning «vitenskapelig arbeid utført av medlemmer av allmennheten, ofte i samarbeid med eller under ledelse av profesjonelle forskere og vitenskapelige institusjoner». Folkeforskning er en allerede svært mangfoldig praksis, som omfatter ulike former, dybder og mål for samarbeid mellom akademiske og borgerlige forskere og et bredt spekter av vitenskapelige disipliner. Borgerlig deltakelse i forskning kan variere fra kortsiktig datainnsamling til intensiv involvering i

		<i>involvement in the research process, from technical contribution to genuine research, and from collaboration to co-creation of knowledge. Yet, there is still a need to define and establish citizen science as a genuine, open research approach.</i>	forskningsprosessen, fra tekniske bidrag til genuin forskning, og fra samarbeid til samskaping av kunnskap. Likevel er det fortsatt behov for å definere og etablere borgervitenskap som en genuin, åpen forskningstilnærming.
10.	OECD (2017)	<i>At the heart of the scientific process, it can be more narrowly understood as people, who are not professional scientists, taking part in research. i.e. co-producing scientific knowledge. This involves collaboration between the public and researchers/institutions but also engages governments and funding agencies.</i>	I hjertet av den vitenskapelige prosessen kan det smalt forstås som at mennesker, som ikke er profesjonelle forskere, deltar i forskning. dvs. samprodusere vitenskapelig kunnskap. Dette innebærer samarbeid mellom publikum og forskere/institusjoner, men involverer også myndigheter og finansieringsorganer.
11.	Science Europe (2018)	<i>The practice of citizens performing science and of scientists working together with citizens.</i>	Praksisen om innbyggere som utfører vitenskap og forskere som arbeider sammen med innbyggere.
12.	RAND Corporation (2017)	<i>Citizen science takes open science activities beyond the purview of professional scientist circles by exploring the involvement of citizens in scientific research and the implications of these activities on and within society.</i>	Folkeforskning tar åpne vitenskapelige aktiviteter utover fagområdet til profesjonelle vitenskapskretser ved å utforske innbyggernes involvering i vitenskapelig forskning og implikasjonene av disse aktivitetene på og i samfunnet.
13.	UK Environmental Observation Framework (2012)	<i>Citizen science, broadly defined as the involvement of volunteers in research.</i>	Folkeforskning, bredt definert som involvering av frivillige i forskning.

14.	Nesta (2019)	<i>Citizen science is any process where scientists and the public process scientific data or observations. Citizen science (usually unpaid) volunteers work together to collect or unlock new resources for research, experimentation, and analysis by opening the process to everyone.</i>	Folkeforskning er enhver prosess der forskere og offentligheten behandler vitenskapelige data eller observasjoner. Frivillige (vanligvis ubetalte) i folkeforskning jobber sammen for å samle inn eller avdekke nye ressurser for forskning, eksperimentering og analyse, ved å åpne prosessen for alle.
-----	--------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Tabell 1: Definisjoner på folkeforskning, etter Haklay et al., 2021, s. 15-18 (egen oversettelse).

Disse definisjonene varierer både i beskrivelse og omfang, men alle sammen kan sies å inneha et deskriptivt eller beskrivende element, av ulik karakter. Dette er alt fra deltakelse i vitenskapelige prosesser og samskaping av kunnskap, til eksperimentering og analyse, og peker på den offentlige forståelsen og det vitenskapelige aspektet ved folkeforskning. Definisjonene inneholder også i stor grad et instrumentelt perspektiv, slik som økt vitenskapelig kunnskap, som vi kan karakterisere som politiske mål. Et siste element som er gjennomgående i flere av definisjonene, er et normativt element, som peker tilbake på allerede eksisterende standarder eller retningslinjer, slik som å plassere folkeforskning innenfor feltet åpen forskning (Haklay et al., 2021, s. 21-22). Figur 2 viser hvordan disse elementene kan knyttes til definisjoner på folkeforskning, og illustrerer de ulike dimensjonene som omfattes av de ulike definisjonene på folkeforskning.



Figur 2: Definisjoner på folkeforskning - dimensjoner.

De ulike definisjonene er i mange tilfeller knyttet opp mot og tilpasset de ulike aktørene som har produsert ordlyden, om det så er i rent oppslagsøyemed eller om det legges inn i en organisasjonskontekst. Dette gjenspeiles også i beskrivelsenes omfang, og kontekstualiseringen blir viktig for å kunne dra nytte av den definisjonen som er best egnet til konkrete formål. Haklay et al. har identifisert tre ulike typer av kontekst, som er **politiske**, **vitenskapelige** og **samfunnsmessige** (Haklay et al., 2021, s. 27).

For et universitetsbibliotek generelt og MusicLab spesielt vil det være naturlig å sette et folkeforskningsprosjekt inn i en vitenskapelig kontekst. Da kan det for eksempel være naturlig å se til definisjon 2; *Folkeforskning er praksisen med offentlig deltakelse og samarbeid i vitenskapelig forskning for å øke vitenskapelig kunnskap. Gjennom folkeforskning deler folk og bidrar til dataovervåking og innsamlingsprogrammer, og* definisjon 7; *Folkeforskning refererer til allmennhetens engasjement i vitenskapelige forskningsaktiviteter når innbyggere aktivt bidrar til vitenskap enten med sin intellektuelle innsats, kunnskapen rundt seg eller med sine verktøy og ressurser, og ta i bruk en av disse som en overordnet definisjon på folkeforskning. Avhengig av graden av ønsket deltakerinvolvering kan også definisjon 5; *Deltakelse av en rekke ikke-vitenskapelige interessenter i den vitenskapelige prosessen. På sitt mest inkluderende og mest nyskapende involverer folkeforskning frivillige innbyggere som deltakere i hele den vitenskapelige prosessen, inkludert å bestemme forskningstemaer, spørsmål, metodikk og metoder for å formidle resultater, være et alternativ for å definere folkeforskning i en slik kontekst.**

2.2.2. ECSAs prinsipper for folkeforskning.

European Citizen Science Association (ECSA), som blir ledet av Natural History Museum i London, har på sine hjemmesider angitt ti nøkkelprinsipper som skal ligge til grunn for en god praksis innenfor feltet folkeforskning. I og med at folkeforskning er et fleksibelt konsept som brukes i ulike situasjoner og innenfor mange disipliner, skal nøkkelprinsippene tjene som en felles veiviser for alle som ønsker å involvere seg i folkeforskning. Disse prinsippene gir en god innføring i grunnideene for folkeforskning, og gir kunnskap utover det de mange definisjonene på folkeforskning rommer (ECSA, 2015).

Prinsippene har som målsetting å både fungere som en støttefunksjon for å beskrive folkeforskningsprosjekter, men også for å utfordre hvordan utøvelsen av folkeforskning skal være. For mange folkeforskningsprosjekter vil flere av prinsippene være gjennomgående,

mens andre vil være mer utfordrende å oppfylle og krever både flere ressurser og økt tidsbruk (Robinson et al., 2018, s. 33). Dette betyr at ikke all forskning som defineres som eller betraktes som folkeforskning nødvendigvis fyller alle kravene som presenteres i prinsippene, men det er likevel ikke slik at disse behøver å utelukkes som folkeforskning av den grunn. For MusicLab vil for eksempel ikke prinsipp nummer 4 være en naturlig del av prosjektet, da det ikke gis anledning for folkeforskerne til å blant annet utforme forskningsspørsmål og metodikk for undersøkelsene, da prosjektene er en del av RITMOs forskningsarbeid. Forskningsprosjektet dekkes likevel opp av de fleste prinsippene, og det er derfor ikke urimelig å plassere MusicLab innenfor kategorien folkeforskning.

10 prinsipper for folkeforskning:	
1.	Folkeforskningsprosjekter benytter aktivt involvering av innbyggerne i vitenskapelig arbeid som genererer ny kunnskap eller forståelse. Innbyggere kan opptre som bidragsyttere, samarbeidspartnere eller som prosjektledere, og har en meningsfull rolle i prosjektet.
2.	Folkeforskningsprosjekter har et genuint vitenskapelig resultat. For eksempel å skulle svare på en undersøkelse, stille spørsmål ved eller informere om vernetiltak, forvaltningsbeslutninger eller miljøpolitikk.
3.	Både fagforskerne og folkeforskerne har nytte av å delta. Nytteverdien kan inkludere publisering av forskningsresultater, læringsmuligheter, personlig glede, sosiale ytelser, tilfredshet gjennom å bidra til vitenskapelig bevis f.eks. å adressere lokale, nasjonale og internasjonale spørsmål, og gjennom dette ha mulighet til å kunne påvirke politikken.
4.	Folkeforskerne kan, hvis de ønsker det, delta i flere stadier av den vitenskapelige prosessen. Dette kan omfatte å utvikle forskningsspørsmålet, utforme metoden, samle inn og analysere data og å formidle resultatene.
5.	Folkeforskerne får tilbakemelding fra prosjektet. For eksempel på hvordan dataene deres brukes og hva forskningen, politikken eller samfunnsresultatene leder til.
6.	Folkeforskning anses som en forskningstilnærming som alle andre, med begrensninger og bias som bør vurderes og kontrolleres. Men i motsetning til tradisjonelle forskningstilnærminger, gir folkeforskning mulighet for et større offentlig engasjement og demokratisering av vitenskap.
7.	Prosjektdata og metadata fra folkeforskning gjøres offentlig tilgjengelig og der det er mulig, publiseres resultatene i et åpent tilgangsformat. Datadeling kan forekomme under eller etter prosjektet, med mindre det er sikkerhets- eller personvern hensyn som forhindrer dette.
8.	Deltakernes bidrag i folkeforskningsprosjekter skal anerkjennes i prosjektresultater og publikasjoner.

9.	Folkeforskningsprosjekter blir evaluert for sine vitenskapelige resultater, datakvalitet, deltakernes erfaring og bredere samfunnsmessige eller politiske konsekvenser.
10.	Ansvarlige for folkeforskningsprosjekter tar hensyn til juridiske og etiske spørsmål rundt opphavsrett, åndsverk, datadelingsavtaler, konfidensialitet, attribusjon, og miljøpåvirkningen av enhver aktivitet.

Tabell 2: ECSA (European Citizen Science Association), 2015. *Ten Principles of Citizen Science*. Berlin. <http://doi.org/10.17605/OSF.IO/XPR2N> (egen oversettelse).

2.2.3. Folkeforskning som vitenskapelig tilnærming.

Folkeforskning har i stor grad tidligere hovedsakelig vært en anerkjent forskningsmetode innenfor naturvitenskapene og forskning på lokalhistorie, og disse bidragene har i mange tilfeller vært skjulte, da folkeforskernes deltakelse ikke ble gjenspeilet i metodebeskrivelsene eller kreditering, eller som medforfattere i publikasjoner, men kun gjennom innsamlet data. Gjennom en stadig voksende tilgang på digitale verktøy og data, har derfor folkeforskningen blitt mer synliggjort, noe som igjen har ledet til et økt antall publiseringer basert på denne metoden. Den stadig økende graden av folkeforskning har derfor skapt en debatt rundt den vitenskapelige kvaliteten i de forskningsprosjektene som benytter seg av bidrag fra borgerne, både når det kommer til kvaliteten på de dataene som blir samlet inn, men også når det kommer til hele ideen *vitenskap* i seg selv, da vitenskap kan sies å ikke kun handle om å bidra til å kunne svare på et helt konkret forskningsspørsmål, men også innebærer å innhente kunnskaper om et helt fagfelt, deriblant dets historie, metoder og eksisterende litteratur på området (Vohland et al., 2021, s. 5). Det er derfor nødvendig å se på hvordan folkeforskning har kunne etablere seg som et anerkjent felt innenfor åpen forskning og blitt en del av den moderne vitenskapen.

Folkeforskning er i det store og hele en åpen og deltakende tilnærming til vitenskap, som minsker gapet mellom vitenskap og borgerne, og er på denne måten et bidrag til et mer inkluderende samfunn, men det er også en effektiv metode for å kunne gå nærmere inn på ulike samfunnsutfordringer. Folkeforskning gir deltakerne muligheten til å være viktige bidragsyttere til vitenskapelig forskning, samtidig som deltakeren får et innblikk i forskningsprosessen. For å kunne danne seg det store bildet av hva slags potensiale folkeforskning har for den moderne vitenskapen, må denne samfunnsmessige nytteverdien tas med i betraktning (Vohland et al., 2021, s. 7-8).

2.2.4. Deltakere i folkeforskning.

Det aller viktigste i et folkeforskningsprosjekt er inkludering av bidragsytere i en forskningsprosess, som ikke til vanlig har sitt virke som vitenskapelige forskere. Disse bidragene kan være ulike elementer gjennom hele forskningsprosessen, fra å definere et forskningsspørsmål til å produsere resultater, men det mest vanlige er involvering av folkeforskere i innsamlingen av data og i dataanalysen. Deltakelsen kan enten ha en tilnærming som er ovenfra og ned, der prosjektet eller undersøkelsen ledes av en forskningsleder, eller en tilnærming som er nedenfra og opp, der folkeforskerne selv leder prosjektet (Land-Zandstra et al., 2021, s. 244-245). Folkeforskningsprosjekter kan derfor inndeles i ulike grupperinger, slik som for eksempel Bonney et al. (2009) har kategorisert folkeforskning;

- **Medvirkende** folkeforskning (*contributory*):
 - Forskere utformer forskningsprosjektet og folkeforskerne bidrar til datainnsamling og analyse etter forhåndsbestemte kriterier.
- **Samarbeidende** folkeforskning (*collaborative*):
 - Folkeforskerne kan blant annet bidra til å foreslå justeringer i prosjektet, trekke konklusjoner rundt resultatene og for eksempel foreslå nye retninger for forskningsprosjektet.
- **Medskapende** folkeforskning (*co-created*):
 - Forskere og folkeforskere utvikler og utfører alle deler av forskningsprosessen sammen.

Deltakelse i folkeforskningsprosjekter kan også innebære ulik grad av kompetanse for bidragsyterne, avhengig av hva slags type forskningsprosjekt det er snakk om. I noen tilfeller vil det være behov for en større grad av forhåndskunnskap enn andre, men også graden av involvering vil kunne være ulik fra prosjekt til prosjekt. Muki Haklay (2018) har fremstilt en oversikt over grader av involvering i et folkeforskningsprosjekt, basert på kompetanse og engasjement. Denne oversikten er gjengitt i tabell 3.

Det å kunne ha en forståelse for hva som motiverer og driver folk til å bidra til folkeforskning er viktig kunnskap i arbeidet med å både utvikle og videreutvikle folkeforskningsprosjekter.

	Høyt engasjement	Lavt engasjement
Høy kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> • høy verdifull innsats, f.eks forskningsassistenter • betydelig tidsinvestering • muligheter for dypere engasjement (analysering, skriving av artikler) 	<ul style="list-style-type: none"> • ferdigheter kan bidra til datakvalitet • mulig bruk av disiplinær sjargong • muligheter for lettere eller dypere engasjement for å matche tids- og innsatsbegrensninger
Lav kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> • muligheter for utdanning, bevisstgjøring og andre ferdigheter • støtte og tilrettelegging er nødvendig 	<ul style="list-style-type: none"> • mulighet for aktivt engasjement med vitenskap, men med begrenset innsats • potensial for familie- eller generasjonsengasjement • oppsøkende til marginaliserte grupper • potensial for stor tidsmessig og romlig dekning og bidrag, til vitenskapen

Tabell 3: Engasjement og kompetanse i folkeforskningsprosjekter. Fritt gjengitt og oversatt etter Haklay, 2018, s. 59, <https://muse.jhu.edu/book/81913>

Ved å innhente slik kunnskap vil det være enklere å planlegge for og å sammenligne ulike typer folkeforskningsprosjekter eller retninger, men også å avgjøre hvilke deltakere man skal forsøke å innhente til et prosjekt. Deltakernes motivasjon for å medvirke i folkeforskning kan variere, og gjennom omfattende litteraturstudier har Land-Zandstra et al. (2021) avdekket ulike former for motivasjon som er gjennomgående blant de folkeforskerne som har blitt undersøkt. De fant blant annet at en stor drivkraft for mange deltakere er at de får være med på å bidra til ekte forskning i form av at det arbeidet de gjør skal lede frem til et vitenskapelig resultat. Ved siden av dette er også interesse for den spesifikke forskningen eller fagområdet en motivasjonsfaktor for mange deltakere. Samhandling med andre «likesinnede», og det å være en del av et miljø, blir også trukket frem som en vanlig motivasjon, men også det å kunne arbeide side ved side med ledende fagpersoner i et gitt forskningsmiljø. For enkelte deltakere, avhengig av type forskningsprosjekt, kan også konkurranse være en drivkraft. Læring og kunnskap er også en sterk drivkraft, både i form av egenlæring for den enkelte bidragsyter, men også følelsen av å kunne bidra med egen kunnskap og ekspertise inn i et forskningsprosjekt.

De ulike motivasjonsfaktorene er ofte også de samme som deltakerne ser på som nytteverdien i å bidra til folkeforskning, slik som for eksempel økt vitenskapelig kompetanse,

ansvar og sosial samhandling. Enkelte kan ha mer altruistiske motiver, i form av at de ønsker å bidra til samfunnsnyttig verdiskaping, men den individuelle nytteverdien for bidragsyterne er ofte et gjennomgående trekk for hvor mye tid og krefter den enkelte er villig til å sette av til frivillig deltakelse (Agnello et al., 2022, s. 6).

I rekruttering av deltakere til folkeforskningsprosjekter kan kunnskap om motivasjonsfaktorer og deltakernes nytteverdi være viktige elementer å trekke med seg inn i en kommunikasjonsstrategi, slik at prosjektet kommuniseres ut til potensielle bidragsytere på en måte som både samsvarer med hva som motiverer folk og at ordlyden er inkluderende nok til at både erfarne og uerfarne folkeforskere kan engasjeres, hvordan den enkelte kan bidra og med hva, og hvordan de vil anerkjennes i forskningsprosjektet (Land-Zandstra et al., 2021, s. 252-255).

2.2.5. Bruk av app i folkeforskning.

Et stadig økende fokus på folkeforskning har ført til utviklingen av ulike kommunikasjonsplattformer og teknologisk infrastruktur for å sørge for samhandling mellom forskerne og folkeforskerne. I folkeforskning handler dette i stor grad om nettbaserte løsninger som gjerne inneholder en presentasjon av forskningsprosjektet, viser til innsamlet data, gir retningslinjer for forskningsprosjektet, viser til eksempler og forklarer det vitenskapelige utfallet for den som er interessert i folkeforskning (Liu et al., 2021, s. 440-441). Et eksempel på dette er utvikling av mobilapplikasjoner (apper) som er tilrettelagt for folkeforskningsprosjekter. Disse appene kan bestå av verktøy og kommunikasjonskanaler som er nødvendige for forskningsprosjektets datainnsamling, og øker muligheten for interagering og deltakelse i forskningen. Bruk av apper muliggjør direkte deltakelse i folkeforskning på tvers av lokasjoner, noe som kan øke graden av deltakelse og deltakere (Lemmens et al., 2021, s. 462). En stor fordel med å benytte en app i innsamlingen av data er at den samler inn data og informasjon i nåtid, og er på denne måten et gunstig verktøy i for eksempel et arrangementsrettet forskningsprosjekt som MusicLab.

2.2.6. Etske problemstillinger i folkeforskning.

Folkeforskning kan ha stor nytteverdi i vitenskapelig aktivitet og for forskningsformidling, både fordi metoden inviterer deltakerne til å bidra med datainnsamlingen, men også de samfunnsnyttige egenskapene den drar nytte av, i form av personlig utvikling og borgerlig innflytelse. Likevel er det ikke, som de etiske problemstillingene peker på, alle områder

innenfor vitenskapelig forskning og undersøkning denne metoden egner seg til, og det er også viktig å påpeke at folkeforskningsprosjekter ikke bør være et middel for billige løsninger i forskningen framfor mer kostnadskrevenne undersøkelser, men fungere som en metode for å utnytte et større spekter av hva åpen forskning kan tilby den moderne vitenskapen (Vohland et al., 2021, s. 9).

Folkeforskning krysser grensene i forholdet mellom forsker og forskningsdeltakere og samhandlingen mellom disse to gruppene i forhold til andre typer forskningsprosjekter. Dette betyr at det oppstår noen utfordringer som må tas hensyn til blant annet i forbindelse med at deltakere både kan være involvert i forskningen på en deltakende måte, men også som objekter i selve forskningen. Aggregering og gjenbruk av data kan også føre til at det oppstår en usikkerhet i forhold til hva utfallet i datainnsamlingen leder til, noe som også kan utvikle seg over tid. For en slik type forskningsprosjekter vil det ikke være tilstrekkelig med et enkelt en-til-en samtykkeskjema, da det ikke er dekkende nok i slike samarbeidstilfeller. I folkeforskning vil det være nødvendig å utforme et dynamisk samtykke, for å dekke de etiske problemstillingene som oppstår (Tauginiené et al., 2021, s. 398).

De etiske problemstillingene folkeforskningen må vurdere, kan være blant annet;

- Folkeforskerne brukes som et middel for å oppnå politiske mål
- Sirkulering av (sensitiv) data uten individuelt samtykke kan føre til utnyttelse av innsamlet informasjon
- Organiseringen og utformingen av folkeforskningsprosjekter kan ekskludere samfunnsgrupper som er viktige for forskningsresultatets validitet
- Bidragsyttere til folkeforskning kan føle på en urettferdighet i form av at de utfører gratis arbeid, mens forskerne blir betalt
- Kreditering av bidragsyttere er utfordrende, men i mange tilfeller er dette også en motivasjonsdriv for folk til å bidra til forskningen (Tauginiené et al., 2021, s. 400-405).

Et informert samtykke vil vanligvis gi informasjon til deltakeren om en undersøkelses formål, eventuell risiko ved å bidra, hvilken nytteverdi bidraget vil ha og muligheten til å trekke samtykket. I en slik samtykkeform fungerer deltakeren som en passiv bidragsyter, og det har derfor blitt utviklet samtykkeformer som i større grad tar hensyn til deltakeren som en aktiv bidragsyter som gir deltakeren større kontroll over egne data. Med et dynamisk informert

samtykke kreves det at man stadig vender tilbake til deltakerne for å innhente samtykke gjennom hele forskningsprosessen etter hvert som denne prosessen utvikler seg (Tauginiené et al., 2021, s. 408). Ved å benytte et dynamisk samtykkeskjema i folkeforskning bidrar dette til å sikre etiske problemstillinger som forskningen må ivareta.

En etisk utfordring for åpen forskning generelt er at den undergraver personvernet, og selv om åpen forskning har positive ringvirkninger for vitenskapen og samfunnet, kan det også være legitime grunner for å begrense åpenheten i forskningen. Dette kan være spørsmål som knytter seg til enkeltpersoners personvern eller nasjonal sikkerhet. Personlig informasjon må derfor respekteres og beskyttes i tråd med etiske retningslinjer (Ogungbeni et al., 2018, s. 118).

2.3. Universitetsbibliotek og åpen forskning

Som det aller første universitetet i Norge, ble UiO grunnlagt i 1811. Den gang med navnet Det Kongelige Frederiks Universitet, og det var knyttet store forventinger til denne opprettelsen. Universitetet skulle ha et solid bibliotek, det skulle være tilknyttet museer, inneholde laboratorier og forvalte en botanisk hage. Professorene som ble tilsatt ved universitetet hadde studiebakgrunn fra ulike universiteter rundt omkring i Europa og deres erfaringer var at god undervisning og god forskning bunnet i om universitetene kunne tilby gode bibliotekstjenester. Kong Frederik besluttet at det nye universitetet skulle motta en bokgave fra København, for å etablere en grunnstamme for boksamlingen. Som landets ledende institusjon for både forskning og høyere utdanning, med et siktemål om å sørge for profesjonsutdanninger av samfunnsmessig nytteverdi, stod et kvalitetsmessig bibliotektilbud sentralt. Napoleonskrigene gjorde likevel sitt til at bokgaven fra København lot vente på seg, og i tillegg til dette var det nødvendig med innkjøp av nyere litteratur. Det første norske universitetsbiblioteket åpnet derfor sine dører første gang i 1815, med Georg Sverdrup (1770-1850) som den aller første bibliotekar og leder, men det var ikke før i 1828 at biblioteket var i full drift (Frisvold, 2021, s. 27-28). I dag er det ti universiteter i Norge, alle med sine bibliotekstjenester, og bare UB-UiO består i dag av 13 biblioteker i seg selv (UiO, u.å. c).

Universitetsbiblioteket blir gjerne omtalt som universitetets hjerte, et uttrykk som skal ha blitt tatt i bruk allerede på 1800-tallet av Charles William Eliot, som den gang fungerte som president ved Harvard University i USA. Om uttrykket er ment for å illustrere en metafor

eller en lokasjon sier ikke historien noe om, men den forteller oss noe om hvilken posisjon biblioteket har for de studenter og ansatte det yter sine tjenester til. Et stadig voksende og mer komplekst informasjonssamfunn har likevel gitt utfordringer til universitetsbibliotekene, og utvikling av tilstrekkelige og effektive tjenester blir satt under press når bibliotekene skal legitimere sin virksomhet. Universitetsbibliotekene er avhengige av den institusjonen den er en del av og må hele tiden være seg bevisst en tilpassing av de tjenestene sin definerte målgruppe til enhver tid har behov for (Brophy, 2005, s. 1). Selv om universitetsbibliotekene i Norge er åpne for alle, er det likevel studenter og egne ansatte som er den primære målgruppen og som tjenestetilbudet blir tilrettelagt rundt (UiO, u.å. d). Det er derfor avgjørende at biblioteket utvikler seg i samme retning som universitetene, når det kommer til blant annet åpen forskning, for å kunne yte et relevant tjenestetilbud, innenfor både forskning og utdanning. For å kunne gjøre dette, må universitetsbibliotekene inneha kompetanse om både premissene for og omfanget av åpen forskning, noe som også har endret bibliotekarens rolle og arbeidsoppgaver i universitetsbibliotekene, spesielt i det siste tiåret. Tradisjonelle biblioteketjenester har blitt forsterket med tjenester som utvider bibliotekenes rolle som formidlere, undervisere og som aktive deltakere i forskningsprosesser (Tzanova, 2020, s. 281, 296).

I Norge har både Kunnskapsdepartementet og forskningsfinansiørene krav eller forventinger om at det produseres en datahåndteringsplan for forskningsprosjekter. Målet med en datahåndteringsplan er best mulig utnyttelse av forskningsdataen, men også å forsikre en bevisstgjøring for hvordan forskningsdata og resultater skal forvaltes (Sikt, 2022 c). Når universitetsbibliotekene tar på seg oppgaven med å assistere forskerne i denne oppgaven, fører dette til et tettere samarbeid med fakultetene og en mulighet for å bli viktige eksperter på fagfeltet. I arbeidet med dette vil ferdigheter som referansehåndtering, kunnskap om henvisninger og evnen til å undervise være viktige oppgaver for bibliotekarene (Antell et al. 2014).

I en omfattende litteraturstudie fra 2018, *Opening the Heart of Science: A Review of the Changing Roles of Research Libraries*, har Jorge Revez stilt spørsmålet om det å åpne forskningen er et forskningsbiblioteks ansvarsoppgave, eller om dette i stedet bidrar til å endre biblioteket til noe annet enn et bibliotek. I sin undersøkelse fokuserte han på forskningsbibliotekets fremtid, utviklingen av nye arbeidsroller og det pågående arbeidet

med å åpne forskningen. Han fant at tidligere forskning viser at forskningsbibliotekene ikke nødvendigvis endrer hva de er, men måten de driver på, i form av å utarbeide nye funksjoner. Fordi bibliotekene har en sentral rolle i bevaringen av forskning, får de automatisk en vesentlig rolle i hvordan endringene i forskningsproduksjonen tilpasser seg ny digital teknologi og nettverksbygging. Forskerstøtte, når det kommer til blant annet datahåndteringsplaner og informasjonshåndtering, har fått en utvidet og stadig større rolle for bibliotekene, men også det å bidra til at forskningen blir synlig også utenfor institusjonene. Revez påpeker at bibliotekene må sørge for å holde seg synlige og markere sin posisjon, ikke på grunnlag av å være et informasjonsmonopol, men gjennom ekspertise og bidrag som støtter opp under forskningsprosessen, uavhengig av dens utvikling, der det i dag kan sies å være et skifte i fokus fra at bibliotekene er tjenesteytere for forskningen, til å være aktive promotører i åpen forskning (Revez, 2018). Paul Ayrís og Tiberius Ignat trekker frem lignende påstand i sin artikkel *Defining the role of libraries in the Open Science landscape* (2017), der de beskriver at bibliotekene har utviklet seg fra å være en kunnskapskurator til å bli en aktiv skaper av kunnskap, noe som gir bibliotekene unike muligheter til å kunne legge seg i frontlinjen i utviklingen av åpen forskning.

2.3.1. Universitetsbibliotek og folkeforskning.

Universitetene består ofte av høyt profesjonelle og etablerte forskermiljøer bestående av suksessfulle forskere og spesialister. I mange tilfeller betyr dette en viss grad av isolering mellom universitet og forskermiljø, og samfunnet generelt. Denne avstanden mellom universitetenes forskermiljø og samfunnet har likevel minsket utover 2000-tallet. Universitetene har endret hvordan forskningen kommuniseres ut, og styrket forholdet til befolkningen. Ved siden av dette har også lekfolk fått et stadig økende engasjement når det kommer til forskning og forskningsaktiviteter. En av grunnene til dette kan være økende samfunnsbekymringer, men også en mistillit til akademisk forskning. For universitetene kan derfor involvering i folkeforskning bidra til at forskningen når bredere og at forskningsvirksomheten blir mer akseptert blant massene. Deltakelse i folkeforskningsprosjekter kan også bidra til læring og motivasjon blant studentene, og også åpne opp for nye finansieringsmuligheter for universitetene (Wyler & Haklay, 2018, s. 169-171). Wyler et al. (2016), tar også opp dette i teksten *Citizen science at universities: Trends, guidelines and recommendations*, skrevet på vegne av LERU (League of European Research

Universities), men universitetsbibliotekene trekkes ikke inn i særlig grad, og det henvises i stedet til institusjonene som et hele og forskerne selv, i forhold til anbefalinger om hvordan folkeforskning kan trekkes inn i universitetene.

Ignat et al. (2019) har kikket på folkeforskning i bibliotekene, med et mål om å kunne motivere bibliotekene til å involvere seg i folkeforskning og vise hvordan bibliotekene kan fungere som en form for nav og veiledere for de som ønsker å involvere seg i folkeforskning. Dette handler ikke så mye om hvordan bibliotekene selv kan være aktive i folkeforskningsprosjekter, men hvordan de kan bidra med kunnskap, tilrettelegge for prosjekter eller spre informasjon om folkeforskning. For å finne noe i litteraturen som har en mer direkte tilknytning til denne masteroppgaven vil kan det derfor være relevant å se til LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche). LIBER Citizen Science Working Group (2021), har satt sammen en guide for folkeforskning i forskningsbibliotek der ulike erfaringer har blitt samlet sammen til en brukerveiledning for både bibliotekarere, forskere og folkeforskere. Del 1 av 4 ble publisert i 2021, og gir en innføring i folkeforskningskompetanse for bibliotekansatte, forskere og folkeforskere. LIBER er et nettverk som består av om lag 440 biblioteker fra 40 ulike land, der Universitetsbiblioteket-UiO er en del av dette nettverket (LIBER, u.å.). En oppsummering av guidens del 1, gir følgende innspill til hvordan forskningsbiblioteker kan håndtere folkeforskningsprosjekter;

- **Prosjektplanlegging:**

- Definere målsetting
- Analysere potensielle interessenter
- Definere oppgaver og milepæler
- Vurdering av ressurser og kostnader
- Lage sjekklister for risikoanalyse
- Rekruttere bidragsyttere
- Oppfølging og produksjon av kommunikasjonsplan
- Revidering av prosjektplanen
- Ferdigstille prosjektet

- **Kommunikasjonsplan:**

- Sørg for å holde en løpende dialog med folkeforskerne, gjennom for eksempel sosiale medier, nettsider eller nyhetsbrev

- Tilrettelegg for en løpende dialog folkeforskerne imellom
- En kommunikasjonsplan bør inneholde målgrupper og ønskede kommunikasjonskanaler
- Opprett en kommunikasjonslogg
- **Datahåndtering i folkeforskning:**
 - Personlig informasjon må administreres i henhold til gjeldende lover og en ansvarlig praksis
 - Etske problemstillinger må gjennomgås og avklares
 - Objekter og personer som forskes på må beskyttes
 - Eventuell forsikringsdekning må avklares
 - Folkeforskeres immaterielle rettigheter må administreres
 - Datatilgang og lisenser må spesifiseres i henhold til FAIR-prinsippene
 - Opprett en datapolicy som angir vilkår for deltakelse i forskningen

Guiden viser at prosjektplanlegging, kommunikasjon og etiske retningslinjer er viktige elementer i planleggingen av folkeforskningsprosjekter, og noe som bibliotekene bør sette seg inn i (LIBER Citizen Science Working Group, 2021).

2.3.2. Åpen forskning i strategier.

For å sette universitetsbibliotek og åpen forskning i et norsk perspektiv har det vært relevant å se på blant annet UiOs strategi 2030, og også Universitetsbiblioteket ved UiO sin strategi 2030. UiO er her valgt ut fordi Realfagsbiblioteket og RITMO er deler av denne institusjonen, og derfor mest nærliggende for denne masteroppgaven.

Om universitetets målsetninger for forskning, vitenskap og formidling sier strategien blant annet;

- «Samfunnets tillit til forskning og vitenskapelig kunnskap styrkes gjennom åpenhet og transparens. For å sikre fortsatt høy legitimitet for UiO som kunnskapsorganisasjon må vi i enda større grad åpne oss mot verden».
- «Formidlingen av vitenskapens rolle, metode, usikkerhet og integritet må være en del av vår dialog med samfunnet. Gjennom åpen vitenskap legges grunnlaget for et kunnskapsbasert demokratisk samfunn og kunnskapsinformerte beslutninger».

- «UiO vil satse på formidlingsarenaer og -aktiviteter i hele bredden av organisasjonen. En viktig del av UiOs formidlingsarbeid gjøres av universitetsmuseene og universitetsbiblioteket. Disse delene av virksomheten skal knyttes tettere til de andre enhetene ved UiO» (UiO, 2020).

Strategien viser at åpenhet og transparens i forskningen er en viktig forutsetning for å legitimere UiOs posisjon som forskningsinstans, og at åpen vitenskap må legges til grunn for å bidra til et informert kunnskapssamfunn. Universitetsbibliotekene er viktige formidlingsaktører, og det er en målsetting å skape et tettere samarbeid mellom UB og resten av UiO. For universitetet er arbeidet med åpen forskning en viktig del av strategien.

Universitetsbibliotekets (UB) strategi legger også føringer for arbeid med forskning og åpen forskning;

- «UB vil [...] utgjøre en synlig og relevant aktør i forskning og i forskningsstøtten».
- «[...] videreutvikle UB som en kunnskapssøkende og fleksibel organisasjon og ta i bruk innovative og kreative samarbeidsformer, på tvers av fag og profesjoner».
- «UB skal bruke sin unike tverrfaglighet og kompetanse i formidlingsarbeidet og fremstå som en brobygger mellom ulike fagmiljøer».
- «UB skal ha en tydelig rolle i arbeidet med åpen forskning, spesielt med hensyn til publisering, tilgjengeliggjøring og deling av forskning» (Universitetsbiblioteket UiO, 2020).

Ingen av disse strategiene nevner folkeforskning spesielt, men åpen forskning fremstår som et viktig ledd i forskningsutviklingen ved universitetet. For å plassere folkeforskningsaspektet i denne konteksten, kan man derfor se til for eksempel UiOs målsetting om universitetsbiblioteket som aktiv formidler, og UBs målsetning om å ta i bruk innovative samarbeidsformer i en tverrfaglig sammenheng.

I det neste kapitlet vil undersøkelsens metode og forskningsdesign bli presentert. Ved siden av dette vil datamaterialets analysemetode bli grundig gjennomgått, før en oppsummering av forskningsetiske vurderinger vil beskrives.

3. METODE.

3.1. Vitenskapsteoretisk perspektiv.

Denne masteroppgaven har som utgangspunkt å undersøke en opplevelse, motivasjon og bakgrunn for et fenomen, gjennom å innhente informasjon gjennom intervjuer, for å kunne svare på problemstillingen. Undersøkelsens tilnæringsmetodikk fokuserer derfor på å forstå de intervjuedes perspektiv for å skaffe relevant innsikt i et konkret fokusområde, og gjennom et vitenskapsteoretisk blikk vil dette medføre at undersøkelsen retter seg inn mot et *fenomenologisk* perspektiv. Fenomenologi, slik den praktiseres i kvalitativ forskning, tar sikte på å tolke fenomener av sosial karakter gjennom de perspektivene som de involverte aktørene innehar, og beskriver på denne måten fenomenet slik det oppleves av en undersøkelses informanter. I filosofisk forstand betyr dette at det er den virkeligheten som menneskene oppfatter, som er den virkelige virkeligheten. Fenomenologien ønsker å beskrive, i motsetning til å analysere eller forklare et fenomen (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 45-46). Fenomenologien ble utviklet av Edmund Husserl, som med sitt filosofiske utgangspunkt forklarer en erkjennelse av et fenomens essens gjennom menneskets bevissthet (Fejes & Thorenberg, 2009, s. 107).

Undersøkelsen innehar også et *utforskende* utgangspunkt da den ser på et fenomen som er lite undersøkt fra tidligere av, og derfor vil kunne være gjenstand for videre undersøkelser (Wildemuth, 2017, s. 52).

Metodegrunnet i undersøkelsen er bruk av kvalitativ metode. Oppgaven er bygget opp som en casestudie, der det ble tatt i bruk observasjon og intervjuer for å samle inn nødvendige data for å kunne besvare problemstilling og forskningsspørsmål. I de følgende avsnittene presenteres valg av forskningsdesign, de enkelte metodestrategiene og hvordan dette ble gjennomført. Kapittelet vil også ta for seg potensielle svakheter ved valgt metode, og avsluttes med de forskningsetiske vurderinger som ligger til grunn i undersøkelsen.

3.2. Forskningsdesign.

For å kunne avgrense prosjektets omfang, falt valget på å bygge opp oppgaven som en enkelt casestudie på folkeforskning, der MusicLab tjener som eksempel. MusicLab er et prosjekt der innsamlingen av forskningsdata i stor grad handler om folkeforskning, og er på denne måten et velegnet utgangspunkt for å kunne gjøre undersøkelser rundt fenomenet og

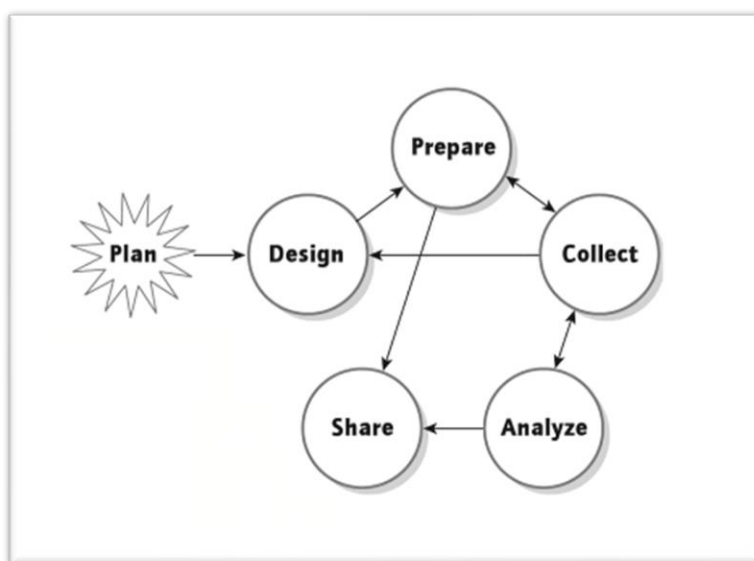
hvordan dette kan knyttes til universitetsbibliotek. Fremgangsmåten har et utforskende motiv som søker å belyse et fenomen.

Casestudier er velegnet som strategi i de tilfellene der det stilles spørsmål om hvordan og hvorfor, og ikke om hvor mange eller hvor mye, i de tilfeller der forskeren selv ikke har kontrollen over hendelsene, og i tilfeller der man ønsker å undersøke fenomener i samtiden som tar utgangspunkt i virkelige hendelser (Yin, 2018, s. 2).

Innenfor samfunnsvitenskapene har casestudier som metode en lang tradisjon, men casestudier betegner ikke bare de empiriske undersøkelsesmetodene, men er med på å definere en forskningsprosess (Andersen, 2013, s. 23). Robert Yin har vært en viktig person i arbeidet med å definere casestudier. Hans bok *Case Study Research- Design and Method* (2018), har derfor tjent som det teoretiske grunnlaget for oppbyggingen av case som metode og forskningsprosess i denne oppgaven.

Casestudier baserer seg ofte i stor grad på innhenting av datamateriale gjennom direkte observasjoner av det fenomen som skal undersøkes, og gjennom innhenting av informasjon i form av intervjuer med personer som er involvert i hendelsene (Yin, 2018, s. 12), og dette er også utgangspunktet i denne undersøkelsen.

Forskningsdesignet er gjennomført gjennom å følge Yins prosess for utførelse av casestudier, som illustrert i figur 3.



Figur 3: Hentet fra: Robert Yin, *Case Study Research- Design and Method*, 2018, s. 2.

Figuren viser hvordan forskningsprosessen er bygget opp trinn for trinn, men også hvordan de ulike elementene henger sammen og peker tilbake til hverandre. For denne undersøkelsen innebærer dette en fremgangsmåte slik den er oppsummert i tabell 4.

Planlegging (plan)	<ul style="list-style-type: none"> • Identifisere om ønsket undersøkelse er relevant som en casestudie. • Bli kjent med utfordringer som kan oppstå i arbeidet med case som metode. • Avgjøre om undersøkelsen skal fremstilles som en casestudie.
Design	<ul style="list-style-type: none"> • Definere den casen som skal være gjenstand for undersøkelsen. • Utvikle teorier eller problemer som kan utforskes gjennom ønsket case. • Teste at planlagt forskningsdesign møter kriteriene for de kvalitetene en casestudie innehar.
Forberedelse (prepare)	<ul style="list-style-type: none"> • Tilegne kunnskap om hvordan casestudier gjennomføres. • Opprette protokoll for datainnsamling. • Innhente informanter.
Datainnsamling (collect)	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumenter / litteratur. • Observasjon. • Intervju. • Sørge for sikker lagring av innsamlet data.
Analyse (analyze)	<ul style="list-style-type: none"> • Fremstille innsamlet data på ulike måter. • Utvikle en generell strategi for analyse. • Se etter mønster og unikt innsyn i materialet. • Være oppmerksom på ulike tolkningsmuligheter og forklaringer i analysematerialet.
Deling (share)	<ul style="list-style-type: none"> • Definere hvem som er leseren. • Fremskaffe og synliggjøre gode nok beviser for leseren, både tekstuelt og visuelt. • Gjennomgå og omforme materialet til teksten er god nok.

Tabell 4: Forskningsdesign, basert på Robert Yin, *Case Study Research- Design and Method (2018)*.

3.3. Observasjon.

Gjennom observasjoner vil en forsker kunne få direkte tilgang til fenomenet som skal undersøkes, og det er en god datainnsamlingsmetode i tilfeller der man for eksempel ønsker å kikke nærmere på sosiale fenomener og hvordan disse oppstår, hvordan de arter seg, og tolkning av disse (Johannessen et al. 2021, s. 82).

Observasjon har ikke vært en omfattende del av metodegrunnlaget, da det ikke var mulig å gjennomføre mer enn én runde med direkte observasjon av gjennomføringen av et MusicLab-arrangement i løpet av den perioden dette masterprosjektet skulle gjennomføres. Covid-19 har ført til en periode der fysiske arrangementer med publikum til stede ikke har vært mulig å gjennomføre i like stor grad som tidligere, og dette har også vært med på å påvirke gjennomføringen av planlagte MusicLab-arrangementer. Det fremstod likevel hensiktsmessig å benytte observasjon som en del av metodikken, da dette kunne være med på å gi økt innsikt i fenomenet som skulle undersøkes. For denne undersøkelsen ble derfor bruk av observasjon i all hovedsak tatt i bruk som en forundersøkelse helt i oppstarten av arbeidet med masteroppgaven. Observasjon ble gjennomført med den hensikt å kunne rekruttere informanter til intervjuer, danne bakgrunnskunnskap for å kunne formulere intervju og intervjuguide, og for å kunne ha et grunnlag for beskrivelse av hvordan en slik type arrangement kan gjennomføres. Målet var at observasjon skulle gi nyttig kunnskap om én måte å gjennomføre et folkeforskningsprosjekt på i regi av et universitetsbibliotek, og også bidra til å skaffe erfaringer som ville være nødvendige for det videre arbeidet med datainnsamling.

3.3.1. Gjennomføring av observasjon.

Observasjon av MusicLab vol. 8 ble gjennomført 24. november 2021, der det ble gjort en generell observasjon av hele arrangementet, slik det blir presentert for publikum. Gjennom en slik observering ble det notert blant annet størrelse, omfang, ressursbruk, aktiviteter, gjennomføring, mottakelse og faglig innhold, noe som igjen bidro til at det i etterkant ble dannet et solid utgangspunkt for å kunne formulere spørsmål av relevans og med større innsikt til de påfølgende intervjuene. På denne måten ble det også sikret best mulig utnyttelse av informanter, og oppnåelse av et godt datagrunnlag til bruk i drøftingen av oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål.

Som en følge av den innsikt som ble oppnådd gjennom observasjon var det enkelte forhold som fremstod som spesielt relevante å foreta grundigere undersøkelser om i form av intervjuer, og som ville kunne bidra til å komme nærmere inn på både hva og hvorfor, men også hvordan universitetsbibliotekene aktivt kan bidra til åpen forskning gjennom folkeforskning. Dette var blant annet faktorer som går på forarbeid og planlegging; hva kreves for eksempel av tidsbruk i forkant av et slikt arrangement? Hva er de økonomiske

forutsetningene og rammene i gjennomføringen av denne typen prosjekt? Hva slags tekniske erfaringer og kompetanse kreves for å kunne gjennomføre arrangementet, og hvordan løses dette i MusicLab? Hva er det Realfagsbiblioteket får ut av å arrangere et slik arrangement, og hvordan når de ut til publikum? Og ikke minst hvordan fungerer samarbeidet mellom Realfagsbiblioteket og forskningsgruppen RITMO, og hva brukes den innsamlede data gjennom folkeforskningen til i etterkant?

På denne måten ble det avdekket hvilke ulike typer informanter som ville være ønskelig å få kontakt med, for å kunne gi et utfyllende svar på denne oppgavens problemstilling, men også viktige spørsmål som var nødvendig å få med i intervjuguiden. Det ble også tydelig at det ville være behov for å skreddersy intervjuguiden etter de ulike typene informanter, da MusicLab er bygget opp på et team som består av representanter som innehar ulik kompetanse og arbeidsoppgaver tilknyttet gjennomføringen av arrangementet, og det ville være spørsmål som er mer relevante for enkelt enn for andre. Hensikten med dette var å kunne komme inn i dybden av arbeidsoppgavene og ikke bare på det generelle plan.

Fordi MusicLab er et åpent forsknings-prosjekt er også alle tidligere arrangementer tilgjengelige, med noen redigeringer grunnet opphavsrett på musikk, på YouTube, og disse har også blitt gjennomgått for å skaffe et mer helhetlig bilde av prosjektet, da hvert enkelt arrangement har ulikt tema og metode for innsamling av forskningsdata, og tjener som en del av observasjonsmaterialet, dog uten direkte involvering.

3.4. Intervjuer.

Hovedmetoden for datainnsamling i denne undersøkelsen baserer seg på kvalitative intervjuer. Intervjuene ble lagt opp som semistrukturerte intervjuer, der det var åpnet for at spørsmålene kunne vurderes i forhold til den enkelte informant, med tanke på hva som ble vektlagt, og hvor det var behov for utdyping av svar på de enkelte spørsmålene. Intervjuene ble utformet mer i retning av en samtale, enn et helt strengt fastsatt intervju, for å best kunne utnytte den enkelte informants spesialkompetanse. Intervjuene ble gjennomført både som fysiske én-til-én møter (2 informanter) og som digitale én-til-én møter (7 informanter) ut ifra informantenes arbeidssted og tilgjengelighet, og endte opp med en varighet som strakk seg fra mellom 30-75 minutter. Intervjuene ble gjennomført i perioden mellom 31. januar 2022 og 17. februar 2022.

I kvalitativ forskning er intervjuer den metoden som i aller størst grad blir benyttet for datainnsamlingen. Metoden er fleksibel, og gjør det mulig å innhente både detaljerte og fylldige beskrivelser av det fenomenet som undersøkes, og er velegnet i de tilfeller der man studerer holdninger, meninger og/eller erfaringer (Johannessen et al., 2021, s. 105). Intervjuer anses også som en av de viktigste kildene for innsamling av datamateriale i en casestudie (Yin, 2018, s. 118). Kvalitative intervjuer ble derfor vurdert som den mest hensiktsmessige metoden for innsamling av data for å kunne svare på oppgavens problemstilling.

Utvalgsstrategien for rekruttering av informanter kan identifiseres til det som kalles snøballmetoden. Ved bruk av snøballmetoden innhentes og rekrutteres informanter gjennom at forskeren oppsøker personer som kan tenkes å inneha stor kunnskap om det som skal undersøkes, og at disse igjen viser til andre relevante informanter. En slik metode er gjerne vanlig dersom det gjennomføres deltakende observasjon, da forskeren vil kunne komme i nærkontakt med potensielle informanter og kan samtale direkte med disse (Johannessen et al., 2021, s. 64).

I samtaler med nøkkelpersoner knyttet til MusicLab ble det videre tipset om andre personer som kunne tenkes å være interessert i å bidra som informanter, og observasjonen ga også mulighet for å knytte kontakt med relevante og mulige informanter. På denne måten begynte snøballen å rulle. Denne strategien var ikke en forhåndsdefinert strategi for dette prosjektet, men utviklet seg i den retningen. I dette tilfellet ligger det likevel til grunn et kriteriebasert utvalg, der informantene oppfyller spesifikke kriterier, da det forutsettes at informantene er tilknyttet enten MusicLab direkte eller Universitetsbiblioteket (UB) ved UiO.

3.4.1. Informanter: utvalg og relevans.

For denne undersøkelsen var det ønskelig å rekruttere informanter med litt ulike ansvarsoppgaver helt eller delvis knyttet til MusicLab. Dette betyr bibliotekarere eller ansatte på UB som jobber direkte med MusicLab, forskere på RITMO som jobber direkte med MusicLab, ansatte på UB som for eksempel jobber med åpen forskning og som kan inneha relevant kompetanse for dette prosjektet, og ansatte i ledergruppa til UB.

Intervju av informanter fra ledergruppa var blant annet relevant i forhold til å få innsikt i hvilke beslutninger som ligger til grunn for at et universitetsbibliotek skal arbeide med slike

prosjekter, og hvordan de eventuelt kan forsvares økonomisk. De juridiske aspektene som må ivaretas i forbindelse med åpen forskning, og spesielt folkeforskning, men også opphavsrettslige forpliktelser, var også en faktor som ble vurdert som nødvendig å undersøke, og det var derfor også relevant å innhente informasjon fra informanter som kunne gi utfyllende svar omkring disse forholdene.

I utformingsfasen av prosjektet var det også en tanke om å intervju blant annet deltakere fra publikum (folkeforskerne), artister på scenen eller paneldiskusjonsdeltakere, som alle er en del av selve MusicLab-arrangementet. Dette ble forkastet, da intervjuer med disse ikke ville være hverken hensiktsmessige eller nødvendige for å kunne besvare denne undersøkelsens problemstilling. Det ble derfor tatt kontakt med kun de fagmiljøene som er direkte involvert i MusicLab, og der ansatte i UB var den aller viktigste kilden til informasjon.

I alt ble elleve mulige informanter kontaktet, hvorav ti sa seg villige til å delta på intervju. Et av intervjuene ble likevel ikke gjennomført, og det totale antall informanter endte på ni personer. Dette kan sies å være et lavt antall informanter når det skal benyttes som hovedkilde for datainnsamling i et masterprosjekt, men disse ni representerer alle de ulike elementene ved et prosjekt som MusicLab, som var relevant for å kunne gi dekkende svar for denne undersøkelsen, og var på denne måten et representativt utvalg som ga tilstrekkelig datagrunnlag. For denne problemstillingen ville det være mer avgjørende hvem som ble intervjuet, enn hvor mange. Informantene er fordelt som vist i tabell 5.

Oversikt over informanter:	Totalt antall:	Relevans:
RITMO	Antall: 3	Forskere som jobber direkte med MusicLab-prosjektet: 3
UB	Antall: 6	Ledergruppa: 1 Bibliotekarere som jobber direkte med arrangering og planlegging av MusicLab: 1 Teknisk utførelse: 1 Juridisk håndtering: 1 Åpen forskning på UB: 2

Tabell 5: Oversikt over informanter.

Tabellen viser hvilken relevans og tilknytning de enkelte informantene innehar, og intervjuene ble formet med utgangspunkt i disse egenskapene. Av de ni informantene er tre forskere tilknyttet RITMO, mens de seks fra UB fordeler seg på bibliotekarer og andre ansatte tilknyttet både Bibliotek for medisin og realfag, Juridisk bibliotek og UB sentralt ved UiO.

3.4.2. Intervjuguide.

Intervjuguiden er utformet som en støttefunksjon for gjennomføringen av intervjuene. Den har ikke som mål å tjene som en streng retningslinje for intervjuet, men gir føringer for de temaene som problemstillingen tar opp, slik at intervjuet kan holde seg innenfor visse rammer. En slik semistrukturering av intervjuet gir muligheter for både fleksibilitet, men også for å kunne sette en standard for hvordan intervjuet skal ta form (Johannessen et al., 2021, s. 111). Dette åpner også opp for en intervjuform som er i tråd med et fenomenologisk perspektiv, der intervjuet ligger nærmere opp mot en samtale enn et strengt strukturert intervju (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 47).

Guiden tar for seg intervjuenes innledning og kartlegging av den enkelte informant. Siden følger en mer tematisk oppstilling av de fenomener som ønskes undersøkt, med tilhørende underspørsmål, med fokus på hva slags funksjon den enkelte informant har i forbindelse med MusicLab og åpen forskning. Det ble derfor laget seks ulike hovedtematikker, der informantene ble stilt spørsmål i henhold til den enkeltes relevans. Disse spørsmålene hadde som hensikt å være av en åpen karakter, slik at det var mulig å gå utenfor rammene for intervjuguiden dersom intervjuet tok en slik vending, mens spørsmålene lå til grunn dersom samtalen ikke ville flyte. Videre følger mer generelle spørsmål om universitetsbibliotek og forskergruppers aktive deltakelse i åpen forskning gjennom folkeforskning, der siktemålet var at alle informantene skulle få de samme spørsmålene som videre kunne tas med i analyse og drøfting, slik at disse kunne være gjenstand for sammenligning. Intervjuguiden avsluttes med en oppfordring til å komme med innspill som ikke allerede har blitt tatt opp, og en takk for deltakelsen. For denne undersøkelsen ble det produsert tre ulike intervjuguides tilpasset om informantene har arbeidssted på henholdsvis UB eller RITMO. Intervjuguidene kan leses i sin helhet i vedlegg I.

3.4.3. Transkribering.

I arbeidet med å transkribere intervjuer kan ulikheter mellom det talte språket og den skrevne teksten by på utfordringer som er av både praktisk og prinsipiell karakter når det kommer til fortolkningsprosessen. Det var derfor nødvendig å være oppmerksom på hvordan datamaterialet kunne påvirkes i oversettelsen av talespråk til skriftspråk, og hva dette ville bety for det videre narrativ. Ordrett intervjutranskripsjon kan oppleves som en unaturlig gjengivelse, som ikke er med på å rettferdiggjøre en levende samtale. Den sosiale interaksjonen mellom intervjuer og informant forsvinner i oversettelsen, noe som igjen kan føre til tap av informasjon. Denne abstraksjonen av datamaterialet må tas i betraktning for beslutningen om hvordan intervjutranskripsjonen skal foretas, fordi det kan oppstå en uoverensstemmelse mellom det talte og det skrevne (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 186-187).

Formålet med transkripsjonen er likevel å fremskaffe et datagrunnlag som er bedre egnet for analysering, da et skriftlig materiale er et mer håndterlig format å skaffe seg en oversikt over, og som enklere kan danne en hensiktsmessig struktur for analyseringen. Det må defineres en standard for om det konkrete materialet skal transkriberes i form av ordrett talespråk, eller en omskriving til en stil som er mer skriftlig orientert. Denne bestemmelsen må være gjennomgående for det samlede materialet, for å kunne gi validitet til eventuelle sammenligninger senere i arbeidet. Det må også tas en avgjørelse i forkant av transkriberingen om hvilke aspekter foruten det ordrette talespråket som skal nedtegnes. Dette innebærer eventuelle pauser, tonefall eller følelsesmessige uttrykk, og hvor langt man skal gå med tanke på detaljnivå (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 188-190).

For denne undersøkelsen ble det tatt en avgjørelse om å utføre ordrett transkribering av intervjuene, men uten markering av pauser, tonefall og eventuelle følelsesmessige uttrykk, da det ikke er en psykologisk fortolkning av informantenes svar oppgaven er på utkikk etter, og det ble antatt at dette ikke ville være av en nødvendig karakter for fortolkningsarbeidet i denne analysen. Det transkriberte materialet fikk et omfang på om lag 100 maskinskrevne sider.

3.5. Analyse av datamateriell.

For denne undersøkelsen har valget av vitenskapsteoretisk perspektiv vært avgjørende for vurderingen av hvordan det innsamlede datamaterialet skulle bearbeides analytisk. Problemstillingen og forskningsspørsmålene er ikke utledet av eksisterende teorier og inntar

en induktiv tilnærming til forskningen, med et fenomenologisk teoriperspektiv. Det har vært et viktig poeng at analysen skulle være fordomsfri, med et mål om å kunne identifisere eventuelle mønster eller resonnementer for å kunne ta rede på om dette kan kaste et nytt lys på et ellers utforsket område, ikke å kunne bekrefte eller avkrefte eksisterende teorier på området (Fejes & Thornberg, 2009, s. 25).

Ut ifra denne holdningen ble det vurdert det slik at det ville være nyttig å analysere datamaterialet gjennom en kombinasjon av å benytte *meningsfortetting* og *meningskoding*.

Ved å gjennomføre en meningsfortetting av transkripsjonene innebærer dette at det blir laget en forkortelse av informantenes uttalelser, slik at man ender opp med kortere formuleringer. For denne undersøkelsen ble dette ansett som en hensiktsmessig analyseringsmetode, da den samtalepregede formen på intervjuene i stor grad har gitt en god del lange og lite leservennlige svar. Dette er også i tråd med det vitenskapsteoretiske perspektivet for oppgaven, da det på denne måten kan gjennomføres en form for fenomenologisk basert meningsfortetting, som kan være en god måte å håndtere data som blir uttrykt gjennom vanlig språk, på en systematisk måte (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 212-213).

Som et underlag for dette ble psykologen Amedeo Giorgis analysemetode for en fenomenologisk meningsfortetting tatt i bruk. Denne metoden er bygget opp rundt fem steg som bidrar til en strukturering av intervjutranskripsjoner basert på et fenomenologisk perspektiv (Fejes & Thornberg, 2009, s. 113; Kvale & Brinkmann, 2012, s. 212-213).

Giorgis fem trinn og hvordan den benyttes:

1) Bestemmelse av den overordnede betydningen.

På dette trinnet utføres en gjennomlesning av intervjuet, for at forskeren skal kunne danne seg et helhetlig inntrykk av intervjuet.

2) Avgrensning av meningsfulle enheter.

Forskeren kartlegger de meningsfulle enhetene i intervjuet, slik de blir uttrykt av informantene, gjennom direkte sitater.

3) Transformasjon av hverdagsbeskrivelser.

Forskeren gjennomfører en fordomsfri fortolkning av de meningsfulle enhetene, også

beskrevet som *naturlig enhet*, og lager forkortede tematiseringer av disse. For denne undersøkelsen ser dette eksempelvis slik ut:

Naturlig enhet:	Sentralt tema:
N3: «Det er veldig viktig at vi er der. For det første så ser vi hvordan forskerne jobber. Vi ser hvilke problemer de støter på. Hvordan skal vi kunne tilrettelegge våre forskerstøttetjenester og hjelpe til der skoen trykker hvis vi ikke vet hva utfordringene er?»	Tilstedeværelse er viktig for å kunne ta rede på hvilke utfordringer som finnes.

4) Presentasjon av den situerte strukturen til fenomenet.

Intervjuenes meningsenhet blir på dette trinnet undersøkt i tilknytning til de sentrale spørsmålene for undersøkelsen.

5) Fremstilling av den generelle strukturen til fenomenet.

I siste trinn fremstilles de mest sentrale temaene for intervjuene i skriftlig ordlag, der de bindes sammen til en helhet.

Etter at transkripsjonene hadde gjennomgått en meningsfortetting, ble det foretatt en meningskoding av materialet, for å ytterligere kunne systematisere dataene. Gjennom meningskoding kategoriseres utsagn i samsvar med koder eller temaer som er direkte knyttet til problemstillingen og forskningsspørsmålene for denne undersøkelsen. I og med at intervjuene er semistrukturerte og samtalepreget, har informantene svart i litt ulik rekkefølge på spørsmålene i forhold til intervjuguiden, og ett svar kan inneholde svar på ulike spørsmål. Ved å gjøre en slik kategorisering ble det anslått at det vil være lettere å finne frem til de delene av intervjuene som er direkte knyttet til de sentrale spørsmålene for undersøkelsen, enklere å skille ut de sekvensene som eventuelt ikke er relevante, og at det vil gi en ryddig oversikt i mange sider med transkripsjoner (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 208-212).

Meningskoding og meningsfortetting som metode for analyse gjør det mulig å systematisere omfattende intervjutekster, og bidrar til mulighet for fortolkninger og teoretiske avgrensinger, basert på de menneskelige oppfatninger av fenomenets essens, og ble derfor vurdert som et godt analyseverktøy for å skape grunnlag for validitet i denne undersøkelsen.

3.6. Reliabilitet og validitet.

For all forskning som utføres ligger det et grunnleggende spørsmål om undersøkelsens pålitelighet, og i forskningssammenheng betegnes dataenes pålitelighet som **reliabilitet**. Dette handler om hva man kan si om dataenes nøyaktighet, hvilke data som har blitt benyttet, på hvilken måte disse dataene er samlet inn og hvordan dataene har blitt gjennomgått og arbeidet med. Spørsmålet om reliabilitet ses ofte i sammenheng med i hvilken grad det vil være mulig for andre forskere å kunne reprodusere det samme resultatet på et annet tidspunkt. I forskning som benytter intervjuer som datainnsamling, vil det i et slikt tilfelle for eksempel dreie seg om det ville vært sannsynlig at intervjupersonene ville ha endret på sine svar dersom de hadde blitt intervjuet på nytt av en annen forsker (Johannessen et al., 2021, s. 27; Kvale & Brinkmann, 2012, s. 249-250).

For denne konkrete undersøkelsen kan det være vanskelig å argumentere godt for dataenes reliabilitet og troverdighet, fordi det i løpet av perioden denne masteroppgaven ble til oppstod en endring i relasjon mellom intervjupersonene og intervjuer, der intervjuer gikk fra å kun være en nysgjerrig student til også å bli kollega. Det er ikke mulig å kunne dra noen kvalifiserte slutninger på om dette har påvirket intervjudataene på en slik måte at andre forskere ville fått andre typer svar, med andre ord om undersøkelsen kan repliseres eller ikke, men det kan ikke utelukkes. Dataenes reliabilitet og troverdighet hviler derfor på beskrivelsen av metode og utvalgsstrategi for undersøkelsen, og bearbeidelsen av intervjudataene og beskrivelsen av denne, som forklart tidligere i dette kapittelet. Ved å innta en nøytral posisjon til datamaterialet og forhåndsdefinere en struktur for analysering som er transparent, og som gir leseren innblikk i den arbeidsprosess, perspektiv og fortolkning som har blitt tatt i bruk, gis datamaterialet pålitelighet i den grad det har vært mulig å synliggjøre dette for denne undersøkelsen.

Validitet i samfunnsvitenskapelig forskning går i bred forstand ut på å definere i hvilken grad en bestemt metode er egnet eller ikke til å undersøke det den er ment å undersøke, og om valgt metode kan gi et overbevisende bilde av det fenomenet vi ønsker å si noe om (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 250-251). For denne undersøkelsen har det derfor vært nødvendig å reflektere over hvorvidt de kvalitative metodene som har blitt tatt i bruk, har vært egnet til å gi prosjektet validitet.

Casestudier har vært gjenstand for stor kritikk som vitenskapelig metode. Kritikken retter seg gjerne mot at casestudier er en utilstrekkelig metode, som i beste fall kun bør benyttes i den utforskende fasen av et forskningsprosjekt, og at det er en slags siste utvei (Andersen, 2013, s. 30). Det er derfor ikke umulig at det å velge en case for å svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene snevret inn mulighetene for å kunne avdekke gode svar, og at dette ikke ville kunne gi et fullverdig svar på det undersøkelsen var ute etter å besvare. Dette var det nødvendig å være oppmerksom på etter hvert som oppgavens innhold begynte å falle på plass. Det ble likevel vurdert av den oppfatning at bruk av casestudie som metode og forskningsprosess for denne undersøkelsen ville kunne bidra til å skape et helhetlig og relevant forskningsbidrag, fordi den peker på et eksempel på en unik case der avdekking av ny kunnskap kan overføres videre til andre lignende prosjekter i fremtiden.

Det er liten tvil om at observasjonsmaterialet i denne undersøkelsen kan oppfattes som noe tynt. Det hadde selvfølgelig vært ønskelig at dette kunne ha foregått mer grundig, og over flere arrangementer. Likevel har gjennomføringen av denne ene observasjonen vært en styrke i metodegrunnet, da fokuset falt på å benytte dette som en forstudie og en introduksjon til det videre arbeidet med oppgaven. Observasjonen ga verdifull informasjon, som siden bidro til å kunne heve kvaliteten på utformingen av intervjuene, men også for å avdekke hvem som kunne være viktige informasjonskilder og potensielle informanter, nødvendige for å kunne frembringe et helhetlig bilde av det fenomenet som undersøkes.

Kvalitative forskningsintervjuer kritiseres blant annet ofte for å være subjektive, ensidige og derfor mangler troverdighet, personavhengige, utforskende og ikke hypotesetestende, og at det ikke åpner opp for generalisering fordi informantene er for få, og at det på denne måten ikke kan anses for å være hverken vitenskap eller en gyldig metode, men kun en refleksjon av forskerens sunne fornuft (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 179). Det er likevel slik at intervjuenes potensial nettopp er den at den gir adgangspass til det undersøkte fenomenets dagligverden. For å komme tettest mulig inn på de menneskelige oppfatningene av et fenomen, hva som er dets styrke, utfordringer eller relevans, bidrar intervjuformen til personlige perspektiver som gir en unik forståelse av fenomenets essens, noe som ville kunne gå tapt gjennom bruk av kvantitative målinger i form av for eksempel en mer stilistisk spørreundersøkelse. Det er heller ikke slik at intervjuer blankt kan avvises som grunnlag for vitenskap, fordi det ikke er målbart. Definisjonen på vitenskap kan oppsummeres som «[...]

metodisk produksjon av ny, systematisk kunnskap» (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 179-180), og intervjuenes muligheter for å eksplorere nye fenomener bidrar dermed til ny kunnskapsproduksjon.

I og med at denne undersøkelsen er bygget opp som en casestudie, har valg av kvalitative intervjuer som den primære kilden for datainnsamling vært den naturlige veien å gå, selv om metoden har høstet sterk kritikk som en vitenskapelig metode. Det har derfor vært nødvendig å synliggjøre den teoretiske fortolkningen av forskningsresultatene for å gi prosjektet validitet. Resultatene fra undersøkelsen blir presentert i kapittel 4.

3.7. Forskningsetiske vurderinger.

Det er den enkelte forskers ansvar å opptre med en forsvarlig organisering av egen forskning, og kunnskap om forskningsetikk er en nødvendig kompetanse for å sikre dette (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021, s. 7). Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) gir forskningsetiske retningslinjer for hvordan forsvarlig forskning kan gjennomføres. Fordi dette prosjektet innebærer observasjoner og intervjuer har det vært nødvendig å se på de forskningsetiske prinsippene for i best mulig grad kunne ivareta informantens interesser og personvern. Hovedprinsippet for forskningsetikken ligger i at informantene skal gi et informert samtykke (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021, s. 9), det ble derfor utarbeidet et informasjonskriv om prosjektet og alle informanter fikk tildelt et samtykkeskjema (vedlegg II) som måtte underskrives før intervjuene kunne gjennomføres. Samtykkeskjemaet gir informasjon om hvordan data skal innsamles, benyttes og oppbevares, og hvordan deltakernes personvern vil bli ivaretatt. Deltakerne fikk også informasjon om retten til å trekke seg fra undersøkelsen, dersom det skulle være ønske om dette i etterkant.

Det har ikke blitt samlet inn personsensitiv informasjon om informantene i dette prosjektet, men fordi informantene tilhører konkrete arbeidsplasser, vil det likevel kunne være muligheter for en indirekte identifisering av den enkelte. I oppgaven er alle informanter anonymiserte, men begrensningen i utvalget av aktuelle informanter for dette konkrete prosjektet gir store muligheter for en indirekte identifisering av hvem som har blitt sitert på hva, og hvordan datamaterialet fremstilles. Det var derfor særlig viktig å poengtere dette i et samtykkeskjema. Prosjektet ble meldt inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD), der søknaden ble behandlet og godkjent 19. november 2021. I søknaden til NSD ble prosjektets

metode beskrevet, med tilhørende opplysninger om hvilken personinformasjon som ville bli innsamlet, samt hvordan datamaterialet ville bli behandlet og oppbevart.

I det neste kapittelet, kapittel 4, vil resultater og funn som har blitt avdekket gjennom analyseringen av undersøkelsens datainnsamling bli presentert i tilknytning til oppgavens forskningsspørsmål. Dette vil siden bli drøftet i kapittel 5.

4. RESULTATER OG FUNN.

I dette kapittelet vil de sentrale funnene som ble avdekket gjennom analysen av intervjuene presenteres. Resultatene har blitt delt inn i grupperinger og underkapitler som dekker oppgavens forskningsspørsmål. Som en innledning til dette kapittelet vil det først være en gjennomgang av de ulike informantenes arbeidsoppgaver og tilknytning til MusicLab og arbeid med åpen forskning ved UiO (tabell 6), for å sette funnene i en tydelig kontekst. Det vil også bli presentert en sammenfatning av hvordan informantene selv beskriver MusicLab, slik at dette prosjektet og denne casen kommer tydeligere frem for leseren. De funn som er avdekket vil siden bli drøftet sammen med det teoretiske grunnlaget i lys av oppgavens problemstilling i kapittel 5.

For å illustrere bakgrunnen for de resultater og funn som har blitt gjort i denne undersøkelsen, henvises det til ulike sitater fra intervjuene med informantene. Enkelte av intervjuene foregikk på engelsk, men for å sikre en bedre kontroll på informantenes anonymitet presenteres alle sitater på norsk etter egen oversettelse.

4.1. Informanter.

Informanter:	Arbeidssted:	Arbeidsoppgaver:
I-1	RITMO	Prosjektleder og fasilitator for MusicLab fra RITMOs side. Har rollen som konferansier under arrangementer, og av og til deltaker i paneldiskusjonene. Følger hvert arrangement fra start til slutt.
I-2	UB	Bidrar til de tekniske jobbene knyttet til formidlingen av et MusicLab-arrangement, slik som å strøme til YouTube fra Realfagsbibliotekets lokaler. Hovedsakelig deltagende i teknisk planlegging i forkant av arrangement, og under selve arrangementet.
I-3	UB	Tar hånd om de juridiske aspektene ved MusicLab og er ikke direkte involvert på selve arrangementsdagen.
I-4	UB	Sitter i ledergruppen for Bibliotek for medisin og realfag, og er initiativtaker for Realfagsbibliotekets samarbeid med RITMO. Ikke direkte involvert i den praktiske gjennomføringen av MusicLab.
I-5	UB	Jobber med åpen forskning og digitale ferdigheter på UB. Ikke direkte involvert i den praktiske gjennomføringen av MusicLab.

I-6	RITMO	Senior ingeniør på RITMO. Tar hånd om de logistiske og administrative sidene av MusicLab for RITMO, og er i direkte samarbeid med Realfagsbiblioteket. Jobber i hovedsak «bak scenen» med forberedelsene av et arrangement, og er ikke like involvert på selve arrangementsdagen.
I-7	UB	Jobber med åpen forskning innen samling og digitale tjenester på UB. Ikke direkte involvert i MusicLab.
I-8	RITMO	Jobber som forsker på RITMO, og utvikler verktøy for musikkanalyse og visualiseringer. Utvikler programvarer som benyttes i MusicLab, og analyserer også resultatene av datainnsamlingen.
I-9	UB	Prosjektleder og konseptutvikler fra Realfagsbibliotekets side. Involvert i MusicLab gjennom alle ledd.

Tabell 6: Informantenes arbeidssted og arbeidsoppgaver.

4.1.2. MusicLab.

Informantene som er involvert i MusicLab i større eller mindre grad, noe som vil si sju av ni informanter, ble stilt spørsmålet om hvordan de ville ha beskrevet MusicLab for noen som aldri har hørt om dette prosjektet tidligere. For å gi en ytterligere beskrivelse av MusicLab, slik at leseren kan få en bredere forståelse av hva MusicLab dreier seg om, vil en oppsummering av disse svarene bli gjenfortalt i dette avsnittet. Dette har blitt gjort fordi det er helt essensielt for å forstå hva MusicLab er ment å være og hvordan det forstås av de som er involvert i prosjektet, men også fordi det sier noe om hvilke perspektiver andre universitetsbibliotek kan sikte mot, hvis de ønsker å være aktive bidragsytere i forbindelse med åpen forskning.

Informantene beskriver MusicLab som både et forskningsprosjekt og et konsept, og en arrangementsserie. Dette går ut på at det arrangeres konserter, som samtidig er eksperimenterer, eller datainnsamlingsinstanser. Under arrangementene får publikum oppleve en kunstnerisk opplevelse, der de også samtidig kan delta som frivillige forsøkspersoner, i form av at de gir fra seg data. Målet med denne datainnsamlingen er å se hva slags effekt musikken har på publikum, og på musikerne som spiller den. I innhenting av data tas det i bruk ulike teknologier som måler biomekaniske og fysiologiske data, og det kan gjerne være et spørreskjema i tillegg. Tanken bak er at man kan være på konsert og at forskningen ikke skal forstyrre, men at den blir en del av opplevelsen, slik at opplevelsen er

både en felles levende musikkopplevelse, og grunnforskning eller forskning på hva musikken gjør med oss når vi opplever den. Ved siden av dette er MusicLab forskningsformidling, fordi det inneholder en intellektuell oppvarming med et tverrfaglig panel som belyser et fenomen. Hvert MusicLab-arrangement har et spesielt fokus, eller et forskningsspørsmål, som belyses fra forskjellige vinkler, i form av en tverrfaglig ramme. Under arrangementet får deltakerne øyeblikkelig innsyn i dataene, fordi alt skal ligge åpent. Dataene som blir innsamlet fra forsøkspersonene blir analysert preliminært på stedet, og man får innsikt i sine egne data, i motsetning til forskning der deltakerne bare avgir data og aldri ser de igjen. Åpen forskning er en sterk komponent i MusicLab, fordi det skal bestå av for eksempel åpne metoder, åpne kontrakter og åpne data, som blir grundig dokumentert, og lagt åpent tilgjengelig så langt som mulig. Forskningsdataene publiseres før man har fått skrevet artikkelen, noe som gjerne er i motsatt rekkefølge av hvordan en forskningsprosess ofte er. I MusicLab-konseptet annonseres dataene først, og deles med verden med en gang. Ved siden av å være et fysisk arrangement fra en scene, blir også alle MusicLab-arrangementene strømmet direkte til YouTube, slik at det er mulig for folk å følge med fra internett, der det også i noen tilfeller er mulig å bidra med data hvis det for eksempel tas i bruk en mobil applikasjon for datainnsamlingen.


Enkelte utdrag av sitatene informantene bidro med, er illustrert i figur 4, for å vise litt av de ulike ordlydene som ble benyttet for å forklare prosjektet.

«Forskningsskonserter, som er inspirerende, morsomme og informative».

«Musikk, vitenskap og underholdning. [...] jeg tenker egentlig at det er visning av forskning og utføring av forskning, pakket inn i underholdende musikk».

«Et prosjekt hvor man blant annet jobber med åpen forskning som baserer seg på å innhente data fra publikum, som reaksjon på musikk eller andre ting som skjer oppe på en scene».

«En musikkbasert vitenskapelig forskningsbegivenhet i sanntid. Jeg burde vel sette ordet åpent inn der et sted også».



«I RITMO-senteret så handler det jo om hva rytme i musikk og rytme i kroppen har med hverandre å gjøre, og hvordan det påvirker hverandre. Så har vi MusicLab som er et samarbeidsprosjekt hvor dette testes ut i praksis på utøvere, og man finner sammenhenger, [...]at man bruker publikum som forsøkspersoner, men også utøvere som forsøkspersoner».

«Et forskningsprosjekt og et konsept, og en arrangementsserie».

«En musikalsk konstruksjon der det er forskning. [...] det er en slags måling av hva som skjer, som forklares til publikum og som deles med offentligheten, hvor det er samtaler både rundt kunsten som foregår på scenen og forskningen som gjennomføres på dette».

Figur 4 Utvalg av sitater som forklarer MusicLab. Hentet fra intervjuene.

4.2. F1: Realfagsbibliotekets argumenter.

For å kunne forstå hvordan et universitetsbibliotek aktivt kan bidra innen åpen forskning gjennom folkeforskning, har det vært avgjørende å kunne avdekke hvilke argumenter Realfagsbiblioteket benytter for å forklare hvorfor de har valgt å igangsette et prosjekt som MusicLab, fordi det sier noe om motivasjonen som ligger til grunn for at et bibliotek skal innta en slik aktiv rolle, og hvordan motivasjonen kan lede til gjennomføring. F1 peker tilbake på dette gjennom ordlyden «hvilke argumenter har Realfagsbiblioteket for å aktivt bidra til folkeforskning gjennom prosjektet MusicLab?», og i dette avsnittet vil de viktigste argumentene undersøkelsen avdekket presenteres.

Et viktig aspekt for å kunne avdekke argumentasjonen, har vært å skaffe et innblikk i hvordan samarbeidet mellom Realfagsbiblioteket og RITMO startet, og hvordan dette kunne danne utgangspunktet for en type folkeforskningsprosjekt som MusicLab kan sies å være. Informanter fra både UB-siden og RITMO-siden kunne fortelle at det var Realfagsbiblioteket som konkret henvendte seg til RITMO i forbindelse med oppstarten av senteret i 2017, for å finne ut av hva de som bibliotek kunne bidra med av tjenester. Fra Realfagsbibliotekets lederhold ble det blant annet uttalt at;

Det er jo Realfagsbiblioteket som henvendte seg helt konkret, sånn som jeg syns alle bibliotek skal gjøre når det opprettes et nytt senter for fremragende forskning. [...] Og da er sjansene store for at det ikke finnes et bibliotektilbud som passer rett inn i deres virksomhet [...] derfor er det veldig interessant å høre på disse sentrene, hva de tror de har behov for, og hva de tenker at vi kan tilby som bibliotek. [...] Her kommer det noe som kommer til å være innovativt, [...] et spennende tverrfaglig felt. [...] Hvordan kan vi være med på å gjøre det bedre, eller deres arbeidsflyt lettere?

Det biblioteket i første omgang hadde i tankene, var hvordan de eventuelt kunne bistå i oppgaver som referansebehandling, samskrivingsverktøy, biblioteksøk og mer tradisjonelle bibliotekoppgaver, og på dette forklarte en av RITMOs ansatte at «det var vi ikke sånn kjempeinteressert i egentlig», men i og med at Realfagsbiblioteket over lang tid hadde vært særlig aktive i forhold til arrangementer, førte dette til en tanke om å benytte biblioteket mer som en formidlingskomponent. Fra Realfagsbibliotekets lederside ble det sagt følgende;

Vi snakket om veldig mange ting, og så kom det frem at det de hadde lyst til å gjøre, som de kanskje ikke så helt innenfor rammen av sin egen virksomhet med en gang, var å lage et formidlingstilbud, som også var, et undersøkende kalte vi det vel den gang, jeg vet ikke om vi kalte det for folkeforskning, men et eller annet interaktivt formidlingstilbud som kunne være komplementært til den forskningen og det andre som skulle gjøres på RITMO.

Så om ikke den rene bibliotekfaglige kompetansen var noe RITMO i utgangspunktet følte et behov for, ledet disse samtalene til at biblioteket som en formidlingsarena og et samarbeid på denne måten, ville være et konsept verdt å utvikle, og som kunne bidra til impulser som UiO har behov for. Fordi RITMO er et tverrfaglig senter som dekker fagområder innenfor informatikk, musikk og psykologi, var det derfor ikke et unaturlig samarbeid, da informatikk er et fagområde som dekkes av Bibliotek for medisin og realfag. Og nettopp viktigheten av det tverrfaglige er et av de sterkeste argumentet undersøkelsen har avdekket, spesielt fra ledelsesperspektivet;

Biblioteket har en særlig rolle på det tverrfaglige. [...] Dette [RITMO] har allerede fått stempelet som Senter for fremragende forskning, og hvordan man jobber på internasjonale, tverrfaglige, innovative sentre på tverrfaglig forskning, [...] hvis biblioteket kan henge med, altså, hvis vi er relevante for dem, så kan vi være relevante for alle.

Dette er jo også i samsvar med de visjonene UB-UiO har i sin strategi om å benytte sin tverrfaglighet til å bygge broer mellom de ulike fagmiljøene, slik som det blir beskrevet i denne oppgavens underkapittel 2.3.2 om strategier.

Argumentene går også på at en slik type samarbeid og prosjekt bidrar til alliansebygging innad på både universitetet og de ulike fakultetene, men også mellom de ulike universitetsbibliotekene seg imellom. Ved siden av dette fører det til økt kompetanseheving, både for bibliotek og for forskningsmiljøene. Disse argumentene nevnes også fra flere av informantene som ikke er direkte tilknyttet Realfagsbiblioteket. At et bibliotek er fleksibelt, tilgjengelig og tar på seg oppgaver som dekker både støttefunksjoner for forskerne, men også selv går inn som bidragsytere i forskningsprosjekter, kan derfor føre til at forskningen når ut til et bredere spekter av interessenter, samtidig som det kan fungere som en viktig

relasjonsbygger i egen organisasjon. En av informantene fra UB, som har viktige arbeidsoppgaver i forbindelse med MusicLab, men som er tilknyttet Juridisk bibliotek, og ikke Realfagsbiblioteket, gir følgende forklaring på dette; «Jeg tenker at hvis noen fra mitt fakultet ser at jeg driver med det her, kanskje de fatter interesse for prosjektet, og kanskje det kan skape effekter som gjør at det kommer nye samarbeidsformer og nye samarbeidsmuligheter». Et samarbeidsprosjekt mellom universitetsbibliotek og forskningsmiljøer, der biblioteket er aktive i selve forskningsprosjektet, og der prosjektet for eksempel er rettet helt eller delvis inn mot folkeforskning, beskrives av en av informantene fra RITMO, som et prosjekt som kan skape ringvirkninger utenfor det konkrete prosjektet, og at et viktig argument for å holde på med dette er at det fører til kompetanseheving både for biblioteket og for RITMO.

En av de ansatte på Realfagsbiblioteket kan også fortelle at det å utvikle et prosjekt som MusicLab også kan ses på som et naturlig ledd i den kjeden av arbeid biblioteket allerede gjør med tanke på arbeid med forskning og forskerstøtte;

Vi er jo koblet opp mot forskning generelt, for vi støtter jo forskere i å finne data, finne informasjon, bruke biblioteksystemene, [...] og siden vi er knyttet opp mot forskermiljøene, så er det naturlig å koble til et annet aspekt, og det er formidlingsaspektet. [...] Så jeg tenker egentlig det bare er et naturlig sluttpunkt at vi ender opp med å integrere forskning og formidling på denne måten. [...] MusicLab er et godt eksempel på hva Realfagsbiblioteket har gjort med både å støtte forskere og formidle forskning gjennom en del år.

Her trekkes forskningsformidlingen inn som et viktig argument for Realfagsbiblioteket, og det er også en faktor som nevnes av flere av de intervjuede. Over lengre tid har Realfagsbiblioteket tilrettelagt for at særlig forskere knyttet til Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (Mat-Nat) ved UiO har kunnet presentere og diskutere den forskningen de holder på med fra bibliotekets scene og foran et publikum. Disse arrangementene blir strømmet til bibliotekets egen YouTube-kanal, og på denne måten kan forskningen formidles også utenfor bibliotekets egne vegger. Informanten forklarer videre at;

Vi har jo forskere på scenen som snakker om all slags mulig forskning de gjør på Mat-Nat og andre samarbeidsprosjekter på tvers av fakulteter, og siden vi har en god formidlingsavdeling som strømmer til YouTube, så er det jo en del andre fagmiljøer på universitetet [...] som ønsker å bruke oss til å få ting strømmet ut og ha et event.

Formidlingsaspektet trekkes også frem av en av de andre ansatte ved Realfagsbiblioteket som et sentralt argument;

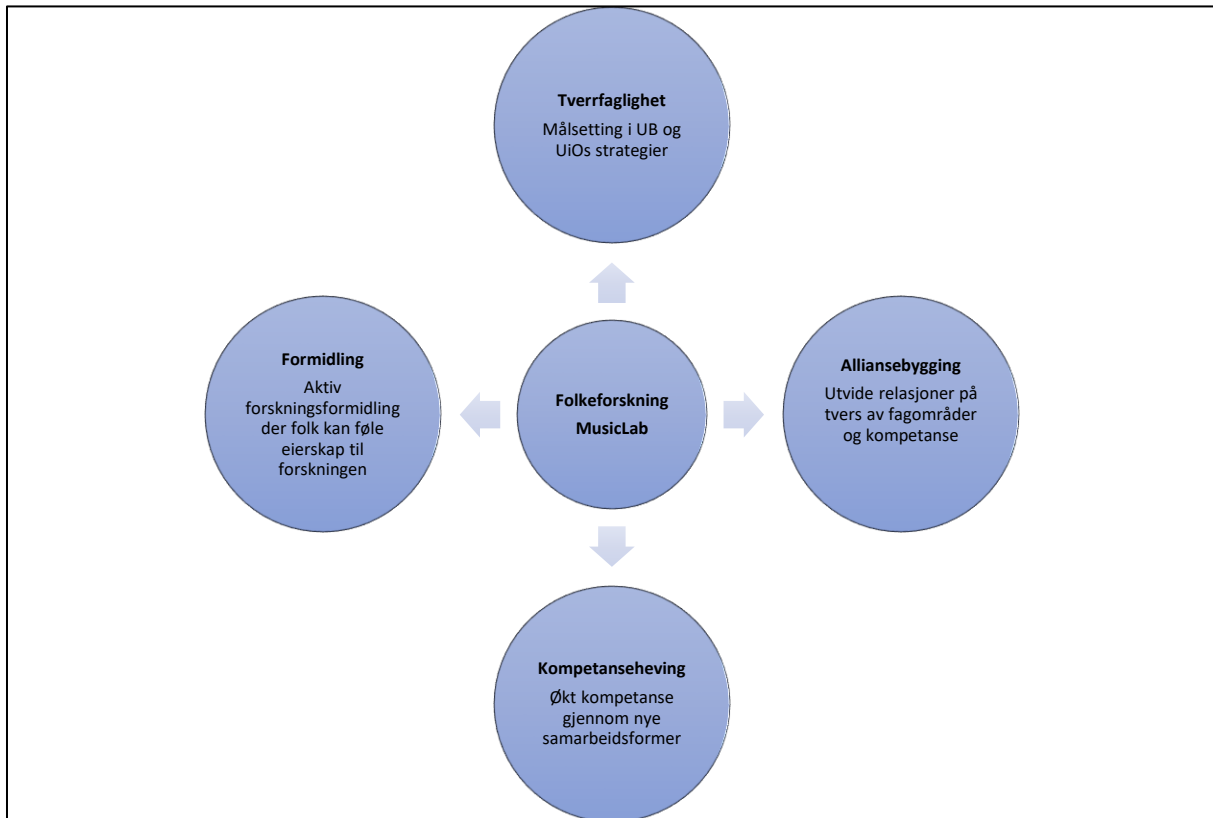
Hvis man tenker på biblioteket, ikke som boklager eller informasjonsportal, men at det kan være en aktivitet innen forskningsformidling eller en tilrettelegger for utvikling av kunnskap, da blir det kanskje ikke så dumt. Det er jo forskningsstøtte. [...] Det er jo en kunnskapsfremmende aktivitet, så det må jo være greit for et forskningsbibliotek.

En eller annen form for forskningsformidling er med andre ord ikke et ukjent fenomen eller landskap for Realfagsbiblioteket, men med kombinasjonen av forskning og formidling pakket inn i samme arrangement tar MusicLab forskningsformidlingen et steg videre, fordi selve forskningen blir flyttet ut av labben og publikum blir en viktig del av gjennomføringen av forskningen. Fra Realfagsbibliotekets lederside anses dette som et naturlig steg videre, da Realfagsbiblioteket kan fungere som «en leken formidlingsarena», og i forlengelsen av dette trekkes det frem flere argumenter for at biblioteket skal involvere seg i folkeforskning eller være aktive bidragsytere til åpen forskning gjennom en nytenkning og videreutvikling av forskningsformidlingen. Fra bibliotekets lederside knyttes dette direkte opp mot oppføringen av Livsvitenskapsbygget som skal stå ferdig i 2026;

Når man tenker Livsvitenskapsbygget, som vi har en liten aksje i, og som skal koste, nå er det 12,5 milliarder, å få folk til å føle at det har noe med dem å gjøre, at det ikke blir bare labber der det står folk i frakker, [...] at det har en relevans og er direkte forbundet med deres liv. [...] Forskning som blir synlig i vår verden, [...] bidragsforskning eller folkeforskning, så kan folk føle at de kan være med på en måte. Det tror jeg er viktig for forskningens anseelse.

Av de informantene som kunne svare for Realfagsbibliotekets argumenter for å aktivt bidra til folkeforskning gjennom MusicLab, kan funnene sammenfattes til fire hovedtemaer som særlig har blitt trukket frem. Disse er **tverrfaglighet**, **alliansebygging**, **kompetanseheving** og

formidling. Figur 5 illustrerer et sammendrag av disse hovedargumentene og hvordan disse knytter seg til MusicLab og folkeforskningsprosjekter. Fem av ni informanter kunne gi svar omkring dette spørsmålet, mens de siste fire enten er ansatte fra RITMO uten noen direkte innsyn i Realfagsbibliotekets argumenter, eller de er UB-ansatte som jobber med åpen forskning, men ikke er direkte involvert i arbeidet med MusicLab.



Figur 5: F1- Argumenter. Basert på analysens meningsfortetting.

4.3. F2: utfordringer og hindringer?

F2 tar for seg utfordringer eller hindringer som Realfagsbiblioteket har møtt på i arbeidet med MusicLab-prosjektet. Selv om forskningsspørsmålet dekker et mer generelt bilde av Realfagsbiblioteket som aktive bidragsytere til åpen forskning gjennom folkeforskning, viser disse funnene direkte til arbeidet med MusicLab, da det er dette prosjektet som tjener som eksempel for denne masteroppgaven, og fordi MusicLab er det arbeidsprosjektet Realfagsbiblioteket arbeider med som er mest nærliggende å betegne som folkeforskning. De spørsmålene informantene har blitt stilt med tanke på utfordringer og hindringer er derfor direkte knyttet til eksempelet MusicLab. Det å kunne avdekke hvilke utfordringer og vanskeligheter som kan oppstå i arbeidet med et bestemt prosjekt, i dette tilfellet MusicLab, vil være relevant kunnskap å ta med seg for å til slutt kunne si noe om hvordan andre

universitetsbibliotek kan gjøre lignende ting. Det å bygge på andres erfaringer, og hvordan disse oppfattes blant den enkelte, bidrar til å skaffe et bedre utgangspunkt for å kunne besvare denne oppgavens problemstilling.

Samtlige informanter som har en større eller mindre grad av involvering i MusicLab, det vil si sju av ni informanter, forteller om ulike utfordringer de har erfart gjennom arbeidet med prosjektet. En analyse av intervjuene viser at enkelte utfordringer oppleves og oppfattes av ulik vanskelighetsgrad blant de involverte, litt avhengig av den enkeltes kompetanse på et gitt område. Dette er ikke særlig overraskende, men det interessante er derfor hvordan dette tydeliggjør kompleksiteten i MusicLab og eventuelle liknende prosjekter, og hvordan dette kommer til syne gjennom de ulike egenskaper og kompetanse de ansatte innehar. En av de ansatte fra UB svarte følgende på spørsmålet om det hadde vært noen utfordringer; «Alt har vært vanskelig. Og det har vært kjempegøy samtidig. Ingen motsetning der». Likevel er det enkelte oppgaver som skiller seg ut i analysen, og som vil presenteres som funn i de følgende avsnittene.

Det de aller fleste av informantene nevner som den aller minste utfordringen, men som likevel kan ha noen utfordrende sider, tar for seg gjennomføringen av selve arrangementet. Dette kan dreie seg om logistikk og det rent arrangementstekniske, men det er en gjennomgående enighet i at dette i og for seg ikke byr på de helt store utfordringene fordi det ikke skiller seg i nevneverdig grad fra et hvert annet arrangement som foregår på en scene med et levende publikum og som strømmes på YouTube. Utfordringen her ligger derfor i at MusicLab ikke kun er et arrangement, men at det også foregår forskning på samme scenen. En informant fra RITMO sier at;

Grunnen til at det blir mer komplisert enn bare en vanlig konsert eller et arrangement, er jo fordi vi prøver å forske der samtidig. Det er ikke bare et arrangement, det er også faktiske forskningseksperiment hver gang også, og det er ikke samme forskningseksperiment hver gang, det er forskjellige. [...] Det at vi har forskjellig sted og bruker forskjellig utstyr hver eneste gang, det er jo arrangementsteknisk krevende.

En annen utfordring som spesielt to av informantene tilknyttet Realfagsbiblioteket tar opp, tar for seg økonomi når det kommer til både hvordan prosjektet skal finansieres, men også hvem som skal finansiere det. En av informantene uttaler at;

Vi hadde et møte der jeg etterlyste litt fast økonomi rundt dette. [...] det er jo begrenset økonomi egentlig, på begge sider. Så det har vært litt vanskelig. [...] Når skal jeg argumentere for at vi skal betale eller for at RITMO skal betale?

På spørsmål om biblioteket søker prosjektmidler for å dekke noen av kostnadene MusicLab krever, er svaret fra bibliotekledelsen at dette ikke gjøres, fordi slike prosjektsøknader krever mye arbeidstid og ressurser på både utføring og oppfølging, og sånn sett ville ikke slike støttemidler ha utgjort noen særlig forskjell i den totale prosjektøkonomien. Likevel påpekes det at det at det på mange måter kunne ha vært taktisk smart å søke etter prosjektmidler;

Noen ganger tenker jeg at det å søke etter penger kan være veldig lurt fordi at man setter seg på kartet og sier fra til verden at vi holder på med dette. Og hvis man får tilslag på summen, så sier verden tilbake at dette vil vi at dere skal holde på med. Så det er på en måte en positiv greie.

Når det da velges å bevilge penger til MusicLab gjennom eget budsjett, forsvarer bibliotekledelsen til Realfagsbiblioteket dette med at;

Hvis man mener alvor med strategidokumentene man har, og at man skal vri virksomheten fra å sitte og låne ut bøker på en måte, så må man jo ta noen valg, ikke sant. Så et valg fra meg har vært å insistere på å gjøre disse tingene fordi vi har tro på at det er en av de retningene som er viktig å gå.

En utfordring som ligger tett opptil utfordringer rundt økonomien, dreier seg om ressurser i form av arbeidskraft. På dette området forklarer en av informantene at det i starten var vanskelig å avgjøre internt hvor ressursene skulle tas fra, og hvem som kunne frikjøpes fra andre arbeidsoppgaver for å kunne bidra til MusicLab;

Vi kom opp i helt sånne naturlige problemer som oppstår når noen vil at noen skal bruke ressurser på noe, som andre sitter og bruker som en slags vipp for å skape mer ressurser til sin egen avdeling eller sin virksomhet.

En av informantene fra biblioteksiden kan også nevne at det kan være en utfordring å få publisitet rundt arrangementet, og å trekke publikum til et kveldsarrangement som holdes på Blindern;

Det er jo så utrolig mye som skjer i Oslo på konsertfronten, og å trekke folk ut av sentrum og til Blindern, det er jo ikke den mest fancy nattklubben å være på universitetet en kveld, det er litt vanskelig å trekke folk ut hit.

Fra RITMOs side er dette også en utfordring som blir trukket frem, og en av informantene herfra forteller at;

En utfordring med dette [MusicLab] er at hvis vi vil si at det er åpent for samfunnet å delta, så må samfunnet vite om det, at dette er tilgjengelig. Og det er kanskje det svake punktet, å kunne tiltrekke seg folk og gjøre det synlig.

Promotering og økt kommunikasjon ut om prosjektet er noe som jobbes mer med, og et tettere samarbeid med teamet som jobber med formidling og kommunikasjon i biblioteket er planlagt. Flere av informantene forklarer også at de har et håp om at interessen rundt MusicLab også kommer til å øke etter at MusicLab volume 7, som ble avholdt i København i oktober 2021 ble tildelt P2 Prisen for årets begivenhet i Danmarks Radio, og at dette har vært med på å skape en større oppmerksomhet rundt prosjektet innad på Universitetet i Oslo. Det kommer også frem av intervjuene at en ide kunne være å sørge for at de som ønsker å delta i folkeforskningsprosjekter, eller spesifikt i MusicLab, får en form for oppmerksomhet eller anerkjennelse for at de bidrar, i form av for eksempel en pin, som et symbol på at de har gitt av tiden sin og at de bidrar til vitenskapen, og at dette kanskje kan være en ekstra pådriver for å få folk til å delta.

En av de ansatte på Realfagsbiblioteket kan også fortelle at det knytter seg noen utfordringer i forbindelse med lagring av data i forhold til MusicLab-prosjektet.

Utfordringene med dette ligger hovedsakelig på mulighetene for å ha ett enkelt sted der all datainnsamlingen kan plasseres og arkiveres. Informanten kan fortelle at;

[...] behovet for ett sted hvor man kan lagre og arkivere data, med tanke på å gjenbruke det, det finnes ikke et sånt. [...] Vi fant etter hvert ut at vi ville legge ting i Open Science Framework sitt system, men nei, det var visst ikke lov med røde data der. [...] Det er noe som er under utvikling, men vi vil jo gjerne ha noe som fungerer nå. Nå bruker vi mye web-siden, også ligger jo videoene på YouTube, så det ligger litt hist og her.

De aller største utfordringene informantene kan fortelle om, og der er det bred enighet, handler om personvern og opphavsrett. Dette er i dag de to områdene som skaper mest trøbbel for gjennomføringen av MusicLab.

Utfordringer rundt personvern er en problematikk som er aktuell for alle forskningsprosjekter, og som naturlig vil være en faktor som må tas hensyn til og på største alvor i et arrangement fra biblioteket som involverer deltakende mennesker. Flere av informantene nevner derfor at de håper at den jobben og det grunnlaget som Realfagsbiblioteket har lagt for hvordan personvernet skal beskyttes og hvordan dette skal gjøres korrekt, kan være kunnskap som andre kan dra nytte av dersom andre universitetsbibliotek skulle ønske å gjøre lignende prosjekter. En av informantene fra Realfagsbiblioteket presenterer dette slik;

Vi har veldig gode jurister på Juridisk bibliotek, vi har utøvende kunstnere som også er bibliotekutdannet og vi har folk med doktorgrad i Informasjonsvitenskap. Det er ikke mange steder som har alt dette på ett brett, så da kan man jo tenke seg da, at andre biblioteker kan ta de enkle bitene, så kan vi grave i dette og beskrive disse vanskelighetene, slik at kanskje noen av dem blir lettere etter hvert.

Intervjuanalysen viser at utfordringene rundt personvern har flere sider, men at det også er en utfordring som det etter hvert har blitt utarbeidet gode løsninger på, og som det ikke lenger er et like stort arbeid med. I all hovedsak var utfordringene rundt personvern knyttet opp mot oppstarten av arbeidet med MusicLab, fordi ingen riktig visste hvordan det skulle håndteres og det var heller ingen å spørre. En av informantene fra RITMO uttrykker blant annet;

Vi ønsker å studere mennesker i naturlige omgivelser, og da vi begynte med dette her, så visste vi ikke helt opp og ned på hvordan vi skulle løse dette i forhold til regulativer og sånt. Underveis har også GDPR [personvernforordningen] blitt innført, som gjorde det strengere og vanskeligere. Og det er jo bra på mange måter, men vi jobbet ganske mye med å finne løsninger på personvernbiten av det, for vi ønsker jo å samle inn data om og på mennesker.

Den samme informanten kan fortelle at; «Musikerne er en gruppe vi må ha personvern på, så har vi publikum vi gjør datainnsamling på som er en gruppe nummer to, og en tredje

gruppe som er mer allment publikum som det ikke er konkret datainnsamling på», og for alle disse gruppene av ulik karakter og ulik deltakelse kreves det tilpassede samtykkeskjemaer. Informanten fortsetter videre med spørsmålene «hva slags samtykkeskjemaer skal du bruke for dette? Hvordan skal du ha dynamisk samtykke på folk som har vært på en konsert og så drar igjen? [...] Det er masse sånne problemstillinger», og informanten gir en ytterligere beskrivelse av denne utfordringen ved å si;

I begynnelsen snakket vi om at vi skulle samle inn informasjon om alle som var til stede på konserten, [...] sånn at du kan kontakte dem senere så de kan trekke et samtykke. [...] Altså, det er da vi egentlig samler inn persondata, ikke sant? For ved bare at folk er til stede på en konsert, så har vi egentlig ikke samlet så mye persondata. Kanskje de er på en video, men hvis vi skal begynne å samle inn navnet deres, da begynner vi virkelig å få problemer.

Fra Realfagsbiblioteket har en av informantene følgende perspektiv og innspill til dette;

Jeg tenker sånn at hvis jeg vil at noen skal se mine data på TV, liksom knytte mitt ansikt til det, så burde det være mitt valg. Jeg burde kunne gi den type samtykke, men alt er så komplisert med en gang man kaller det forskning. Når det er underholdning, så er det greit, men når det er forskning ... [...] Det er helt sikkert gode grunner til det, men når det motvirker det å faktisk komme videre i forskning og vitenskap, så blir det for dumt.

En av informantene fra UB, som er involvert i den juridiske håndteringen av MusicLab, mener at de i dag langt på vei har løst de største utfordringene rundt personvernhandtering og at det ikke har vært et stort problem fra begynnelsen av;

Altså, personvernet har jo egentlig vært ganske greit, ettersom vi har hatt et godt samarbeid med USIT-juristene, og der har det vært stilt inn et samtykke og avgrensning, altså sånn at man hadde black-points når det gjelder video, sånn at man liksom kan velge at hvis jeg står her, så vil jeg ikke bli filmet. Men opphavsretten har nok vært en større bøy.

Denne uttalelsen skiller seg derfor noe fra andre informanters opplevelse av hvordan personvernproblematikken har blitt oppfattet, noe som kan tenkes at skyldes ulikheter i bakgrunn og kompetanse for den enkelte informant da prosjektet ble startet opp i 2017. En

person med en juridisk bakgrunn vil med stor sannsynlighet oppfatte en slik utfordring på en annen måte enn en som er involvert i prosjektet for eksempel på grunnlag av sin tekniske kompetanse. Dette er ikke et overraskende funn, men det er med på å illustrere hvordan vanskelighetsgraden for de ulike arbeidsoppgavene vil variere ut ifra den enkeltes forhåndskunnskaper og kompetanse, slik som det ble nevnt innledningsvis i dette underkapittelet. Men det foregående sitatet leder også frem mot det som må kunne sies å være den aller største utfordringen i arbeidet med MusicLab; opphavsrett. På dette området er informantene helt enige.

I og med at MusicLab er et arrangement som bygges opp rundt en konsert, er det mange hensyn som må tas når det kommer til opphavsrettshåndtering. Dette er utfordringer som ikke nødvendigvis vil være av samme karakter dersom et universitetsbibliotek skulle ønske å involvere seg i folkeforskningsprosjekter som tar for seg andre fagområder og andre formidlingsmetoder enn MusicLab, men musikk byr på noen ekstra utfordringer omkring dette. Opphavsrett i forbindelse med musikk og annen utøvende kunst beskrives av flere av informantene, både fra UB og fra RITMO, som sammensatt og utfordrende fordi musikerne eller artistene ofte ikke selv er klar over hvilke avtaler de har signert eller er en del av. Det sammensatte bilde rundt opphavsrett knyttet til musikk forklares av en av informantene fra RITMO med følgende ord;

For MusicLab sin del snakker vi primært om opphavsrett på musikk, men det er jo ganske sammensatt, for du har jo opphavsrett på komposisjoner, så har du jo musikernes fremføring, så har du i og for seg produksjonen, den er det jo vi som gjør selv, men det er også litt uklart hvordan dette skal løses. Altså, hvem som egentlig har rettighetene til det.

MusicLab har likevel ikke kun hatt musikere involvert i sine forskningsprosjekter, men også blant annet dansere. En av de UB-ansatte gir en forklaring på hvordan dette også kan by på enkelte utfordringer, ved hjelp av et konstruert eksempel;

Hvis du har en danser, også skal du kanskje ha sensorer på publikum for å se hvordan de reagerer på liksom Svanesjøen, så kan det være at den koreografien er opphavsrettbeskyttet. Så det er ikke bare nødvendigvis på musikken, men også andre kunstneriske uttrykk. [...] I et prosjekt hvor publikum gir av seg selv, hva er det som

skal trigge en? Og hvis den triggeren er opphavsbeskyttet eller avtalebelagt eller lisensiert på en måte at man ikke får bruke den, da har man en utfordring.

Informanten forklarer også at i forbindelse med MusicLab har ikke musikerne nødvendigvis vært klar over hvilke avtaler de er underlagt når de har inngått avtaler med interesseorganisasjoner som for eksempel TONO, og at de blant annet ikke kan gi fra seg rettigheter til forskere uten videre. Dette gjør det igjen utfordrende, eller umulig, å kunne publisere datagrunnlaget for en MusicLab åpent tilgjengelig, og fordi noe av målet med MusicLab er å kunne ha så mye som mulig av materialet og forskningsprosessen åpent tilgjengelig krever dette at man av og til må tenke andre løsninger;

Da har det vært sånn at man måtte ha vurdert, er det denne artisten man er nødt til å bruke, eller finnes det alternative artister som kanskje ikke har inngått avtale enda? Må man bruke materiale som er opphavsrettbeskyttet eller kan man eventuelt bruke materiale som har falt i det fri?

Den samme problematikken gir også RITMO uttrykk for;

Hvis vi velger folk som er aktive nå og spiller sin egen musikk, så vet vi at vi kommer til å få problemer med opphavsrett [...] som gjør at vi ikke kan bruke materialet på den måten vi vil, fordi noe av poenget her er jo å dele alle dataene åpent, inklusiv musikken. Det er ikke noe poeng i å legge ut bevegelsesdata hvis du ikke kan legge ut musikken også, for da kan du jo ikke studere det sammen, da blir det jo helt meningsløst. Men sånn det er nå, kan vi ikke dele musikken til levende mennesker for eksempel, åpent.

Dette igjen, henger på mange måter sammen med økonomi. En av de ansatte på UB uttaler at det er økonomien i opphavsrettsspørsmålet som utgjør en vesentlig utfordring; «Den største utfordringen med opphavsrettbeskyttet materiale er jo ikke at vi ikke kan dele det, men at vi må betale for det, at det ikke finnes noe unntakshjemmel på bruk av opphavsrettbeskyttet materiale som musikk i forskning». Utfordringen i dette forklares med at når denne musikken legges åpent tilgjengelig, må bruken av denne telles og siden rapporteres inn til TONO, som fungerer som en forvaltningsorganisasjon for musikere, som både beskytter musikernes rettigheter, og også gir dem et økonomisk grunnlag (TONO, u.å.). TONO vil siden kreve inn et visst pengebeløp, avhengig av bruk, nedlastninger, visninger og

lignende, og når et forskningsprosjekt en gang tar slutt, så vil ikke dette materialet være åpent tilgjengelig lenger. Det medfører også en del økonomisk usikkerhet, og samme informant sier at; «Det er veldig uforutsigbart hvor mye prosjektet må betale for bruken. Det er jo ikke gratis data sånn sett. Så det har vært en liten utfordring også på det her».

RITMO forklarer blant annet at en løsning på en slik utfordring foreløpig er å benytte musikk enten av for lengst døde komponister, der verkene er falt i det fri, eller benytte musikere som ikke er organisert i en organisasjon som forvalter musikken deres, slik som for eksempel TONO. Dette mener de er uheldig, både for musikerne, men også for forskningen;

Det er jo tragisk. [...] Vi skulle ønske at vi kunne betale og gjøre det skikkelig da, [...] og på en måte promotere også for eksempel ny norsk musikk, men det kan vi ikke slik som det er nå dessverre. Det er kjempesynd. Virkelig.

Alle disse tingene må altså ses i forbindelse med at MusicLab er et åpent forskningsprosjekt, og ut ifra det informantene kan fortelle, er dette et område som de oppfatter som upløyd mark. I den sammenheng forklarer en av RITMO-informantene;

Hvordan forvalter vi dette her innenfor et åpent forskningsregime? Det er det jo ingen som har tenkt på, og ingen som har jobbet med, og det er vel vi de første omtrent som har tatt tak i. [...] Vi har hatt flere workshoper om dette underveis. [...] En med NSD, Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet, men vi har ikke noen løsninger, enda, det må vi finne ut av rett og slett, hvordan vi skal komme videre.

Det påpekes videre at for RITMO vil det si at det i en slik situasjon er et godt utgangspunkt å ha et samarbeid med biblioteket, fordi at «tross alt så er jo bibliotekarer noen som har mer greie på dette enn mange andre». Den UB-ansatte som arbeider med den juridiske håndteringen av MusicLab, beskriver at dennes arbeid i stor grad tar for seg avtaleskriving, lisenshåndtering, bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale som ikke er knyttet til forvaltningsorganisasjoner, samt samarbeide med Avdeling for forsknings- og innovasjonsadministrasjon ved UiO (FIADM), og kan på denne måten tjene som et eksempel på hvilke tjenester et bibliotek kan yte i et samarbeidsprosjekt med forskerne.

Selv om resultatene viser at utfordringene har vært flere, og at enkelte av dem er vanskelige å finne løsninger på, så viser analysen at dette, når det kommer til stykket, også er noe av

poenget med å jobbe med et slikt prosjekt. En av de ansatte på RITMO forklarer dette med at;

Vi kaller jo MusicLab for et innovasjonsprosjekt for åpen forskning, og jo mer jeg har tenkt på det, jo viktigere tror jeg det er å understreke det at det er et innovasjonsprosjekt i seg selv å bare få det til. Fordi mange snakker om åpen forskning. En del gjør noe med det. Men det er ikke så lett å gjøre i virkeligheten når du først går inn på det. [...] Og det er det vi prøver å finne ut av hvordan vi kan gjøre helt konkret.

Fra bibliotekets lederside beskrives det på følgende måte;

Vi har egentlig gått inn i MusicLab i en helt umulig sammenheng, [...] så nedsiden av det er jo at det ble så mye arbeid som gikk med til å prøve å nøste opp i vanskeligheter i stedet for å være mer utøvende, som vi hadde lyst til. Flere aktiviteter og mindre hodebry. [...] Det er sikkert hundre millioner andre folkeforskningsprosjekter vi kunne gjort mye lettere, men dette var jo viktig da, nettopp fordi det var så vanskelig.

Når det gjelder hindringer er det ingen av informantene som opplever at det har oppstått nevneverdige hindringer i prosjektet eller i arbeidet med MusicLab. Da har det i større grad handlet om omprioriteringer eller nedskalering av ønsker, men uten at dette har blitt oppfattet som en hindring for selve utførelsen og gjennomføringen. En av de ansatte på Realfagsbiblioteket forteller i denne sammenhengen at;

Vi har kanskje hatt litt reduksjon på visse ideer for eksempel, hvor de i MusicLab har innsett at det kanskje er mer effektive måter å gjøre ting på, også blir de redusert. Ikke nødvendigvis fordi vi ikke får det til, men fordi det er mer hensiktsmessig å kutte ned på disse tingene. [...] Men jeg kan ikke huske at vi ikke har ville ta ting fordi vi ikke kunne tilby det fra Realfagsbibliotekets side, men det har kanskje blitt justert litt ned.

Videre forteller informanten at;

Det er naturlig da, at man har planer, også viser det seg kanskje at disse planene er litt for store når man begynner å konkretisere ting. Men jeg liker ideen om at de er

ambisiøse, at de vil ha med veldig mye, også fokuserer man ned mot hensiktsmessige ting etter hvert.

Oppsummert viser disse resultatene at informantene ikke kan vise til spesielle hindringer de har vært utsatt for i forbindelse med å utvikle, planlegge eller arrangere MusicLab, men at man i stedet for å tenke på noe som et hinder, heller gjør tilpasninger og justeringer i forhold til de originale planene, og på denne måten finner løsninger som kan fungere under den enkelte omstendighet. Når det gjelder utfordringer er situasjonen en annen. Informantene kan vise til flere ulike utfordringer med prosjektet, der noen av disse på mange måter kan oppfattes som en hindring. I slike tilfeller forklarer ikke informantene disse som en hindring, men at det heller har vært behov for tilpasninger, slik som å for eksempel benytte seg av verk som har falt i det fri, og at det som er en utfordring ikke er ensbetydende med å være til hinder. I stedet viser resultatene at utfordringene har blitt tatt, og at det jobbes med å finne løsninger på de ulike problemene. Sammenfattet kan utfordringen oppsummeres som **forskning som arrangement, økonomi, ressursbruk, publisitet og engasjement, datalagring, personvern og opphavsrett.**

4.4. F3: Gjennomføring – hva må til?

I en undersøkelse der det er et ønske om å gi noen svar på hvordan et universitetsbibliotek kan være aktive bidragsytere til åpen forskning gjennom folkeforskning, har det vært av betydning og også legge inn et forskningsspørsmål som tar for seg hva som skal til i denne sammenhengen. F3 spør derfor om hva som må til for at universitetsbibliotekene skal kunne drive aktiv forskningsformidling gjennom folkeforskning. Informantene fikk blant annet spørsmål om gjennomføringen av de ulike MusicLab-arrangementene, hva de tenker omkring mulighetene for andre universitetsbibliotek til å gjennomføre liknende arrangementer og hva de tenker at andre universitetsbibliotek kan lære av et prosjekt som MusicLab.

Når det kommer til gjennomføringen av MusicLab eller lignende typer prosjekter, fikk informantene spørsmål om de hadde noen tanker om det er den konkrete kompetansen samlet i Realfagsbiblioteket og RITMO som gjør at dette er mulig, eller om det også vil være mulig for andre universitetsbibliotek å utvikle sine prosjekter uten at de har behov for innleide ressurser. Informantene var enige om at folkeforskningsprosjekter i en eller annen form er gjennomførbare for andre også, men det ble trukket frem ulike faktorer som ble

ansett som nødvendige å være oppmerksom på. Fra den tekniske formidlingsiden ble blant annet følgende nevnt;

Hvis man er et bibliotek og man har en avdeling som RITMO og det eneste man trenger å gjøre er å sette opp noen kameraer og strømme, så kan man jo gjøre det. Men når det kommer til stykket så handler det om hvor profesjonelt man ønsker at det skal være. [...] Hvis andre bibliotek skal gjøre dette, så tror jeg ikke det er så mye som skal til, man må bare ha et normalt ambisjonsnivå.

I sammenheng med dette påpekte også informantene at RITMO bidrar med både kompetanse og utstyr, og at det derfor kunne være vanskelig å finne sammenligninger, likevel kom det tydelig frem at moderne strømmingsmuligheter gjør dette overkommelig for de fleste; «Jeg forventer at dette hvert fall bør kunne gjøres på andre biblioteker enn de helt spesifikke fagorienterte med en større stab med tekniske dedikerte mennesker».

Også fra RITMOs side gis det uttrykk for at folkeforskningsprosjekter i en arrangementssammenheng er overkommelige for andre biblioteker. En av informantene derfra er av følgende oppfatning;

Jeg tror det er mulig å tenke seg sånt andre steder også. Sånn arrangementsteknisk tenker jeg at dette ikke er spesielt krevende. Det er et godt team vi har nå, men det er ikke så vanskelig å sette opp et arrangement og strømme det. Det som kanskje er mest krevende er jo i forhold til åpen forskningsbiten [...] og der har jo ikke vi heller kommet i mål.

Til syvende og sist viser en gjennomgang av intervjuene at det å involvere seg i folkeforskningsprosjekter for bibliotekene og om mulighetene for å gjennomføre dette i stor grad handler om hvordan bibliotekene ønsker å delta og hvordan de kan bygge opp og sette sammen den nødvendige kompetansen som kreves, ikke om det er mulig å gjøre eller ikke. Det handler om å tenke litt utenfor boksen, utnytte de egenskapene de ansatte innehar, og å tørre å gjøre noe utradisjonelt. Informantene foreslår blant annet prosjekter der man kunne testet gummisåler på sko og hvordan ulike mennesker opplever disse, blodprøvetesting på en scene der man ser på oksygenmetningen i blodet før og etter en runde i en romaskin eller forskning på jordhelse, der deltakere kan bidra med jordprøver. Et dekkende svar på dette fra Realfagsbibliotekets side var blant annet;

Jeg tror det er helt opplagt at dette er noe biblioteker både kan og bør jobbe med. Så da er det egentlig bare snakk om hvordan det skal gjøres i praksis, hvor mye ressurser det er og hvordan du får de rette personene til jobbene. [...] Så jeg ser på dette som en ganske naturlig konsekvens, ikke bare i fagbibliotekene, men alle bibliotek som har kapasitet utover en skranke, at de prøver å la sine ansatte jobbe med litt andre ting parallelt, og noe av det vil være å formidle kunnskap på et eller annet nivå.

Flere av informantene er også av den oppfatningen at det kan være mye å lære for andre universitetsbibliotek i å se på hvilke erfaringer som har som har blitt gjort i arbeidet med MusicLab. Det påpekes blant annet at;

Man må jo vurdere hva man har kapasitet og utstyr til å gjøre [...] men samtidig så kan man vel lære at et engasjement med et toppmiljø, hvis man har dette på sin institusjon, der finner man ofte overskuddsmennesker og entusiaster, som i tillegg er enere i sine felt. Så hva kan gå galt? Da er det jo bare ting å lære.

For andre universitetsbibliotek som skulle ønske å sette i gang med folkeforskningsprosjekter eller liknende aktiviteter, har bibliotekledelsen også et råd;

Man skal kanskje ikke spre seg på for mange ting. Når man skal i gang med en sånn ting, så velger man ut en ting eller et miljø av gangen. [...] Så ja, det vil være å finne et miljø som man vet at det vil være verdt å kaste seg på.

Videre så påpekes det at;

Vi er så innmari opptatt av bibliotekarens rolle, men det er jo bare en rolle, og det er mange yrkesgrupper som ikke finner sine roller som helt perfekt eller helt optimalt hele livet, og dette kan skifte veldig fort. Og hvis vi velger MusicLab som case, så gjør det noe med hvordan vi er, så kan et annet bibliotek velge et annet tyngdepunkt, også må de gjøre noe med sine kriterier.

Selv om intervjuanalysen viser at informantene i det store og hele er positive til at universitetsbibliotek skal involvere seg i folkeforskning, viser analysen også at noen har et litt mer kritisk blikk på det enn andre. En av informantene påpeker at det også er viktig å være seg bevisst på når folkeforskning egner seg og ikke;

Folkeforskning passer ikke til alle typer forskningsspørsmål. Har du en hypotese eller et spørsmål som burde besvares ved å involvere andre, så ja, supert, men ikke alle forskere og ikke alle spørsmål passer til folkeforskning, og man kan liksom ikke tvinge sitt eget forskningsprosjekt til å passe til folkeforskning kun fordi det plutselig ble populært.

Det er også viktig å være klar over at folkeforskning ikke nødvendigvis har en stor stjerne i forskningsmiljøene, og det derfor kan være et vanskelig utgangspunkt for et bibliotekdrevet forskningsprosjekt. En av informantene fra RITMO forklarer derfor at det er et ønske om at det arbeidet som nå har blitt gjort med MusicLab og de løsningene som jobbes med der, kan være til inspirasjon for andre. Fra bibliotekets lederside bemerkes det at det er verdt å huske på at «innovasjon er bra, ja, men folkeforskning er liksom ikke, det har ikke en klang da, hos de norske toppakademikerne, enda».

Resultatene viser at viktige faktorer som skal til for at et universitetsbibliotek skal drive aktiv forskningsformidling gjennom folkeforskning vil være å vurdere ressurser, kapasitet og utstyr, og på denne måten legge opp til et normalt ambisjonsnivå. Prosjektene bør snevres inn ved å fokusere på ett miljø eller én forskergruppe av gangen, og det er derfor viktig å avdekke hvilket miljø man ønsker å engasjere seg i. På denne måten må også bibliotekene definere sine egne kriterier, som sier noe om hvordan de ønsker sin deltakelse og sin formidling. Ved siden av dette er det også avgjørende å være bevisst på når folkeforskning er egnet som metode og ikke, slik at et prosjekt ikke tvinges inn i et format som ikke er gjennomførbart.

4.5. F4: Styrket relevans?

Et spørsmål som har vært viktig å kunne avdekke noen svar på går nærmere inn på om folkeforskning vil kunne være med på å styrke universitetsbibliotekenes relevans i arbeidet med åpen forskning. Dette ble ansett som et viktig spørsmål, fordi det kan være med på å si noe om hvordan bibliotekene kan utvikle seg fremover for å holde seg relevante for sine brukere. F4 tar derfor opp dette spørsmålet, og informantene ble spurt om hva et prosjekt som MusicLab betyr for universitetsbibliotekets arbeid med åpen forskning, med tanke på blant annet posisjon, relevans, kompetanse og tilgjengeliggjøring av forskning, og om involvering i folkeforskning kan bidra til å styrke universitetsbibliotekets relevans innen feltet åpen forskning.

Alle de seks informantene fra biblioteksiden gir uttrykk for at de mener at involvering i folkeforskning kan bidra til å styrke universitetsbibliotekets relevans innenfor åpen forskning, et funn som i og for seg ikke er overraskende. Det kan muligens forklares enkelt ved å se dette i lys av å skulle legitimere sitt eget arbeid. Det som derfor har vært avgjørende for denne undersøkelsen, har vært å kunne avdekke hvordan informantene mener at prosjekter som MusicLab er med på å styrke universitetsbibliotekets relevans, for at det skal kunne ha en overføringsverdi til andre.

En av informantene som er aktiv i arbeidet med åpen forskning ga blant annet følgende svar på spørsmålet om MusicLab-prosjektet er relevant for det arbeidet et universitetsbibliotek skal gjøre med åpen forskning;

Jeg synes det er helt sentralt i den jobben biblioteket gjør mot å styrke åpen forskningssiden, og MusicLab har så mange elementer av åpen forskning. [...] det er et prosjekt som er av type folkeforskning, som åpner opp forskningsprosessen til vanlige folk, [...] så er det også en annen side, hvor de forskerne som jobber med MusicLab er veldig motiverte til å dele data fra prosessen, la andre forskere se metoder og resultater, sånn at hvis noen vil drive med noe lignende, kan de hente inspirasjon, materiale og metoder.

Informanten forklarer videre at;

Så det er to viktige sider av åpen forskning, at forskere åpner til andre forskere, og det at forskere åpner til vanlige folk og resten av verden. Fordi alle burde få muligheten til å se, og få innsyn i forskningsprosessen, og det å bevisstgjøre folk på hvordan man egentlig kan drive med forskning og hvordan det skjer. [...] så ja, MusicLab er en slags konsentrert versjon av flere aspekter av åpen forskning, så det at biblioteket kan delta, det styrker den åpne forskningssiden til biblioteket.

Et annet poeng som blir trukket frem av enkelte av informantene peker på tilrettelegging og utvidet forståelse for forskningsprosessen, når de blir stilt spørsmålet om hva et formidlingsrettet prosjekt om åpen forskning betyr i forhold til et universitetsbiblioteks arbeid med åpen forskning. En av de UB-ansatte sier følgende om dette;

Jeg tenker at det er veldig viktig at vi er der. For det første så ser vi hvordan forskerne jobber. Vi ser hvilke problemer man støter på. Hvordan skal vi tilrettelegge våre

forskerstøttetjenester og hjelpe der skoen trykker, hvis vi ikke vet hva utfordringene er? [...] det at vi er med i MusicLab er veldig nyttig med tanke på å styrke kompetansen vår om åpne data, åpen forskning og deling av forskningsdata. Og forståelse for forskeren da, eller for forskerprosessen.

Dette utsagnet støttes også av en av de andre informantene som spesifikt jobber med åpen forskning;

Det er jo helt klart at bibliotekene fremstår på en helt annen måte enn det de gjorde for noen år tilbake, og også den formidlingen som man mer aktivt gjør nå enn kanskje man gjorde en del år tilbake i tid. Å være synlige og relevante i fag- og forskningsmiljøet, ja, det er selvfølgelig en veldig, veldig viktig oppgave for oss.

Videre påpeker også en av de UB-ansatte at;

Hvis du ser på hva som skjer internasjonalt og bibliotekets rolle i åpen forskning på de universitetene som er mye lengre frem enn Universitetet i Oslo, så er bibliotekets rolle helt sentral. [...] At bibliotekene jobber veldig aktivt med å være en sentral aktør der, og gi tilgang, ikke kun til bøker, men til data og metoder, jeg tror det er den transformasjonen vi er i nå.

En av informantene fra RITMO deler også noen tanker om hvordan denne typen involvering i forskningsprosessen fra et universitetsbibliotek gir positive ringvirkninger for det arbeidet forskerne på et SFF gjør for åpen forskning, og hvordan biblioteket fremstår for forskerne. Informanten uttaler blant annet at;

Det er en veldig 21. århundre type idé om et bibliotek, det er ikke lenger bare bøker eller elektroniske dokumenter, men et prosjekt som er åpent for samfunnet. Jeg beundrer den typen initiativ, den fremadrettede tenkningen om å lage faktisk vitenskap og konsertkunst.

En annen faktor som trekkes frem i forbindelse med styrket relevans for universitetsbiblioteket kan ses på i forlengelse av uttalelsen til informantene fra RITMO. Dette handler om hvordan nettopp nettverksbygging og relasjonsbygging med forskerne gjør biblioteket mer aktuelt. En av de UB-ansatte forklarer at det er viktig «å knytte kontakter, selv om man jobber på samme sted. [...] Knytte oss til og gjøre oss mer relevante for

forskerne også. At det ikke blir sånn at universitetsbiblioteket er en satellitt». Dette forsterkes ytterligere gjennom uttalelser fra bibliotekets lederside;

[RITMO] framsnakker jo bibliotekenes rolle som en aktør i forskningen, og det er det jo ikke alle miljøer som gjør. Noen har liksom glemt bibliotekets rolle fordi vi gir dem det de trenger av infrastruktur, også synes det ikke hvor det kommer fra, sånn at vi blir usynlige i de tjenestene vi gjør, mens RITMO, fordi de har denne erfaringen med oss, framsnakker oss aktivt eller trekker frem bibliotekets rolle aktivt.

Disse resultatene viser at det er mange likhetstrekk mellom Realfagsbibliotekets argumenter for hvorfor de skal involvere seg i et åpen forsknings prosjekt som MusicLab, og hva de tenker rundt spørsmålet om en mer aktiv deltakelse og formidling av åpen forskning gjennom folkeforskning bidrar til å styrke bibliotekets relevans innenfor dette området. På begge disse spørsmålene blir faktorer som kompetanseheving og alliansebygging påpekt som positive effekter av å åpne opp for en mer utvidet form for arbeid med åpen forskning, enn kun en-til-en opplæring av forskerne eller for eksempel digital kursing. Informantenes svar viser at de i stor grad mener at dette er både relevant og viktig i utviklingen av universitetsbiblioteket, og at de tror at denne typen aktiviteter gjør at de får en styrket posisjon som kunnskapskanal for åpen forskning, både gjennom økt kompetanse i egen organisasjon, men også som formidlere til forskere og studenter. I korte trekk kan dette forklares gjennom en av de UB-ansattes refleksjoner omkring dette, der det nevnes at; «jeg tenker at det er noe med å følge med i tiden, ikke lukke noen dører på det nåværende tidspunkt, men å utforske det mulighetsrommet som er».

Fra Realfagsbibliotekets lederside deles følgende tanker rundt dette;

Ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre noe. [...] Jeg føler at dette er å treffe blink selv om outputen kanskje kan synes litt kaotisk og vanskelig, nettopp fordi det er en vanskelig materie. Så jeg føler at denne samhandlingen med RITMO gjennom MusicLab er et slags bibliotekforskningsprosjekt innenfor åpen forskning i seg selv.

Oppsummert kan man derfor si at informantens begrunnelser for hvordan involvering i folkeforskning kan bidra til å styrke universitetsbibliotekets relevans i åpen forskning handler om at slike prosjekter kan føre til større **bevisstgjøring** rundt åpen forskning, at åpen forskning oppnår en større **synlighet**, at det leder til viktig **kompetanseheving** i bibliotekets

arbeid med åpen forskning og at det bidrar til viktig **alliansebygging** mellom bibliotek og forskere, noe som er avgjørende for at universitetsbiblioteket skal kunne holde seg i en posisjon der de er naturlige støtteinstanser for studenter og forskere ved universitetet.

De resultater og funn som har blitt gjennomgått i dette kapitlet, er i all hovedsak knyttet til oppgavens forskningsspørsmål. I det neste kapitlet, kapittel 5, vil disse resultatene drøftes, blant annet i sammenheng med oppgavens teoretiske grunnlag, og tar sikte på å gi noen svar på oppgavens problemstilling.

5. DRØFTING.

Dette kapitlet vil ta opp igjen noen av de sentrale funnene som har blitt gjort i undersøkelsen, der de blant annet vil drøftes i sammenheng med det teoretiske grunnlaget for oppgaven. På mange områder vil det være utfordrende å knytte opp mot og sammenligne resultatene med tidligere forskning, da det ikke er gjort noen særlige undersøkelser tidligere der konkrete folkeforskningsprosjekter har blitt utført i universitetsbibliotek. Her vil de sentrale funnene bli drøftet opp mot den erfaringen som har blitt dannet gjennom arbeidet med denne masteroppgaven. Funn og teori vil så bli knyttet opp mot oppgavens problemstilling; *Hvordan kan universitetsbibliotekene aktivt bidra i feltet åpen forskning i form av folkeforskning, eksemplifisert gjennom prosjektet MusicLab?*

Innledningsvis vil universitetsbibliotekenes arbeid med åpen forskning gå nærmere i sømmene, med en drøfting rundt hvordan dette kan knyttes opp til folkeforskning og betydningen dette har for universitetsbibliotekets relevans i arbeidet med åpen forskning, før argumentasjoner og utfordringer knyttet til et folkeforskningsprosjekt som MusicLab, slik Realfagsbiblioteket og RITMO opplever dette, drøftes på bakgrunn av relevant litteratur som har tatt for seg folkeforskning i biblioteksammenheng og de erfaringer som har blitt opparbeidet gjennom undersøkelsen. Til sist vil ulike faktorer undersøkelsen har avdekket omkring hva som må til for at et universitetsbibliotek skal kunne drive aktiv forskningsformidling gjennom folkeforskning diskuteres, med tanke på å kunne bidra med konkrete råd for fremtidige prosjekter, og hvordan dette eventuelt kan legitimeres som en del av bibliotekets virksomhet.

5.1. Åpen forskning i universitetsbibliotekene.

Digital utvikling og endringer i forskningsprosessene, både med tanke på for eksempel tilgjengelighet, tilgang og formidling, har endret de tradisjonelle bibliotektenestene på 2000-tallet, og bibliotekene har utvidet sin rolle som undervisere og formidlere av forskning og forskningsprosessene, samtidig som de også har tatt på seg en mer aktiv rolle i dette arbeidet (jmf. Tzanova, 2020). Som nevnt i teorikapitlets punkt 2.3. gjennomførte Revez i 2018 en litteraturstudie der det ble undersøkt om åpen forskning, eller det å åpne forskningen, er et forskningsbiblioteks ansvar, eller om dette endrer bibliotekene til noe annet enn bibliotek. Resultatene av Revezs undersøkelse viste at endringer i arbeidsoppgaver, eller opprettelsen av nye arbeidsoppgaver, ikke vil si at bibliotekene slutter

å være bibliotek, men at de endrer *måten* å være et bibliotek på. Dette er et perspektiv som også deles av informantene i denne undersøkelsen som spesifikt jobber med åpen forskning på UB. Det handler om å være synlige og ikke minst relevante for de fag- og forskningsmiljøer som er en del av universitetet, og at tilgang til data og metoder er den utviklingen universitetsbibliotekene også internasjonalt har store satsninger på. Fra ledelsesperspektiv blir dette også trukket frem som en viktig utvikling av bibliotektenestene, i form av at biblioteket som institusjon kan legitimeres gjennom å være aktuelle tjenesteytere til studenter og forskere og at åpen forskning står sentralt både i universitetets strategi og universitetsbibliotekets egen strategi. Sett ut ifra dette, kan man kanskje si at for et universitetsbibliotek så handler det om å forsterke det eksisterende tilbudet, og at arbeid med åpen forskning, om det enten er i form av undervisning og forskerstøtte eller som mer aktive utøvere, er en oppgave som snarere gjør biblioteket levedyktig enn å fjerne det fra å være et bibliotek. Når det kommer til om dette arbeidet er bibliotekenes ansvar, er dette en diskusjon som nærmest kan sies å være unødvendig når vi står i 2022. Dersom man godtar utsagnet om at universitetsbiblioteket er avhengig av den institusjonen det er en del av (jmf. Brophy, 2005) og setter dette i sammenheng med for eksempel UiOs strategipunkt om at «gjennom åpen vitenskap legges grunnlaget for et kunnskapsbasert demokratisk samfunn og kunnskapsinformerte beslutninger» (UiO, 2020, s. 5), vil det på mange måter være en forsømmelse dersom ikke universitetsbibliotekene ville sett på åpen forskning som en ansvarsoppgave.

Når det gjelder folkeforskning kan det i første omgang være fornuftig å plassere denne forskningsmetoden inn i den åpne forskningskonteksten. Åpen forskning handler blant annet om åpen publisering, åpen tilgang, åpne data og åpne metoder, og folkeforskning kommer inn som en metode som skiller seg fra andre forskningsprosjekter ved at den involverer mennesker som ikke er forskere, i hele eller deler av forskningsprosessen (Vohland et al., 2021, s. 1; Forskningsrådet, 2020, s. 4-15).

For å teoretisere dette ytterligere kan folkeforskning plasseres innenfor det som Fecher og Friesike (2014) betegner som *den offentlige skolen* innenfor åpen forskning, der målet er at forskning og vitenskap skal være tilgjengelig for folket, noe som innebærer å både åpne opp for og å inkludere ikke-forskere i forskningen. Denne retningen eller skolen, er en av fem ulike inndelinger som Fecher og Friesike har forsøkt å strukturere åpen forskning innenfor,

og de nevner selv folkeforskning (Citizen Science) som et stikkord innenfor den offentlige skolen (Fecher & Friesike, 2014, s. 19). Fordi åpen forskning innehar et bredt spekter av komponenter slik blant annet Jensenius sin bikubemodell illustrerer (jmf. figur 1), kan en slik inndeling av åpen forskning i henhold til Fecher og Friesike (2014), bidra til en overordnet forståelse for hvordan man kan plassere folkeforskning inn i bildet, og hvordan man kan knytte teori rundt dette, dersom et universitetsbibliotek for eksempel skulle ønske å involvere seg i denne delen av åpen forskning. Saez og Fuentes (2018) sine konsepter om åpen forskning som blant annet **delt kunnskap** og **kunnskap utviklet gjennom samarbeid**, er også inndelinger og teorier som har overføringsverdi til folkeforskning, og helt konkret til MusicLab.

MusicLab er et samarbeidsprosjekt mellom et tverrfaglig forskningscenter og et universitetsbibliotek, og samarbeid, tverrfaglighet og deltakende forskningsformidling er stikkord som nevnes av flere av informantene i denne undersøkelsen. Deling av kunnskap, om det dreier seg om åpenhet i forskningsprosessen, der data og metoder er åpent tilgjengelig, eller forskning fra en scene der publikum kan involvere seg i prosjektet og lære underveis, er en viktig komponent i MusicLab. Det samme gjelder for konseptet om kunnskap utviklet gjennom samarbeid, med RITMO som en tverrfaglig enhet på psykologi, musikk og informatikk, og Realfagsbiblioteket som scene og formidler. Der universitetsbibliotekene søker å samarbeide med forskningsmiljøene på sine institusjoner for å drive en aktiv forskningsformidling gjennom folkeforskning kan disse teoriene tjene som utgangspunkt når man skal formulere prosjektplaner og utforme sine egne konsepter.

I den forbindelse vil det også være hensiktsmessig å definere graden av medvirkning som man ønsker å ha fra folkeforskerne. Her kan man, som beskrevet i underkapittel 2.2.4 se til Bonney et al. (2009) som skiller mellom **medvirkende**, **samarbeidende** og **medskapende** deltakelse i folkeforskningsprosjekter, og Haklay (2018) som skiller mellom høy / lav **kompetanse** og **engasjement**. Disse peker på ulike former for involvering fra folkeforskerne, og hvordan man kan sette dette i sammenheng med forskningsprosjektet.

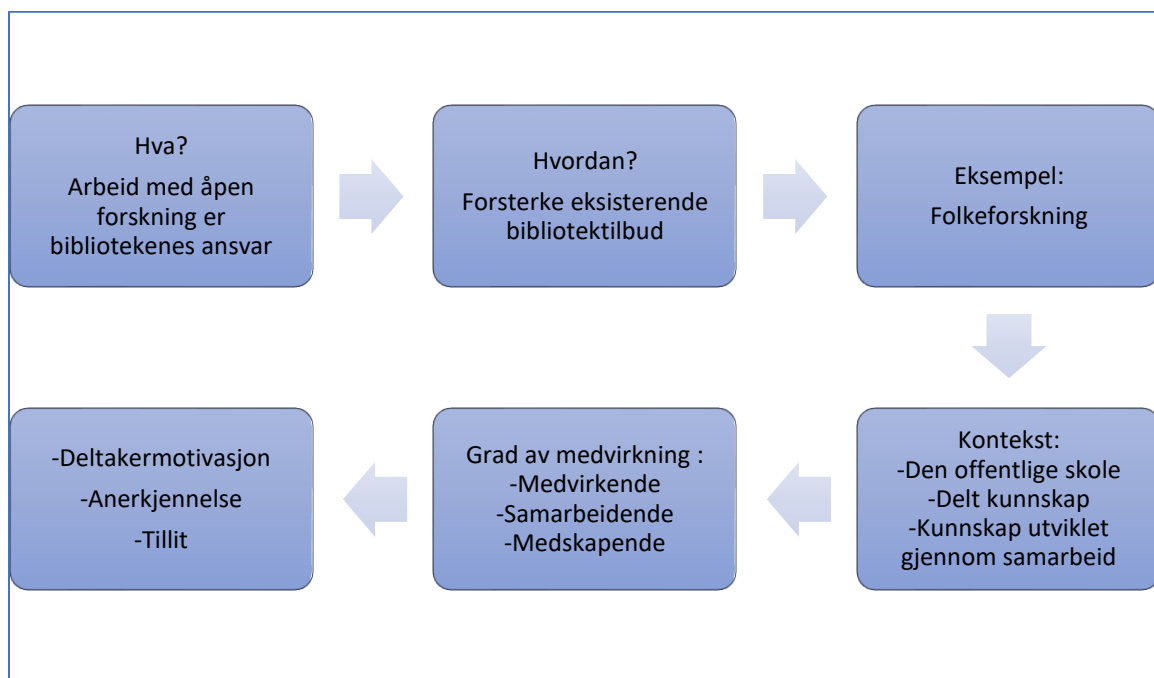
Dette er ikke et poeng som undersøkelsen for denne masteroppgaven har fokusert i særlig grad på, og det ble ikke stilt spørsmål til informantene om hva de tenkte i forhold til grad av deltakelse, og om den eventuelt kunne vært annerledes enn slik den er i dag, men i en oppgavetekst som søker å kunne gi noen svar på hvordan universitetsbibliotekene kan være

aktive bidragsytere til åpen forskning gjennom folkeforskning, fremstår det som et relevant aspekt å trekke frem i en drøfting. For MusicLab sin del er det i all hovedsak lagt opp til at det er forskernes egne problemstillinger man ønsker å fokusere på, og at folkeforskerne trekkes inn i dette arbeidet, og kan defineres som medvirkende deltakelse, men for andre prosjekter kunne et tettere samarbeid med folkeforskerne, i å avgjøre de enkelte forskningsspørsmålene for eksempel, også vært en del av forskningsprosessen, som kan være med på å avdekke ny og spennende kunnskap. Det er derfor viktig å poengtere at det skilles mellom ulik grad av deltakeraktiviteter og deltakerinvolvering, men at det likevel er folkeforskning om graden av deltakelse er høy eller lav. Dette bidrar til at man kan se på folkeforskningsprosjekter i universitetsbiblioteket med et mer utforskende blikk, og ikke stenger noen dører som på denne måten skaper hindringer i prosjektplanleggingen. Det som likevel kan være hensiktsmessig, er å være tydelig på hvordan man ønsker graden av deltakelse, slik at dette blir definert i klartekst for prosjektet. Dette kan være avgjørende for hvordan forskerne selv kan styre og planlegge for forskningsprosessen, slik at den også blir så transparent som mulig, men også for folkeforskerne, slik at de vet med hva og hvordan de kan bidra i forskningen.

En annen faktor som både tidligere forskning legger vekt på, men også denne undersøkelsen har avdekket, er det som handler om å motivere til involvering i forskningen. Land-Zandstra et al. (2021) fant at det som oftest er mest subjektivt begrunnede faktorer, eller den individuelle nytteverdien, som skaper motivasjon for deltakelse, blant annet i form av egenlæring, sosial tilhørighet og faginteresse, men som en av informantene i denne undersøkelsen påpekte, kan det også være verdifullt å gi deltakerne en form for anerkjennelse for at de bidrar. Informanten trekker frem forslaget om å dele ut en pin, som et symbol på at man deltar i forskningsaktiviteter, men legger også vekt på at det er viktig å alltid takke deltakerne for at de har bidratt. Hva som driver folk til frivillighet, er bakgrunnskunnskap som kan være nyttig i en rekrutteringsprosess, men slik det kommer frem i denne undersøkelsen, så er også det å være bevisst på at man anerkjenner deltakerne for den innsatsen de legger inn i forskningsprosjektet noe som ikke må undervurderes. Dette er kanskje noe som kan virke selvsagt, men som likevel kan være fort å glemme av. Det at folk tar av sin fritid for å bidra til forskningsprosjekter bør ikke tas for gitt, da undergraver

man folkeforskernes innsats, noe som igjen kan føre til svekket tillit mellom forskningen og samfunnet generelt.

For å knytte universitetsbibliotekenes ansvar i arbeidet med åpen forskning til en mer deltakende prosess og hvordan folkeforskning knytter seg til åpen forskning, og faktorer som spiller inn, kan figur 6 tjene som en visualisering av denne prosessen;



Figur 6: Åpen forskning i universitetsbibliotek knyttet til arbeid med folkeforskning.

Denne undersøkelsen ønsker også å se på om involvering i folkeforskning kan bidra til å styrke universitetsbibliotekenes relevans i arbeidet med åpen forskning, og dette punktet handler i stor grad om hvilken nytteverdi dette har for universitetsbibliotekene, og om denne typen involvering har noen verdi for det arbeidet biblioteket skal gjøre. Blant informantene som er tilknyttet UB er det enighet om at dette er av betydning, fordi det øker forståelsen for forskningsprosessene og hvordan forskerne jobber, slik at forskerstøttetjenestene kan bli bedre, og at det også øker kompetansen for hva åpen forskning innebærer, da slike prosjekter kan inneha mange ulike komponenter av åpen forskning. Det bidrar også til at bibliotekene kan bli mer synlige og relevante i fag- og forskningsmiljøene, og det er spesielt informantene som arbeider særskilt med åpen forskning som trekker frem dette.

For dette punktet er det vanskelig å få de meningene som kommer frem i denne undersøkelsen bekreftet fra tidligere forskning. Dette har frem til nå ikke vært et spørsmål som har blitt tatt opp i særlig grad, og det eksisterer derfor ikke noe godt sammenligningsgrunnlag. Årsakene til det kan selvfølgelig være at det ikke har vært nødvendig å ta opp spørsmålet, fordi det ikke anses som relevant, eller at det for eksempel fremdeles er såpass lite utbredt som et fokusområde for universitetsbiblioteker at det ikke har vært nok interesse for det. Likevel kan det være grunn til å tro at dette er noe som er i endring, da det nå utarbeides egen guider for å skolere forskningsbibliotekarer i folkeforskning, slik for eksempel LIBER Citizen Science Working Group (2021) nå har gjort. Så selv om resultatene fra denne masteroppgaven viser at involvering i folkeforskning bidrar til å styrke bibliotekets relevans i arbeidet med åpen forskning, kan dette spørsmålet være interessant å vende tilbake til om noen år, for å kunne se om dette er en oppfatning som også vil deles av andre.

5.2. Argumentasjon til nytte for motivasjon.

Et element i denne undersøkelsen, som også gjenspeiles i F1, har vært å avdekke hvilke argumenter Realfagsbiblioteket har for å involvere seg i folkeforskning gjennom prosjektet MusicLab. Disse argumentene ble forstått som viktige å undersøke, fordi de for eksempel kan virke positivt på motivasjonen til andre biblioteker, eller at det er lettere å se begrunnelser for hvorfor et universitetsbibliotek skal holde på med denne typen arbeid.

Tverrfaglighet, alliansebygging, kompetanseheving og formidling trekkes frem som viktige argumenter fra informantene i denne undersøkelsen, og disse stikkordene peker i stor grad tilbake på både Universitetet i Oslo sin strategi og Universitetsbibliotekets strategi (UiO, 2020; Universitetsbiblioteket UiO, 2020). Dette er dokumenter som også andre universitetsbiblioteker kan se til i forhold til sine egne institusjoner, for å finne motivasjon for hvorfor og hvordan folkeforskningsprosjekter kan legitimeres som en metode for å drive forskningsformidling. Hvordan ønsker moderinstitusjonen å fremstå, og hvordan kan universitetsbiblioteket bidra til å oppfylle disse vilkårene?

Når det kommer til alliansebygging, så er dette et punkt som både peker på å skape nettverk innad i biblioteket, på tvers av ulike avdelinger, men også i forbindelse med universitetet som en helhet. Her kan man for eksempel også se til Wyler et al. (2016), som trekker frem læring og motivasjon for studentene i forbindelse med folkeforskningsprosjekter på

universiteter, og se på dette som en mulighet for nettverksbygging også mellom bibliotek og studenter. I forhold til det tverrfaglige så er dette et argument som selvfølgelig ikke vil være like relevant for alle, og det er heller ingen betingelse for at et folkeforsknings samarbeid mellom et universitetsbibliotek og et forskermiljø må speile en tverrfaglighet, men det er et nyttig argument å avdekke, fordi det også kan være med på å gi ideer til andre om hvordan man kan jobbe på tvers av fagområder, og hvilken nytte dette har for biblioteket.

Flere av informantene i denne undersøkelsen uttrykker at de mener at det er en naturlig del av utviklingen i bibliotekets oppgaver å involvere seg i blant annet forskningsformidling og å oppsøke samarbeid med forskningsmiljøene på institusjonen. For denne casen har, slik informantene beskriver det, Realfagsbiblioteket tatt en beslutning om hvordan de ønsker å være som bibliotek og i hvilken retning de ønsker å se, også må andre universitetsbibliotek selv definere sine målsettinger og bygge opp sine konsepter rundt dette.

Analysene i denne undersøkelsen har vist at det er mange likhetstrekk mellom hvordan Realfagsbiblioteket argumenterer for hvorfor de har igangsatt et prosjekt som MusicLab og et samarbeid med RITMO, og hvordan de argumenterer for at involvering i folkeforskning bidrar til å styrke universitetsbibliotekets relevans i arbeidet med åpen forskning. Her viser resultatene at det pekes på flere like punkter, slik som blant annet alliansebygging og kompetanseheving. Dette er betraktninger som kan være interessant å ta med seg videre inn i fremtiden, dersom det skulle være aktuelt å se på nytteverdien av folkeforskningsprosjekter i arbeidet med åpen forskning i universitetsbibliotekene på nytt, hvis dette blir mer utbredt i årene som kommer. I dette tilfellet, der det viser seg at flere av argumentene sammenfaller med refleksjoner omkring hvordan dette styrker bibliotekene som tjenestetilbydere innenfor åpen forskning, er det tydelig at dette henger tett sammen, en observasjon som ikke var gitt i forkant av denne undersøkelsen.

5.3. utfordringer.

Resultater og funn som er avdekket i undersøkelsen for denne masteroppgaven viser til noen helt konkrete utfordringer som Realfagsbiblioteket og RITMO opplever i forbindelse med arbeidet med MusicLab, noe F2 søkte å finne svar på. Selv om det på mange måter kan argumenteres for at utfordringer som tar for seg personvern og opphavsrett hører mer til forskersiden enn til biblioteksiden av prosjektet, så er det viktig å se på disse to «sidene» i sammenheng. MusicLab er et samarbeid mellom et forskningssenter og et

universitetsbibliotek, og biblioteket er involvert i forskningen i form av å være formidler, scene og organisator. Da er personverns- og opphavsrettsproblematikken ikke kun knyttet til forskerne og forskningen, men til prosjektet som en helhet. I dette konkrete prosjektet er også biblioteket viktige støttespillere for forskningssenteret i form av å bidra til å finne løsninger på de juridiske utfordringene, og stiller med kompetanse på dette området. Det er derfor naturlig å se på denne problematikken under ett, og ikke skille mellom forskergruppe og biblioteket. I form av overføringsverdi for andre universitetsbibliotek, kan man derfor si at graden av involvering biblioteket har i selve utførelsen av forskningen, vil være avgjørende for hvor man skal plassere disse utfordringene. Når det da handler om at universitetsbiblioteket skal være aktive bidragsytere til åpen forskning vil det være nødvendig å se på disse utfordringene som en oppgave biblioteket må være med på å avdekke, jobbe med og finne løsninger på i samhandling med forskergruppen.

Personvern er relevant i et hvert forskningsprosjekt, og det er ikke noe unntak for folkeforskningsprosjekter. Det som blir viktig for et konsept slik som MusicLab, er å definere hvor grensene for persondatainnsamling skal gå. Det litteraturen peker på (jmf. Tauginiené et al., 2021) og som også enkelte av informantene i denne undersøkelsen trekker frem, er behovet for å utforme dynamiske samtykkeskjemaer. Dette bidrar til at samtykket har mulighet til å både endre seg og utvikle seg i takt med forskningsprosjektet. For MusicLab blir da utfordringen hvordan et samtykke skal trekkes fra personer som opptrer som publikum på en konsert fordi da vil man være avhengig av å samle inn persondata om disse menneskene, noe som vanligvis ikke vil være nødvendig i en konsertsammenheng. Dette behøver ikke å være problematisk, men det er en viktig faktor å være seg bevisst, slik at forskningen gjennomføres etisk forsvarlig.

Når det kommer til opphavsrett kan man si at dette er en utfordring i folkeforskning som i særlig grad kan knyttes til den innsamlede dataen, og det må defineres hvem som eier disse dataene. Er det forskerne som skal sitte på rettighetene, eller er det et delt eierskap med folkeforskerne, som i mange tilfeller står for innhenting av datamaterialet? I et forskningsprosjekt som MusicLab, der det er utøvende musikk og kunst som skal forskes på, blir opphavsrettsproblematikken noe større. Som informantene i denne undersøkelsen gir uttrykk for, så handler dette om hvordan man skal plassere opphavsretten på musikken, fremføringen og kanskje koreografien, og at det ikke finnes unntaksregler når dette benyttes

i forskningssammenheng. Ved å analysere de refleksjonene informantene gir uttrykk for når det kommer til dette, så handler dette også mye om økonomi. Rettighetshavere og opphavspersoner har krav på sin kompensasjon når materialet blir benyttet offentlig. Forskningsprosjekter er gjerne tidsavgrenset, og i den sammenheng ville det vært fullt mulig å kunne kalkulere hvilke kostnader dette vil føre til for prosjektet, men når det da også handler om åpen forskning, der både data, metoder, resultater og opptak av arrangementer vil bli liggende åpent tilgjengelig og til fri bruk utover selve forskningsprosjektets levetid, og man heller ikke har kontroll på hvor mange som vil benytte seg av for eksempel tilgjengelig data, vil en kostnadsberegning ikke være mulig å avklare i forkant. For MusicLab sin del har en løsning på dette blant annet vært å benytte seg av musikk som har falt i det fri, eller at det har vært nødvendig å fjerne de delene av et arrangement fra opptakene i etterkant, slik at det kun er mulig å se dette i sanntid. Dette er løsninger som gjør det mulig å likevel kunne gjennomføre slike forskningsprosjekter og arrangementer, men som enkelte informanter påpeker, gir dette også begrensninger i forskningen, som de ønsker å kunne finne løsninger på for fremtiden. De løsningene som MusicLab avdekker, vil også være av stor nytteverdi for andre universitetsbibliotek som skulle ønske å utvikle lignende konsepter.

Datalagring er også en utfordring som blir trukket frem i denne undersøkelsen. Dette er en utfordring som knytter seg til et ønske om at dataene skal oppbevares forsvarlig, men også at de skal være tilgjengelige fra ett sted. Dette er noe man kanskje kan tenke at kan være særlig relevant i forbindelse med gjenbruk av datamaterialet. Tilgang fra et samlet sted, vil gi større brukervennlighet til de som skulle ønske å benytte seg av tilgjengelige data. Per i dag har ikke MusicLab en slik mulighet for arkivering av data, men dette er også noe som jobbes med å utvikle. I denne sammenhengen vil det blant annet være nødvendig å se til FAIR-prinsippene (jmf. Sikt, 2022 b; Wilkinson et al., 2016), som nevnt i underkapittel 2.1., for å sikre gode retningslinjer for datahåndtering. LIBER Citizen Science Working Group (2021) sin egen utgivelse *Citizen Science Skilling for Library Staff, Researchers, and the Public*, er også et dokument som kan bidra til teori rundt hvordan datahåndteringen skal gjennomføres, og gir retningslinjer for hva som må til for god arkivering av datamaterialet i henhold til for eksempel FAIR-prinsippene. Disse teoriene er fornuftige å oppsøke for andre som også skulle ønske å finne dataarkiveringsmuligheter for sine folkeforskningsprosjekter.

I denne undersøkelsen ble det også avdekket enkelte utfordringer knyttet til forskning som arrangement, økonomi, ressursbruk, publisitet og engasjement. Dette kan sies å være mindre utfordringer, som vil være av mer individuell karakter fra bibliotek til bibliotek, der er derfor også vanskelig å gjøre store drøftinger rundt dette. Når det gjelder for eksempel økonomi og ressurser, så handler jo dette selvfølgelig om budsjetter og kapasitet knyttet til det enkelte bibliotek, men her kan det være verdt å merke seg mulighetene for å søke om finansieringsstøtte for forskningsprosjektene. I dag er ikke dette noe som gjøres i forbindelse med MusicLab, men for mange vil dette kunne være en fornuftig løsning dersom biblioteket ikke kan drive denne typen arrangementsvirksomhet og forskningsformidling finansiert over eget budsjett. Ved søknad om økonomisk støtte til folkeforskningsprosjekter vil det, som nevnt i underkapittel 2.2.1. kunne være hensiktsmessig å undersøke hvordan finansieringsinstitusjonene definerer folkeforskning, slik at det er i samsvar med forskningsprosjektet det søkes støtte til (Haklay et al., 2021, s. 19). Søknadsskriving er, slik informanten fra bibliotekets lederside forklarer i denne undersøkelsen, et både tid- og ressurskrevende arbeid, og å gjøre noen forundersøkelser i forkant, kan være verdt investeringen, slik at det ikke brukes tid på å søke om finansieringsstøtte der forskningsprosjektet faller utenfor rammene for støtteordninger.

Gjennomgående for de utfordringene informantene i undersøkelsen knyttet til arbeidet med MusicLab, er et ønske om å finne løsninger på disse. Ikke bare for sin egen del i sitt eget prosjekt, men at det arbeidet de gjør kan føre til varige løsninger på de enkelte utfordringer, som siden kan tas i bruk av andre. Det vektlegges at for MusicLab sin del, har de kapasiteten og kompetansen til å grave i noen av de vanskelige problemene, mens andre universitetsbibliotek for eksempel kan gjøre mindre utfordrende folkeforskningsprosjekter, dersom det er veien å gå for å kunne være aktive bidragsytere i åpen forskning. På denne måten kan man trekke lærdom fra hverandre og heve universitetsbibliotekenes kompetanse på folkeforskning.

5.4. Hva må til?

F3 i denne undersøkelsen ønsker å gi noen svar på hva som må til for at universitetsbibliotek skal kunne drive aktiv forskningsformidling gjennom folkeforskning, noe som er relevant kunnskap å trekke med seg for å kunne trekke noen konklusjoner med tanke på oppgavens problemstilling. I drøftingssammenheng er det derfor viktig å påpeke at de faktorene som

trekkes frem i denne oppgaven baserer seg på kunnskap fra ett prosjekt, og at dette ikke nødvendigvis gir det hele og fulle bildet av hva som må til, men baserer seg på de erfaringer som har blitt gjort i forhold til arbeidet med et konkret prosjekt.

Hvis man så ser til de svarene som har blitt gitt av denne undersøkelsens informanter, er det et par vesentlige faktorer som stikker seg frem. Disse innebærer blant annet at det er viktig å legge seg på et ambisjonsnivå som svarer til den kompetansen og de ressursene bibliotekene innehar, og at man legger lista der det er fornuftig for det enkelte prosjekt. I forlengelsen av dette, betyr det også at bibliotekene bør se på hvordan de kan sette sammen den nødvendige kompetansen som trengs, og at man i dette arbeidet utnytter de egenskapene som finnes internt, og tør å tenke litt utradisjonelt.

En annen ting som må til, er selvfølgelig det å ta initiativet til å opprette et samarbeid med en forskergruppe eller et forskermiljø på sin institusjon, som kan være med på å drive forskningsprosjektene, og som finner dette som en relevant metode for sin forskning og forskningsprosess. Slik kan man utvikle et konsept som både gir mening for biblioteket, og også for forskerne.

Et siste aspekt som har blitt trukket frem i denne undersøkelsen handler om å være seg bevisst de forskningsetiske vurderingene som kreves av et folkeforskningsprosjekt (jmf. Vohland et al., 2021; Tauginiené et al., 2021). Dette er viktig når det kommer til å legge planer for forskningsspørsmålet, og i avgjørelser på hvilke områder som kan forskes på, og i hvilken grad man ønsker deltakerinvolvering fra folkeforskerne. I den sammenhengen er det også et poeng, som trekkes frem av en av undersøkelsens informanter, at folkeforskning ikke er egnet til all type forskning. Dette legger noen føringer for hvilke typer forskningsprosjekter bibliotekene bør legge opp til hvis de ønsker å drive med folkeforskning, og hvordan de kan utvikle sine konsepter. Det er viktig at man ikke presser prosjektene inn i et format det ikke er egnet til, dersom man ønsker å bevare troverdighet til forskningen. Her kan det også være nødvendig å være klar over at folkeforskning ikke nødvendigvis har en stor stjerne i forskermiljøene, og at det er avgjørende at man finner de rette gruppene å samarbeide med, dersom et slikt prosjekt skal bli vellykket.

I det neste avsnittet vil de svarene som forskningsspørsmålene ha gitt, drøftes i sammenheng med oppgavens problemstilling, og danne et bilde av hvordan

universitetsbibliotek kan være aktive bidragsytere til åpen forskning, gjennom folkeforskning.

5.5. Universitetsbibliotek som aktive bidragsytere til åpen forskning.

Basert på de svarene som forskningsspørsmålene har avdekket vil det nå være naturlig å se på hvordan dette kan si noe om hvordan universitetsbibliotek kan være aktive bidragsytere til åpen forskning, gjennom folkeforskning, og ta noen vurderinger i forbindelse med dette.

Innledningsvis i denne oppgaven, i underkapittel 1.2., ble det påpekt at det i biblioteksammenheng vil være nyttig å se på folkeforskning gjennom et vitenskapelig-, utdannings- og arrangementsadministrerende perspektiv. Dette utsagnet ligger til grunn når det nå skal ses på hvordan universitetsbibliotekene kan involvere seg aktivt i arbeidet med åpen forskning i form av folkeforskning.

Den aktive involveringen fra et universitetsbibliotek i arbeidet med åpen forskning kan i stor grad sies at handler om å innta en posisjon der man ønsker å flytte seg et steg utenfor de normale rammene for forskerstøtte og forskertjenester. Dette er ikke noe som nødvendigvis er gitt at et universitetsbibliotek må eller skal gjøre, men slik denne undersøkelsen har vist, så argumenteres det for at dette er en vei det både er naturlig å gå, men at det også gjør biblioteket til en mer relevant institusjon i forhold til både forskere, ansatte, studenter og samfunnet rundt, når det kommer til kompetanse omkring åpen forskning, og også det å gjøre forskning og forskningsresultater mer tilgjengelig og aktuell for den generelle befolkningen. Det å tilnærme seg åpen forskning gjennom folkeforskning, er noe som muliggjør at bibliotekene kan være aktive i forskningsprosesser, og skape et engasjement rundt dette, gjennom en synlig forskningsformidling. Folkeforskning kan derfor være et godt utgangspunkt for en slik aktiv deltakelse.

For at dette skal være gjennomførbart er det flere faktorer som spiller inn, og det denne undersøkelsen viser, er at for å kunne være en aktiv bidragsyter til åpen forskning, gjennom folkeforskning, så må universitetsbibliotekene opparbeide seg kunnskaper om de ulike forskermiljøene som for eksempel ligger innunder sin moderinstitusjon og ta initiativer til å skape samarbeid. Slik enkelte av informantene i denne undersøkelsen trekker frem, og spesielt fra bibliotekets lederside, så handler dette om å synliggjøre bibliotekets tjenester og ønsker om å bistå, og på denne måten skape et fruktbart samarbeid. I retur vil bibliotekene

da kunne oppleve at de får positive ringvirkninger i form av anerkjennelse i forskermiljøene, slik som for eksempel RITMO fremsnakker bibliotekets rolle i MusicLab og i andre sammenhenger. Dette er med på å skape relevante universitetsbibliotek og viktige nettverk i egen institusjon. Det er selvfølgelig ikke slik at et folkeforskningsprosjekt i regi av et universitetsbibliotek må være knyttet til egne forskere internt på universitetet, men i lys av å skulle legitimere denne formen for virksomhet, så fremstår dette som et naturlig valg.

Gjennom et samarbeid med et forskermiljø eller en forskergruppe kan universitetsbibliotekets deltakelse fungere som en form for tilrettelegger av arrangement som inkluderer folkeforskning. Ved å benytte biblioteket som en arena for forskningsformidling og rekruttering til folkeforskningsprosjekter kan for eksempel biblioteket bidra til å synliggjøre åpen forskning og inkludere personer uten direkte forskerbakgrunn i vitenskapelig virksomhet. I forbindelse med MusicLab fungerer Realfagsbiblioteket som både formidler, kunnskapsyter og arrangør, og dette er et format som kan være et godt utgangspunkt også for andre universitetsbiblioteker.

Universitetsbibliotekene kan også bistå til å hjelpe til med juridisk tilrettelegging og håndtere etiske problemstillinger som dukker opp i lys av et forskningsprosjekt, gjennom den kompetansen de allerede besitter i forbindelse med forskerstøttetjenester og erfaringer med åpen forskning. Skal man tyde de svarene informantene har bidratt med til denne undersøkelsen, handler det om at man som bibliotek må våge å satse på å gjennomføre tiltak og prosjekter som kanskje ikke nødvendigvis har vært etterspurt, men som man har tro på at vil kunne heve både egen kompetanse og gjøre sitt eget bibliotek relevant for fremtiden. Ikke minst må man ha tillit til egne ansatte om at nye ideer kan styrke det tilbudet man allerede sitter på, og at de har evnen til å omdefinere den rollen man har som bibliotekansatt dersom det er behov for det.

Det er også nødvendig at universitetsbibliotekene gir tydelige signaler på hva de ønsker å være, og hvordan de ønsker å fremstå, og at man velger seg ut forskningsprosjekter som støtter opp under disse ønskene. Og det er ikke slik at det er nødvendig å gape så høyt at folkeforskningsprosjektene behøver å legges opp som en arrangementsserie, slik MusicLab er, men det kan fungere som enkeltarrangementer, der biblioteket inviterer folkeforskere til å fungere som testpersoner eller at de i forkant har samlet inn egne testprøver som

analyseres på en scene, utenfor et laboratorium. En slik involvering vil også gjøre universitetsbiblioteket til en aktiv bidragsyter til åpen forskning.

I etterkant av at arbeidet med denne masteroppgaven startet, har også LIBER Citizen Science Working Group (jmf. underkapittel 2.3.1.) i gang satt et omfattende arbeid med å produsere tilrettelagte guider for hvordan akademiske biblioteker kan jobbe med folkeforskning, der det gis innspill til både prosjektplanlegging, kommunikasjonsplaner og datahåndtering, som bibliotekene kan støtte seg til. Dette åpner opp for et enda større engasjement og fokus på hvilke utbytter universitetsbibliotekene kan ha i å involvere seg i folkeforskning, enn det en enkelt casestudie som denne masteroppgaven gjør. Det innebærer også at det kan late til at dette er en tendens som potensielt vil vokse seg større rundt i de europeiske universitetsbibliotekene fremover i tiden som kommer.

Prosjektplanlegging, kommunikasjonsplaner, avdekking av utfordringer og hvordan disse kan løses eller håndteres, er nødvendige faktorer som universitetsbibliotekene må være seg bevisst hvis en aktiv involvering i åpen forskning skal bli vellykket. For Realfagsbibliotekets del, slik enkelte av informantene forklarer det, har dette også vært noe av tanken med å jobbe med en type forskningsprosjekt som MusicLab, og at arrangementet blir et forskningsprosjekt i seg selv, der ideen er at et innovasjonsprosjekt av typen MusicLab kan bidra til at andre universitetsbibliotek kan lære av prosjektet og ta i bruk den kunnskapen som allerede har blitt opparbeidet.

Avslutningsvis kan det være relevant å nevne at folkeforskning er en del av åpen forskning begrepet (jmf. Ayris & Ignat, 2018), og kan på mange måter være den puslespillbrikken som er naturlig å plukke opp når universitetsbibliotekene vil utvide sitt repertoar i arbeidet med åpen forskning. Spesielt med tanke på å være en aktiv bidragsyter og føre forskningsformidlingen til neste nivå.

6. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON.

Formålet med denne oppgaven har vært å se på hvordan universitetsbibliotekene aktivt kan bidra i feltet åpen forskning i form av folkeforskning, der dette blir eksemplifisert gjennom prosjektet MusicLab. MusicLab er et innovasjonsprosjekt initiert av RITMO og Realfagsbiblioteket ved UiO, som baserer seg på åpne forskningsprosjekter med deltakelse og i samarbeid med ikke-profesjonelle folkeforskere. Undersøkelsen peker på én metode der universitetsbibliotekene kan involvere seg i folkeforskning, og ønsker å bidra til å se nærmere på hvordan og hvorfor universitetsbibliotek kan arbeide med åpen forskning gjennom en aktiv forskningsformidling i form av arrangementsrettet virksomhet, og hvilken relevans dette kan ha for fremtidens universitetsbibliotek. Oppgaven viser til åpen forskning generelt og folkeforskning spesielt, og presenterer et teoretisk grunnlag basert på tidligere forskning og teorier knyttet til disse aspektene.

For å kunne svare på problemstillingen tar oppgaven for seg fire forskningsspørsmål, som søker svar på hvilke argumenter Realfagsbiblioteket har for å aktivt bidra til folkeforskning gjennom MusicLab (F1), hvilke utfordringer eller hindringer biblioteket har møtt i dette arbeidet (F2), hva som må til for å kunne drive aktiv forskningsformidling gjennom folkeforskning (F3) og til sist om en slik involvering kan bidra til å styrke universitetsbibliotekets relevans innenfor åpen forskning (F4). Kort oppsummert kan disse forskningsspørsmålene besvares slik;

F1- argumenter: Tverrfaglighet, alliansebygging, kompetanseheving og formidling.

F2- utfordringer: Forskning som arrangement, økonomi, ressursbruk, publisitet og engasjement, datalagring, personvern og opphavsrett.

F3- hva må til?: Ressurser, kapasitet og utstyr, ambisjonsnivå, fokus på ett miljø -> avdekke hvilket miljø, definere egne kriterier, avgjøre når folkeforskning er egnet som metode og ikke.

F4- styrket relevans?: Bevisstgjøring, synlighet, kompetanseheving og alliansebygging.

Forskningsspørsmålene vil kulminere i oppgavens konklusjon, underkapittel 6.1.

Oppgaven er bygget opp som en case studie og har tatt i bruk kvalitativ metode i form av observasjon og intervjuer. Den har et fenomenologisk vitenskapsteoretisk perspektiv, og

forsøker å tolke informantenes perspektiv for å skaffe innblikk i det undersøkte fenomenet. Presentasjonen for resultatene av undersøkelsen preges derfor i stor grad av sitater gjengitt fra informantene, slik at deres perspektiver kommer tydelig tilkjenne.

6.1. Konklusjon

Folkeforskning er en del av åpen forsknings begrepet og har i de siste årene fått en stadig voksende tilhengerskare. Likevel er dette et fenomen som ikke har fått et skikkelig fotfeste innenfor akademia, og som universitetsbibliotekene ikke har hatt et stort fokus på. Dette er noe som er i endring, og det å undersøke nærmere hva slag betydning dette har for arbeidet med åpen forskning og hvordan universitetsbibliotekene gjennom folkeforskning kan være aktive bidragsytere til åpen forskning, kan være av nytteverdi for utviklingen av fremtidens bibliotek.

Denne undersøkelsen ser på én måte å gjøre dette på, og hvis man skal trekke en konklusjon ut fra de funn som har blitt avdekket i dette arbeidet, er det viktig å påpeke at dette ikke kan leses som et fasitsvar, men som et alternativ på et svar, som kan gi noen føringer for andre universitetsbibliotek.

Den aller viktigste slutningen som kan trekkes handler om at universitetsbibliotekene må gjøre seg kjent med forskningsmiljøer og ta initiativ til et samarbeid, der forskerne inviteres til å gjøre forskningen sin til en del av et arrangement og formidling av en forskningsprosess. Her må bibliotekene definere hvordan de ønsker å fremstå, hva de kan bidra med og i hvilken grad de selv skal være aktive i forskningen, og hva de ønsker av forskermiljøene. Argumentene kan med fordel formuleres ut ifra de strategier som biblioteket er en del av eller må forholde seg til, slik at prosjektene kan legitimeres i virksomheten.

Det er også avgjørende at biblioteket avdekker den relevante kompetansen de besitter, både når det kommer til åpen forskning, forskerstøttetjenester, arrangementsvirksomhet og annen nødvendig kunnskap, slik at de faktisk kan bidra aktivt, og ikke ender opp med å kun være en støttefunksjon.

Ved å involvere seg i folkeforskningsprosjekter i samarbeid med forskermiljøene på egne institusjoner, kan universitetsbibliotekene bidra til at forskning blir synliggjort, at det oppstår en større bevisstgjøring rundt forskningsprosessene og at samfunnet generelt kan få et eierskap til forskning og bidra til å være en del av vitenskapen og ny kunnskapsdannelse.

Når det gjelder MusicLab bidrar universitetsbiblioteket med tilrettelegging for forskningsprosjekter drevet av RITMO, og bistår med juridisk håndtering og kompetanse på åpen forskning. Her blir Realfagsbiblioteket en formidlingsscene for åpen forskning, samtidig som de gjør forskningen tilgjengelig, etisk forsvarlig og gjennomførbar innenfor de premissene som ligger til grunn for folkeforskning. Graden av involvering og kompetanse kan selvfølgelig variere fra bibliotek til bibliotek, og her handler det mest om hvordan det enkelte universitetsbibliotek ønsker å bidra, og hvilke ønsker de har for å være aktive bidragsytere til åpen forskning.

6.2. Forslag til videre forskning

Under arbeidet med denne masteroppgaven er det noen aspekter som har pekt seg ut, som kunne vært relevant å se nærmere på i fremtiden, i utvidelsen av denne undersøkelsen. En faktor som denne oppgaven ikke har sett på, men som kan være av interesse for universitetsbibliotek som vurderer å gå inn i folkeforskning som en del av sitt arbeid med åpen forskning, vil være å undersøke folkeforskernes side av prosjektet. Hvem involverer seg, hvorfor involverer de seg, og hva mener de om gjennomføring og utbytte? Dette kan være informasjon som gir viktige holdepunkter for hvordan universitetsbibliotekene kan legge opp sine prosjekter, og som er refleksjoner som mangler i denne masteroppgaven.

En annen inngang til videre forskning kan være å se på flere konkrete folkeforskningsprosjekter i sammenheng, og hvordan bibliotekene involverer seg i disse, slik at det kan gjøres sammenligninger av ulike tilnærminger.

Til sist kunne det også vært av nytteverdi å se på hvordan ulike universitetsbibliotek, på tvers av for eksempel Europa, implementerer folkeforskning i sitt arbeid, og undersøkt de ulike argumentene som eksisterer på tvers av landegrensene. Hvordan legitimerer de sitt arbeid, og hvilke oppfatninger finnes i forbindelse med om denne typen aktive bidrag til åpen forskning er med på å styrke universitetsbibliotekenes relevans i arbeidet med åpen forskning, slik det blir indikert i underkapittel 5.2., at dette masterprosjektet mangler dekning for å kunne si noe om utenfor det konkrete universitetsbiblioteket oppgaven tar for seg.

7. LITTERATURLISTE.

- Agnello, G., Vercammen, A. & Knight, A. T. (2022). Understanding citizen scientists' willingness to invest in, and advocate for, conservation. *Biological Conservation*, (265) Artikkel 109422. Science Direct. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2021.109422>
- Andersen, S. A. (2013). *Casestudier: Forskningsstrategi, generalisering og forklaring* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Antell, K., Foote, J. B., Turner, J. & Shults, B. (2014). Dealing with Data: Science Librarians' Participation in Data Management at Association of Research Libraries Institutions. *College & research libraries*, 75(4), 557-574. <https://doi.org/10.5860/crl.75.4.557>
- Ayris, P. & Ignat, T. (2018). Defining the role of libraries in the Open Science landscape: a reflection on current European practice. *Open Information Science*, (2), 1-22. <https://doi.org/10.1515/opis-2018-0001>
- Bonney, R., Ballard, H., Jordan, R., McCallie, E., Phillips, T., Shirk, J. & Wilderman, C. C. (2009). *Public Participation in Scientific Research: Defining the Field and Assessing Its Potential for Informal Science Education* (A CAISE Inquiry Group Report). Center for Advancement of Informal Science Education. <https://www.informalscience.org/sites/default/files/PublicParticipationinScientificResearch.pdf>
- Brophy, P. (2005). *The Academic Library* (2.utg.). Facet Publishing.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. [Forskningsetikk.no](https://www.forskningsetikk.no). <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- ECSA (European Citizen Science Association). (2015). *Ten Principles of Citizen Science*. Berlin. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/XPR2N>
- Fecher, B. & Friesike, S. (2014). Open Science: One Term, Five Schools of Thought. I Bartling, S. (Red.) & Friesike, S. (Red.), *Opening Science*, (s. 17-47). Springer Open. https://doi.org/10.1007/978-3-319-00026-8_2

- Fejes, A. & Thornberg, R. (red.). (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. Liber.
- Forskningsrådet. (u.å.). *Folkeforskning i Norge*. Hentet 15. oktober 2021 fra
<https://www.forskningsradet.no/arrangementer/2021/folkeforskning-i-norge/>
- Forskningsrådet. (2020). *Forskningsrådets policy for åpen forskning*.
<https://www.forskningsradet.no/forskningspolitisk-radgivning/apen-forskning/policy-for-apen-forskning/>
- Frisvold, Ø. (2021). *Kunnskap er makt: Norsk bibliotekhistorie – kultur, politikk og samfunn*.
ABM-Media AS.
- Grønmo, S. (2020, 7. oktober). Bias i forskning. I *Store norske leksikon*.
https://snl.no/bias_i_forskning
- Gonzalez, V. S., Żelechowska, A. & Jensenius, A. R. (2018, 12.-14. september). *Muscle activity response of the audience during an experimental music performance*
[Paperpresentasjon]. AM'18, Wrexham, Storbritannia.
<https://doi.org/10.1145/3243274.3243278>
- Haklay, M. (2018). Participatory citizen science. I S. Hecker (Red.). *Citizen Science: Innovation in Open Science, Society and Policy* (s. 52-62). University College London.
<https://muse.jhu.edu/book/81913>
- Haklay, M., Dörler, D., Heigl, F., Manzoni, M., Hecker, S. & Vohland, K. (2021). What Is Citizen Science? The Challenges of Definition. I K. Vohland (Red.). *The Science of Citizen Science* (s. 13-33). Springer Nature.
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-58278-4>
- Ignat, T., Cavalier, D. & Nickerson, C. (2019). Citizen Science and Libraries: Waltzing towards a collaboration. *Mitteilungen der Vereinigung Österreichischer Bibliothekarinnen & Bibliothekare*, 72(2), 328-336. <https://doi.org/10.31263/voebm.v72i2.3047>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.

- Kunnskapsdepartementet. (u.å.). *Universiteter og høyskoler*. Regjeringen.no.
<https://www.regjeringen.no/no/dep/kd/org/etater-og-virksomheter/underliggende-etater/statlige-universiteter-og-hoyskoler/id434505/>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2012). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Land-Zandstra, A., Agnello, G. & Gültekin, Y. S. (2021). Participants in Citizen Science. I K. Vohland (Red.). *The Science of Citizen Science* (s. 243-259). Springer Nature.
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-58278-4>
- Lemmens, R., Antoniou, V., Hummer, P. & Potsiou, C. (2021). Citizen Science in the Digital World of Apps. I K. Vohland (Red.). *The Science of Citizen Science* (s. 461-474). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-58278-4>
- LIBER. (u.å.). *LIBER Participants*. <https://libereurope.eu/liber-participants/>
- LIBER Citizen Science Working Group. (2021). *Citizen Science Skilling for Library Staff, Researchers, and the Public*. Liber. <https://doi.org/10.25815/hf0m-2a57>
- Lui, H. Y., Dörler, D., Heigl, F. & Grossberndt, S. (2021). Citizen Science Platforms. I K. Vohland (Red.). *The Science of Citizen Science* (s. 439-459). Springer Nature.
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-58278-4>
- Norsk institutt for bioøkonomi. (2019). *Policy for åpen forskning: Innspillene utenfor høringssystemet*. Forskningsrådet.
<https://www.forskningsradet.no/siteassets/forskningspolitisk-radgivning/apen-forskning/innspill-utenfor-horingssystemet.pdf>
- Oberländer, A. (Red). & Reimer, T. (Red). (2019). *Open Access and the Library*. MDPI.
<https://doi.org/10.3390/books978-3-03897-741-4>
- Ogunbeni, J. I., Obiamalu, A. R., Ssemambo, S. & Bazibu, C. M. (2018). The roles of academic libraries in propagating open science: A qualitative literature review. *Information Development* 32(2), 113-121. <https://doi.org/10.1177/0266666916678444>
- Revez, J. (2018). Opening the Heart of Science: A Review of the Changing Roles of Research Libraries. *Publications*, 6(1), Artikkel 9. <https://doi.org/10.3390/publications6010009>

- Robinson, L. D., Cawthray, J. L., West, S. E., Bonn, A. & Ansine, J. (2018). Ten principles of citizen science. I S. Hecker (Red.). *Citizen Science: Innovation in Open Science, Society and Policy* (s. 27-40). University College London. <https://muse.jhu.edu/book/81913>
- Saez, R. V. & Fuentes, C. M. (2018). Open Science now: A systematic literature review for an integrated definition. *Journal of Business Research* (88), 428–436. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.12.043>
- Sikt. (2022 a, 25. januar). *Kva er open forskning?* Openscience.no. <https://www.openscience.no/apen-forskning/kva-er-open-forskning>
- Sikt. (2022 b, 17. januar). *FAIR-prinsippene*. Openscience.no. <https://www.openscience.no/apen-forskning/forskningsdata/fair>
- Sikt. (2022 c, 11. mars). *Datahåndteringsplan (DMP)*. Openscience.no. <https://www.openscience.no/apen-forskning/forskningsdata/datahandteringsplan>
- Tauginiené, L., Hummer, P., Albert, A. Cigarini, A. & Vohland, K. (2021). Ethical Challenges and Dynamic Informed Consent. I K. Vohland (Red.). *The Science of Citizen Science* (s. 397-416). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-58278-4>
- TONO. (u.å.). *Om TONO*. Hentet 8. juni 2022 fra <https://www.tono.no/om-tono/>
- Tzanova, S. (2020). Changes in academic libraries in the era of Open Science. *Education for Information*, 36(3), 281-299. <https://doi.org/10.3233/EFI-190259>
- UiO Realfagsbiblioteket. (2018, 15. november). *MusicLab vol. 3: Rhythm* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=seTniMrMlM>
- Universitetet i Oslo. (u.å. a). *MusicLab*. Hentet 6. juni 2022 fra <https://www.uio.no/ritmo/english/news-and-events/events/musiclab/>
- Universitetet i Oslo. (u.å. b). *Information about MusicLab*. Hentet 6. juni 2022 fra <https://www.uio.no/ritmo/english/projects/musiclab/>
- Universitetet i Oslo. (u.å. c). *Våre bibliotek*. Hentet 8. juni 2022 fra <https://www.ub.uio.no/bibliotekene/index.html>
- Universitetet i Oslo. (u.å. d). *Alt om lån*. <https://www.ub.uio.no/bruk/alt-om-lan/index.html>

- Universitetet i Oslo. (2020). *UiO: Strategi 2030 Kunnskap – ansvar – engasjement. For en bærekraftig verden*. <https://www.uio.no/om/strategi/strategi-2030/strategi-2030.pdf>
- Universitetsbiblioteket UiO. (2020). *Strategi 2030*. <https://www.ub.uio.no/om/strategi-plan-rapport/universitetsbiblioteket-strategi2030.pdf>
- Vohland, K., Land-zandstra, A., Ceccaroni, L., Lemmens, R., Perelló, J., Ponti, M., Samson, R. & Wagenknecht, K. (2021). Editorial: The Science of Citizen Science Evolves. I K. Vohland (Red.). *The Science of Citizen Science* (s. 1-12). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-58278-4>
- Wildemuth, B. M. (red.). (2017). *Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science* (2. utg.). Libraries Unlimited.
- Wilkinson, M. D., Dumontier, M., Aalbersberg, I. J., Appleton, G., Axton, M., Baak, A., Blomberg, N., Boiten, J., Da Silva Santos, L. B., Bourne, P. E., Bouwman, J., Brookes, A. J., Clark, T., Crosas, M., Dillo, I., Dumon, O., Edmunds, S., Evelo, C. T., Finkers, R., ... Mons, B. (2016). (2016). The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. *Scientific Data*, (3), Artikkel 160018. <https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>
- Wyler, D., Gray, F., Maes, K. & Fröhlich, J. (2016). Citizen science at universities: Trends, guidelines and recommendations. *LERU, Advice paper no. 20*. <https://www.leru.org/publications/citizen-science-at-universities-trends-guidelines-and-recommendations#>
- Wyler, D. & Haklay, M. (2018). Integrating citizen science into university. I S. Hecker (Red.). *Citizen Science: Innovation in Open Science, Society and Policy* (s. 168-181). University College London. <https://muse.jhu.edu/book/81913>
- Yin, R. K. (2018). *Case Study Research: Design and Methods* (6. utg.). SAGE Publications.

VEDLEGG I

Intervjuguide 1: Bibliotekansatte.

Introduksjon:

- Takk for at du vil bidra på denne masteroppgaven.
- Kort introduksjon av meg selv og forskningsprosjektet.
- Opplysninger om fortrolighet og personvern.
- Informasjon om intervjuets fremgangsmåte og lydopptak. Lydopptak starter ved spørsmål nummer 3.

Kartleggingsspørsmål:

1. Hva er din stilling?
2. Hvor er din arbeidsplass?
3. Hvor lenge har du jobbet med MusicLab eller åpen forskning / åpen vitenskap?
4. Hva er din oppgave / rolle i forhold til arbeidet med MusicLab / åpen vitenskap?

Arbeidsoppgaver:

5. Kan du fortelle litt om arbeidsoppgaven / rollen du har i forbindelse med MusicLab (før, under og etter et arrangement) / eller åpen forskning ved UB?
6. Hvor mye av arbeidstiden din (sånn omtrent) går med til dette arbeidet?
7. I forhold til dine konkrete arbeidsoppgaver i MusicLab, har du støtt på utfordringer eller hindringer i forhold til gjennomføringen av prosjektet? I så fall hvilke? (økonomiske, tekniske, juridiske, praktiske eller lignende).
8. Hva slags kompetanse, mener du, kreves for å kunne gjennomføre dine oppgaver i arbeidet med MusicLab?

Universitetsbiblioteket, MusicLab og åpen vitenskap:

9. Hvordan vil du beskrive MusicLab for en som ikke kjenner til prosjektet?
10. Hvordan ser et typisk MusicLab-arrangement ut?
11. Hvorfor har dere som et universitetsbibliotek valgt å sette i gang et prosjekt som MusicLab? (bakgrunn, motivasjon, relevans for eksempel).
12. Hva gjør dere for å promotere MusicLab og skape interesse rundt prosjektet? (Hvem ønsker dere å nå, og hvordan når dere ut?).
13. Hvordan foregår samarbeidet mellom RITMO og Realfagsbiblioteket i forbindelse med MusicLab, og hvordan startet dette?

14. Hva betyr et prosjekt som MusicLab for universitetsbibliotekets arbeid med åpen vitenskap? (styrket posisjon, relevans eller kompetanse i forhold til andre?).
15. Har du noen tanker om hva folkeforskning har å si innenfor feltet åpen vitenskap generelt? (viktig, uviktig, likestilt med andre grener under åpen vitenskap).
16. Tror du at et samarbeidsprosjekt som MusicLab er med på å fremme åpen vitenskap? For eksempel gjennom å gjøre forskningen mer tilgjengelig for folk flest? Begrunn gjerne svaret.
17. Hvilke fordeler og/eller ulemper ser du i at universitetsbibliotek aktivt skal jobbe med åpen forskning?

- Er dette et nødvendig arbeid?
- Vil du si at det er en naturlig del av universitetsbibliotekets oppgaver å være aktive formidlere av åpen forskning? Begrunn gjerne svaret.
- Bidrar involvering i folkeforskning til å styrke universitetsbibliotekets relevans innenfor åpen vitenskap? Hvorfor/hvorfor ikke?

18. Hvorfor skal et universitetsbibliotek aktivt bidra til åpen forskning? Eller er ikke dette deres oppgave?

19. Hva kan andre universitetsbibliotek lære av et prosjekt som MusicLab? (for eksempel med tanke på å fremme åpen forskning).

20. Tror du at et prosjekt som MusicLab eller lignende prosjekter ville ha vært gjennomførbart på andre universitetsbiblioteker uten for eksempel innleide ressurser, eller er det den samlede kompetansen som eksisterer hos dere i dag, som gjør dette gjennomførbart?

21. Ser du for deg andre lignende samarbeidsprosjekter som kunne vært aktuelt eller som du kunne ønsket deg å gjennomføre på UB? I så fall hva?

22. Hvordan ser du for deg fremtidens universitetsbibliotek med tanke på formidling av åpen vitenskap? Hva slags rolle vil universitetsbiblioteket inneha?

Avslutning:

23. Hvordan har det vært frem til nå å jobbe med MusicLab, og hvordan ser du for deg prosjektets fremtid?

24. Har du noen siste tanker som du ønsker å dele med meg?

- Takk for at du tok deg tid til dette intervjuet.
- Du må gjerne ta kontakt med meg dersom du kommer på noe som ikke ble nevnt, eller som du tror at kan være viktig å fortelle om.

Intervjuguide 2: Bibliotekledelse.

Introduksjon:

- Takk for at du vil bidra på denne masteroppgaven.
- Kort introduksjon av meg selv og forskningsprosjektet.
- Opplysninger om fortrolighet og personvern.
- Informasjon om intervjuets fremgangsmåte og lydopptak. Lydopptak starter ved spørsmål nummer 3.

Kartleggingsspørsmål:

1. Hva er din stilling?
2. Hvor er din arbeidsplass?
3. Hva er din oppgave / rolle i forhold til arbeidet med MusicLab?

Arbeidsoppgaver:

4. Kan du fortelle litt om den rollen du har i forbindelse med MusicLab?
5. Hvor mye av arbeidstiden din (sånn omtrent) går med / har gått med til dette arbeidet?
6. I forhold til din konkrete rolle i MusicLab, har du støtt på utfordringer eller hindringer i forhold til gjennomføringen eller oppstarten av prosjektet? I så fall hvilke? (økonomiske, tekniske, juridiske, praktiske eller lignende).

Universitetsbiblioteket, MusicLab og åpen vitenskap:

7. Hvordan vil du beskrive MusicLab for en som ikke kjenner til prosjektet?
8. Hvorfor har dere som et universitetsbibliotek valgt å sette i gang et prosjekt som MusicLab? (bakgrunn, motivasjon, relevans for eksempel).
 - Hva vil du for eksempel si er de viktigste argumentene, fra ledelseshold, for at biblioteket skal arbeide med et slik prosjekt?
 - Hvilke forventninger stilles fra ledelseshold til prosjektet?
 - Hvordan passer et prosjekt som MusicLab inn i bibliotekets handlingsplan og målsettinger?
 - Hvorfor har dere valgt å satse på akkurat dette prosjektet?
9. Hvis du kan si noe om dette, hvilke økonomiske føringer og rammer ligger til grunn for et prosjekt som MusicLab? (Prosjektmidler, støtteordninger, UBs egne midler?).
10. Hva gjør dere for å promotere MusicLab og skape interesse rundt prosjektet? (hvem ønsker dere å nå, og hvordan når dere ut?).

11. Hvordan foregår samarbeidet mellom RITMO og Realfagsbiblioteket i forbindelse med MusicLab, og hvordan startet dette?

12. Hva betyr et prosjekt som MusicLab for universitetsbibliotekets arbeid med åpen vitenskap? (styrket posisjon, relevans eller kompetanse i forhold til andre?).

13. Tror du at et samarbeidsprosjekt som MusicLab er med på å fremme åpen vitenskap? For eksempel gjennom å gjøre forskningen mer tilgjengelig for folk flest? Begrunn gjerne svaret.

14. Hvilke fordeler og/eller ulemper ser du i at universitetsbibliotek aktivt skal jobbe med åpen forskning?

- Er dette et nødvendig arbeid?
- Vil du si at det er en naturlig del av universitetsbibliotekets oppgaver å være aktive formidlere av åpen forskning? Begrunn gjerne svaret.
- Bidrar involvering i folkeforskning til å styrke universitetsbibliotekets relevans innenfor åpen vitenskap? Hvorfor/hvorfor ikke?

15. Hvorfor skal et universitetsbibliotek aktivt bidra til åpen forskning? Eller er ikke dette deres oppgave?

16. Hva kan andre universitetsbibliotek lære av et prosjekt som MusicLab? (for eksempel med tanke på å fremme åpen forskning).

17. Tror du at et prosjekt som MusicLab eller lignende prosjekter ville ha vært gjennomførbart på andre universitetsbiblioteker uten for eksempel innleide ressurser, eller er det den samlede kompetansen som eksisterer hos dere i dag, som gjør dette gjennomførbart?

18. Ser du for deg andre lignende samarbeidsprosjekter som kunne vært aktuelt eller som du kunne ønsket deg å gjennomføre på UB? I så fall hva?

19. Hvordan ser du for deg fremtidens universitetsbibliotek med tanke på formidling av åpen vitenskap? Hva slags rolle vil universitetsbiblioteket inneha?

Avslutning:

20. Hvordan har det vært frem til nå å jobbe med MusicLab, og hvordan ser du for deg prosjektets fremtid?

21. Har du noen siste tanker som du ønsker å dele med meg?

- Takk for at du tok deg tid til dette intervjuet.
- Du må gjerne ta kontakt med meg dersom du kommer på noe som ikke ble nevnt, eller som du tror at kan være viktig å fortelle om.

Intervjuguide 3: RITMO

Introduksjon:

- Takk for at du vil bidra på denne masteroppgaven.
- Kort introduksjon av meg selv og forskningsprosjektet.
- Opplysninger om fortrolighet og personvern.
- Informasjon om intervjuets fremgangsmåte og lydopptak. Lydopptak starter ved spørsmål nummer 3.

Kartleggingsspørsmål:

1. Hva er din stilling?
2. Hvor er din arbeidsplass?
3. Kan du fortelle litt generelt om RITMO og hva dere gjør?
4. Hvor lenge har du jobbet med MusicLab?
5. Hva er din oppgave / rolle i forhold til arbeidet med MusicLab?

Arbeidsoppgaver:

6. Kan du fortelle litt om arbeidsoppgaven / rollen du har i forbindelse med MusicLab (før, under og etter et arrangement)?
7. Hvor mye av arbeidstiden din (sånn omtrent) går med til dette arbeidet?
8. I forhold til dine konkrete arbeidsoppgaver i MusicLab, har du støtt på utfordringer eller hindringer i forhold til gjennomføringen av prosjektet? I så fall hvilke? (økonomiske, tekniske, juridiske, praktiske eller lignende).
9. Hva slags kompetanse, mener du, kreves for å kunne gjennomføre dine oppgaver i arbeidet med MusicLab?

RITMO og MusicLab:

10. Hvordan vil du beskrive MusicLab for en som ikke kjenner til prosjektet?
11. Hvordan ser et typisk MusicLab-arrangement ut?
12. Hva er grunnen til at RITMO satte i gang med et prosjekt som MusicLab? (bakgrunn, motivasjon, relevans for eksempel).
13. Hvordan foregår samarbeidet mellom RITMO og Realfagsbiblioteket i forbindelse med MusicLab, og hvordan startet dette?
14. Hvordan synes du at et slikt samarbeid med biblioteket fungerer, og har dere hatt lignende samarbeidsprosjekter med andre tidligere?

15. Hvordan avgjør dere hvilke tema som skal utforskes, og hvilke artister og paneleksperter som skal delta på de ulike MusicLab-arrangementene?

16. Hva gjør dere for å promotere MusicLab og skape interesse rundt prosjektet? (hvem ønsker dere å nå, og hvordan når dere ut?).

17. Hva betyr et prosjekt som MusicLab for RITMO og den forskningen dere jobber med?

18. Kan du si noe om selve forskningsdelen av MusicLab?

- Hva brukes forskningen til?
- Hva slags type data er dere interessert i?
- Hvordan samles forskningsdata inn?
 - Kan du gi noen eksempler på hva slags type data dere har samlet inn og hvordan?
- Hvorfor gjennomføres MusicLab som et åpent forskningsprosjekt?
- Hvordan forvaltes innsamlet data?
- Hva ønsker dere å bidra med gjennom MusicLab?

19. I MusicLab som helhet, hvilke utfordringer eller hindringer har dere møtt på i arbeidet med dette prosjektet. (gjennomføring, datahåndtering, teknisk utstyr eller lignende).

20. Tror du at et samarbeidsprosjekt som MusicLab er med på å fremme åpen vitenskap? For eksempel gjennom å gjøre forskningen mer tilgjengelig for folk flest? Begrunn gjerne svaret.

21. Har du noen tanker om hva folkeforskning har å si innenfor feltet åpen vitenskap generelt? (viktig, uviktig, likestilt med andre grener under åpen vitenskap).

22. Hvilke fordeler og/eller ulemper ser du i at et universitetsbibliotek skal jobbe med åpen forskning gjennom et samarbeid med en forskergruppe?

23. Tror du at et prosjekt som MusicLab eller lignende prosjekter ville ha vært gjennomførbart på andre universitetsbiblioteker uten for eksempel innleide ressurser, eller er det den samlede kompetansen som eksisterer hos dere og Realfagsbiblioteket, som gjør dette gjennomførbart?

Avslutning:

24. Hvordan har det vært frem til nå å jobbe med MusicLab, og hvordan ser du for deg prosjektets fremtid?

25. Har du noen siste tanker som du ønsker å dele med meg?

- Takk for at du tok deg tid til dette intervjuet.
- Du må gjerne ta kontakt med meg dersom du kommer på noe som ikke ble nevnt, eller som du tror at kan være viktig å fortelle om.

VEDLEGG II

Informasjonsskriv og samtykkeerklæring:

Vil du delta i forskningsprosjektet ”Universitetsbibliotek og folkeforskning”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan universitetsbibliotekene aktivt kan bidra i feltet åpen forskning gjennom folkeforskning. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med undersøkelsen er å se på universitetsbibliotekets rolle i Open Science (åpen vitenskap), med et fokus på Citizen Science (folkeforskning) gjennom prosjektet MusicLab. Dette betyr et søkelys på åpen forskning og åpne forskningsdata, og universitetsbibliotekenes interesser i arbeidet med dette.

Prosjektet er en masteroppgave i bibliotek- og informasjonsvitenskap, og planlegges avsluttet i juni 2022. Oppgaven vil bestå av en hovedproblemstilling, med tre underliggende forskningsspørsmål:

Problemstilling:

Hvordan kan universitetsbibliotekene aktivt bidra i feltet åpen forskning i form av folkeforskning, eksemplifisert gjennom prosjektet MusicLab?

Forskningsspørsmål:

- Hvilke argumenter har Realfagsbiblioteket for å aktivt bidra til folkeforskning gjennom prosjektet MusicLab?
- Hvilke utfordringer eller hindringer har Realfagsbiblioteket møtt som aktive bidragsytere til åpen forskning gjennom folkeforskning?
- Kan involvering i folkeforskning bidra til å styrke universitetsbibliotekets relevans innenfor åpen vitenskap? I så fall hvordan?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

OsloMet- storbyuniversitetet. Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for arkiv, bibliotek- og informasjonsfag er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalgsriteriet for undersøkelsen er basert på hvem som aktivt deltar i arbeidet rundt MusicLab eller i arbeidet med åpen vitenskap i universitetsbibliotekene. Opplysninger om dette er innhentet fra prosjektansvarlige for MusicLab.

Hva innebærer det for deg å delta?

- Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et en-til-en intervju. Det vil ta deg ca. 45 minutter. Intervjuet vil inneholde spørsmål om din deltakelse i MusicLab og/eller spørsmål knyttet til folkeforskning og universitetsbibliotek som aktive deltakere i åpen forskning. Jeg tar lydopptak og notater fra intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Tilgang på opplysninger vil være forbeholdt:
Marianne Alme Ibabao - student
Jannica Heinström - veileder
- Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Alle deltakere vil anonymiseres, men indirekte identifisering vil kunne oppstå gjennom beskrivelse av yrkestittel, arbeidsbeskrivelse eller annen involvering i MusicLab.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er juni 2022. Ved prosjektets slutt vil personopplysninger og opptak slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra OsloMet- storbyuniversitetet. Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for arkiv, bibliotek- og informasjonsfag har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at

behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- OsloMet- storbyuniversitetet. Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for arkiv, bibliotek- og informasjonsfag ved Professor Jannica Heinström, Jannica.Heinstrom@oslomet.no
- Vårt personvernombud:
Ingrid Jacobsen
ingrid.jacobsen@oslomet.no
+47 67 23 55 34

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Jannica Heinström (Veileder)

Marianne Alme Ibabao (Student)